

N° 2 VEEBRUAR 2013 hind 2.20 €

muusika

**EESTI
INTERPREET**
praeguses ajas

Kultuuri majandamisest
ja kultuuri kasust

MIŠA MAISKI

Intervjuu Gewandhausi
direktoriga

Leelo Kõlar

MAESTRO kontserdisari

Kontserdisarjana
40% soodsam.

15. veebruar 2013 kell 19,
Estonia kontserdisaal

PARSIFAL

Tüür. "Exodus"
Schumann. Tšellokontsert a-moll
Wagner / Vliieger. "Parsifal"

ALEKSANDR RUDIN (tšello),
ERSO, dirigent **ERI KLAS**

14. märts 2013 kell 19,
Jõhvi kontserdimaja
15. märts 2013 kell 19,
Estonia kontserdisaal

JUMALIK KOMÖÖDIA

Tšaikovski. "Francesca da
Rimini"
Mozart. Klaverikontsert nr 15
B-duur
Tištšenko. "Dante-sümfoonia
nr 3 "Põrgu"

KALLE RANDALU (klaver),
ERSO,
dirigent **NIKOLAI ALEKSEJEV**

5. aprill 2013 kell 19,
Estonia kontserdisaal

HEA EESTI ASI

Kõrvits. Uudisteos
Tubin. Kontsertiino klaverile ja
orkestrile
Rääts. Viulikontsert
Rosenvald. Sümfoonia nr 3

MARI POLL (viul), **MIHKEL POLL**
(klaver), **ERSO**, **EMTA SO**,
dirigent **NEEME JÄRVI**

3. mai 2013 kell 19,
Estonia kontserdisaal
4. mai 2013 kell 19,
Pärnu kontserdimaja

GLORIA Hooaja lõppkontsert

Mozart. "Vesperae solennes de
confessore"
Poulenc. "Gloria"
Fauré. Reekviem d-moll

KAIA URB (sopran), **KÄDY PLAAS**
(sopran), **IRIS OJA** (metsosopran),
UKU JOLLER (bariton), **EFK**, **ERSO**,
dirigent **NEEME JÄRVI**

Kuni 15. veebruarini on võimalik osta sarjapiletit hinnaga
48 € (sooduspilet (üli)õpilastele ja pensionäridele 36 €).
Sarjapiletid on müügil Piletilevis (www.piletilevi.ee).

Sarjapiletina ostes on ühe kontserdi hind 12 € / sooduspilet (üli)õpilastele ja pensionäridele 9 €. Üksikmüügist ostes on ühe kontserdi hind 20 € / sooduspilet (üli)õpilastele ja pensionäridele 15 €.

Meediapartner

EESTI EKSPRESS

ERR
Eesti Rahvustingimääl

KLASSIKA
RADIO

KUKU

Radisson **BLU**
HOTEL, TALLINN

re:finer

BEST BEANS
SPECIALTY COFFEE

**European
Choir Games**

1st European Choir Games Graz, Austria · July 14 – 21, 2013

2013 the European Choir Games premier!

Graz, the host city for the 2008 World Choir Games and the 2011 World Choir Championships will be the place for the first European Choir Games ever!

Welcome back to Graz!

As a continental version of the World Choir Games, the European Choir Games are a gathering place for people from all over the world, who share their passion for song!

Competition at highest level, Gala Concerts of leading ensembles, meeting of cultures at Friendship Concerts: Let's celebrate the joy of singing together!

There haven't been any continental borders in INTERKULTUR choral events ever – the European Choir Games welcome the world in the Austrian Open!

May we introduce another special feature of the choir event in Graz: the **SONGS OF SPIRIT FESTIVAL** will welcome singers of every religion: meet and sing together in various concerts!

Information:

Phone: +49 (0)6406 69749 25, e-mail: mail@interkultur.com
www.europeanchoirgames.com

AN INTERKULTUR EVENT

STADT **GRAZ**

TOWNSHIP **GRAZ**

mcg **graz**

graz

2/2013

Muusika veebruarinumbrisse on seekord koondunud mitmed Eesti muusikaelu olemusest ja probleemidest kõnelevad artiklid. Jaanus Kann räägib kooriühingu 30. aastapäeva konverentsist lähtunud arutluses sellest, kuidas ja kas kultuuri peaks majandama ja kas kultuur on miski, mille puhul peaks alati küsima, mis kasu sellest saab. Kai Taal Pille Lille Muusikafondi 10. aastapäeva loos meenutab Jakob Hurda sõnu "Kui meil pole võimalik saada suureks arvult, peame me saama suureks vaimult" ning kõneleb sellest, millises olukorras on Eesti interpreetid praeguses ajas. Väga huvitavad ja sügavuti minevad lood on mõlemad, kust kumab ka mitmeid lahendusi eelpoolnimetatud probleemidele.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Virge Joamets** virgejoamets@gmail.com
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Voorimehe 9, Tallinn 10146
Toimetuse telefon **6 833 107**
Kodulehekülj: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Peterburi tee 34-5, Tallinn 11415
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **1,47** eurot number
Aastatellimus **21,50** eurot
**Muusikaõpetajatele ja
-õpilastele aastatellimuse
soodushind 17 eurot.**
Soodushind kehtib ka pensionil
olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
herje@ema.edu.ee

Leelo Kõlar
FOTO ANDE KAALEP

KAVA

KES?

2 Ia Rimmel. Avatud meelega seikleja muusikaradadel. Intervjuu Leelo Kõlariga

UUDISEID MAAILMAST

8 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusika-uudiseid maailmast

TÄHT

12 Ardo Västrik. Kõike tuleb teha südamega! Romantiline Miša Maiski

VESTLUS

14 Kai Kiiv. Gewandhaus-orkestri minevikust, olevikust, tulevikust. Intervjuu Gewandhausi direktori Andreas Schulziga
17 Madli-Liis Parts. Mees, kes maalib muusikat. Intervjuu Brian Blade'iga

SÕLM

19 Jaanus Kann. Kooriilmateade. Mõtteid Eesti kultuurilma ja kooriühingu 30. aastapäeva konverentsist

PILK

22 Kai Taal. Interpreedi ellujäämisvõimalustest Eestis ehk missioonitundega inimesed pole maailmast kadunud. PLMF 10

RAAMAT

24 Riine Pajusaar. Et me mäletaksime. "Kodumaine viis. Heljo Sepa muusikutee"

KIRI

25 Katrin Lehismets Salzburgist

RAAMAT

26 Hele-Mai PooBUS. Rännakud ajas ja muusikas. Allan Vurma raamatust "Mati Palm: Slancio della voce"

MULJE

27 Kai Taal. Tabamata ja tabatud imed ERSO kontsertidelt
29 Marje Ingel. "Jõulujazzi" hääled
31 Pärtel Toompere. Potentsiaali on – see on peamine. Tallinna Muusikakeskkooli sümfoonia-orkestri ja solistide kontserdist

UUDISEID EESTIST

32 Muusikauudised Eestist

PLAAT

37 Heliplaatide tutvustus

PILL

39 Tõnu Soosõrv. Tromboon

muusika

kes?

muus

Avatud meelega seikleja ikaradadel

Intervjuu Leelo Kõlariga

IA REMMEL

FOTO ANDE KAALEP

Leelo Kõlar kuulub nende inimeste hulka, kellega kohtudes ikka ja jälle hüüatad: taevake, sa ei ole ju üldse muutunud! See käib välimuse kohta. Sisemiselt muutub Leelo Kõlar kogu aeg, tegeleb uute asjadega, avastab uusi maid ja mõttemaailmu. Nagu ta ise ütleb: mis kõik on olemas ja kui vähe ma sellest tean! Leelo Kõlar on Eesti muusikaelus osalenud erinevatel aegadel eri moel. Pianisti ja pedagoogina, muusika tutvustajana loominguulistel loengkontsertidel, juhendaja ja õpetajana, Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli pikaaegse klaveriosakonna juhatajana, Eesti Klaveriõpetajate Ühingu, meistrikursusi andes, noote ja klaverikoole koostades, muusikast kirjutades. Nüüd, olles jõudnud 85. eluaastani, on ta vaim ja kõik temaga seotu samamoodi värske. Üritagem teada saada, kuidas see tal õnnestub.

Novembris oma juubelikontserdil pidasid enne mängima hakkamist väikese avakõne ja ütlesid, et olles nüüd jõudnud 85. eluaastani, oled palju mõelnud oluliste asjade üle elus. Elu suurimad väärtused on pere, sõbrad, töö, aga sellegipoolest jõudsid järeldusele, et sinu elu tuumaks on olnud muusika. Mismoodi see väljendub?

Ma ei saa sellest muusika sees olemisest kuidagi lahti. Ükskõik, mida ma teen või kus ma olen – ikka seostub see kuidagiviisi muusikaga. Tegelikult olen ma ju pärit muusikute perest. See tähendas, et muusika helises meie kodus pidevalt. See ei ole ainult nii, et ma nüüd harjutan klaverit ja mängin lugusid või et ma omal ajal õppisin muusikat ja täiendasin ennast. Venemaale oma küüditatud mehe juurde minnes sattusin niisugustesse tingimustesse, kus enam ei saanud seda muusikat teha, mida ma väärtuslikuks pean ja armastan. Siis ma kohanesin ümber – hakkasin juhutama puhkpilliorkestrit ja õpetama vene tüdrukutele tšastuškaid. Sain tööle ühte klubisse korraldama klubiõhtuid. Leidus akordion ja siis sain neid tüdrukuid saata. Ma polnud akordioni enne mänginud, aga õppisin ära, nii palju kui seal vaja oli. Nii et see oli tegelikult niisugune muusika, millega ma muidu elu sees ei oleks tegelema hakanud. Aga see oli seal ainus võimalus.

Päris vastumeelne see vist ka ei olnud?

Muidugi mitte, sest mida siis muud ma oleksin seal üldse veel teha võinud. Aga praegu kuulan ühtelugu muusikat, kas Youtube'ist, Mezzost, plaatidelt või loomulikult kontsertidel. Muusika heliseb mingil moel ka kogu aeg minu sees.

Kas sellist perioodi pole elus olnud, et muusika oleks tüüdanud? Et ei tahaks mõnda aega üldse muusikat kuulata.

Sellised puhkeperioodid on väga vajalikud ja üldse on vaja vaikust armastada, aga üldiselt pole mind muusika kunagi tüüdanud. Mida ma näiteks palju teen: kuulan erinevaid teoseid, sümfooniaid, kvartette, vokaalsoliste, klaverit ja võrdlen, mida üks või teine dirigent või interpreet teeb. Mind huvitab, kuidas mängitakse, mida üks või teine oluliseks peab, kuidas ta loo lahti mõtestab või üles ehitab. Pianistide puhul on veel eriti huvitav seda võrdlust teha. Võtame näiteks Michelangeli oma kõrgetasemelise korralikkusega või siis mõne teise, kes on hoopis erinevast maailmast, kasvõi näiteks Volodos. Küll on huvitav kuulata, eriti kui samu asju mängitakse! Teoseid, mida ma ise mängin või kusagil esinemiseks valmistan, harjutan palju ilma klaverita, mängin kujutluses ja mõttes läbi, lausa harjutan mõttes. Nii võib kergesti uusi kontseptsioonide tekkida!

Kõiki neid rikkalikke erinevusi tähele pannes võib siis järeldada, et kõik erinevad interpretatsioonid on õigustatud? Et ei ole õiget ega vale interpretatsiooni?

Mida üldse tähendab õige interpretatsioon? Seda pole kunagi kuskil paika pandud. Kõigil võib olla midagi väga head, omapärast ja on ka midagi niisugust, mis ei lähe peale. Omapärasusi on palju ja see just on huvitav. Kus siin on õige või vale?

Sa oled erinevatel eluperioodidel kirjutanud rohkesti muusikarvustusi ja teed seda aktiivselt ka praegu. Oled muusikat vaa delnud seestpoolt mängijana ja väljastpoolt hindajana. Mida sa arvustajana, kuulajana interpretatsiooni juures hindad? Mis seal peaks olema, mida seal ei tohiks olla?

Ma kipun väga kergesti andeks andma võimalikud tekstiapsud kui mängija on loominguiline. Muutun aga valvsaks, kui kuulen korralikku, professionaalset, igati tipp-topp esitust, aga seal ei ole inimest, tema hinge.

Kui palju sa kuuled sellist tipp-topp korralikku, aga mitte eriti isikupärast esitust?

Igaühel on natuke seda ja natuke teist. Kahjuks on isikupärast nii harva, meisterlikku klaverikäsitlust on palju. Peaks tunda olema isikust, tema suhet muusikaga. See on ju kuulda, kas ta mängib täna nii ja homme teisiti. Need võivad olla vaevalt tajutavad erinevused, aga need just annavad esitusele elusa hinguse. Noorena mängis Richter, kui ta siin palju esinemas käis, impulsiivselt, sama kava igal õhtul erineva laenguga. Hilisem Richter sai

Minu suhe klaveriga on olnud erinev. Üks asi on olla mängija-esineja, hoopis teine asi – õpetaja. Neid ameteid on keeruline ühendada, väga keeruline, aga kokkuvõttes üks täiendab teist.

Ja nagu on öelnud paljud õpetajad enne mind, olen minagi oma õpilastelt palju õppinud. Õpetanud olen ligi 50 aastat. Erinevas vanuses ja väga erineva tasemega õpilasi on olnud kõvasti üle saja. Nüüd võiks arvata, et kõik läbi mängitud, analüüsitud ja õpetatud teosed, kõik õnnestumised ja avastused, kõik eksimused ja vead on aja jooksul moodustanud hindamatu kogemuste pagasi, mille abil võiks teha imesid ja nihutada paigast mägesid. Kus on siis need imed ja paigastnihutatud mäed? Mida rohkem ma olen õpetanud, seda selgemaks on mulle saanud, et iga õpilane on uus olukord, täiesti uus maailm oma probleemide, oma tahtmis te, oma võimalustega. Õpetaja alustab tööd uue, sellele õpilasele vajaliku meetoodika kohaselt. Niinimetatud pedagoogilisest pagasist on tohutult kasu, aga üksnes seda võrd, et see annab enesekindlust ja oskust olukordades orienteeruda, et mitte aega viita katsetades ja vahendeid otsides. Ja see on kõik! Kas seda on vähe või palju? Minu arvates on seda väga palju.

Raamatust "Klaverijutud"

Kõike tuleb vastu võtta uudishimuga ja eelarvamusteta.
FOTO ANDE KAALEP

palju kiita, et mängib stabiilselt, alati ühtemoodi, see olla professionaalsuse peatunnus. Ma ei armasta niisugust juttu.

Kui palju võib iseennast interpretatsioonis olla? Peab ju arvestama ka helilooja tahte ja soovidega, mis nooti on kirjutatud.

Nii palju, et see mõjuks veenvalt. On üks hea ütlemine: "Nii palju kui vaja, nii vähe kui võimalik."

Aga see on ju ka subjektiivne. Mis kedagi veenab...

Ei tea midagi. Kui interpret on võimeline kuulajat endasse uskuma panema, siis on ta veenev.

Võtame näiteks Glenn Gouldi Bachi. Tema enda isiksus on nii tugev, et see oleks võinud nagu Bachi tappa. Või kuidas sulle tundub?

Eks ta ikka teeb ka mõne asja väga kaugeks Bachist. Kasvõi see, kuidas ta alustab Goldbergi variatsioone. Miks peab seda niimoodi raiuma?

Tema tunnetab niimoodi.

Mind see ei veena.

Niisiis ikkagi veenvuses on subjektiivsus, mis sõltub vastuvõtjast?

On muidugi ka nii, et see sõltub sellest, mida kuulaja ootab, mida tema heaks peab. Igäühel on oma kriteeriumid.

Aga kas pole nii, et kui sa oled kriitik ja kirjutad kontserdist, siis sinu arvamus ja hinnang peaksid olema justkui objektiivsed?

See ei saa iial olla objektiivne. Ma ei taotle seda üldse. Mina avaldan oma subjektiivset arvamust, muljet. Ma ei taha midagi dikteerida, et vaat niimoodi peab see olema! On ju nii, et kui oled ajalehele kaastööd teinud, midagi kord juba kirja pannud, siis seda enam tagasi ei võta. See mõte on laiali lennanud ja ma pean oma sõnade eest vastutama.

Olen kuulnud, et interpreedid võtavad ka südamesse seda, mida sa neist kirjutad. Interpret tahab ju tõenäoliselt kuulda ausat arvamust. Kui sa aga ütled, et kirjutad subjektiivselt, siis tõenäoliselt sa avaldad oma ausat arvamust. Miks siis ikkagi südamesse võetakse, millega seda seletada?

Mitte millegagi. Kontserdi järel, enne arvustuse kirjutamist on mul mitmega olnud isiklikud vestlused. Pärast seda ei peaks olema enam põhjust solvuda. Aga olen oma arvamustes olnud väga otsekohene. Ega ma kedagi kiitma ei hakka küll, kui mulle ei meeldi. Mida siis teha, kui esineja ei jutusta laval oma lugu, vaid ainult refereerib?

Kuulen ikka ja jälle, et Eestis ei ole objektiivset kontserdikriitikat ja ei julgeta arvamust avaldada. Milline on sinu seisukoht, kas peaks julget ütlemist rohkem olema?

Peaks küll. Kui üldiselt vaadata – väga tore, kui arvustuses räägitakse taustast, millal on lugu kirjutatud, millal veel ette kantud, pikalt-laialt, kes on ette kandnud ja kus. Lõpuks, kui asja juurde jõutakse, on kõik lihtviisiliselt hästi. Alati on kõik suurepärane, mis meil tehakse. Mulle meeldivad mõned noored autorid, kes julgevad arvata ja ka põhjendavad oma arvamust, olgu kasvõi näiteks Maarja Kindel ja Nele-Eva Steinfeld. Ei ole tarvis midagi varjata ega musta valgeks rääkida. Arusaadav, et kõik on väga tundlikud ja vahel on valus, aga see on meie elu. Sealjuures paljud ütlevad, et nad ei loe kunagi arvustusi. Mis siis ikka, igäüks võib ju teha, mida ta tahab.

Samas ma mõistan seda tundlikkust. Interpret valmistab kava ette, paneb sinna endast parima, oma parimad mõtted, kõik jõud. Siis on ju arusaadav, et ta on sealjuures väga tundlik, kui ta on oma hinge, oma isiklikku sinna nii palju pannud. Muusikakunst on nii raske, et võid sinna panna kõik, mis sul on – ikka ei ole garantiid, et välja tuleb täiuslik esitus. Aga ei liigu ju edasi, kui tagasisidet vastu ei võta.

Mul on olnud raskusi mõne interpreediga. Ja kahjuks ma ei tea, kui palju aru saadakse, millest ma räägin. Lähen pärast kontserti lava taha tänama ja ta ütleb: jälle teile ei meeldinud! Aga kõige lihtsam on avaldada libedat kiitust.

Nii et sa oled see, keda kardetakse?

Mõni võtab selle vastu, mis mul öelda on, mõni leiab, et olen pahatahtlik. Mul pole küll kavas kellelgi tuju rikkuda, me oleme ju ühes paadis! Ütleme nalja mõttes: "urisen, aga ei hammusta!" Teinekord tahan lihtsalt nii kuulaja kui ka esitaja mõtteid veidi teises suunas liikuma panna.

Kriitikuna oled sa nüüd ka Eesti muusikaelu pikema aja vältel jälginud. Milline see sulle paistab, mis meeldib,

mis muret teeb?

Eesti Kontserdi hooajakava kontsertide valikust ma pole päriselt aru saanud. Ma ei näe seal läbivat joont, kõike on seinast seinä. Ja kui rääkida sellest, milliseid välisinterpreete sisse tuuakse, siis tuleb küll mõista, et meie kontserdiorganisatsioonidel ei ole nii palju raha, et tippinterpreete kutsuda. Valik on üsna juhuslik. Satub väga häid mängijaid, aga ka selliseid, keda meil on siin enestelgi võtta. ERSO kavades on ilmselt olnud Neeme Järvi käsi mängus. Mängitakse ilusat populaarset klassikat, mis on väga hea. Sellest lähtuvalt võib tõesti publikut rohkem saali tulla, mis on end juba tõestanudki. Tore, kui sinna aeg-ajalt lisandub ka uut muusikat. Interpreetide Liit annab sel hooajal peamiselt kammermuusikakavasid, soolokontserte on vähem. Publiku huvi kammerkontsertide vastu just väga tormiline pole, aga see on loomulik.

Miks siis ikkagi huvi kammermuusika vastu on piiratud?

See ongi oma loomult väikese seltskonna muusika. Ja seda ei peaks suures saalis esitama. Mõnikord tuuakse selline kontsert

kontserdisaali põrandale, aga see mõjub halvasti kõlale. Ka ei tee see kontserti intiimsemaks. Ei maksa oodata, et Estonia kontserdisaal tuleb täis kvartetti, triot või duot kuulama. Mis aga üldiselt meie muusikaellu puutub, siis kõige suurem probleem on klassika- ja popmuusika tasakaalust väljas olek, eriti meedias. Tahetakse, et TVs vaadataks aina popstaaride saateid, et inimesed oleksid klammerdunud selle külge ja veedaksid oma aega, et ei oleks tarvis millegi üle jumala pärast mõtlema hakata. Popmuusikat promotakse hommikust õhtuni väga jõuliselt, klassikainterpreetid ei ületavat uudiste künnist. See "künnis" tuleks natuke paigast nihutada, sest oleme häälestanud massid hoopis valesse suunda.

Kuidas saaks klassikat promoda sarnaselt popmuusikaga?

Võibolla ei saa seda sama moodi propageerida, aga kui päevad läbi kõikjal rääkida, kui suurepärase on järjekordne superstaar, siis on rahvas varsti selles veendunud. Samas kaalukategoorias ei räägita sellest, kui head on meie väärtmuusika mängijad-instrumentalistid, kuidas nad harjutavad, mida nad veel teevad, kuidas neil läheb, milline on nende repertuaar, edaspõlvkond. Seda tuleks sobival viisil ja järjekindlalt teha. Klassikat on muidugi raskem üles kiita, sest see on palju keerukam muusikavaldkond, sellest on raskem aru saada ja sellele kaasa mõelda.

Kõnelesime üldiselt, milline peaks olema interpretatsioon ja missugused interpreetid. Kes on elu jooksul olnud sinu jaoks sellised, kellelt saadud elamus on eluks ajaks mees?

Nooruses olin ma vaimustatud paljudest nõukogude pianistidest, teisi meile siia ju ei sattunud. Näiteks Eliso Virsaladze meeldis mulle siis ja ka nüüd eelmisel klaverifestivalil. Siis olid Richter ja Gilels, plaatidelt kuulasime Arthur Rubinsteini ja Alfred Brendelit. Minu praegused lemmikud on Murray Perahia ja Andrés Schiff. Siis veel Chick Corea, Cecilia Bartoli, Julia Fischer... Nüüd kipub loeteluks...

Suure osa sinu elust on täitnud ka pedagoogitöö. Nüüd sa aktiivselt enam ei õpeta, aga oled meie järelkasvu arengut kõrvalt jälginud žüriides, kontsertidel ja meistrikursustel õpetades. Milliseid tendentse sa praeguses klaveriõpetuses tähele paned?

Minu kaheksakümnest lõpetajast töötab üle poole Eesti muusikakoolides klaveriõpetajatena. Osa on veel laia maailma läinud – Hispaaniasse, Austriasse, Saksamaale, Itaaliasse, Soome, Venemaale... Hoian neil jõudumööda silma peal. Õpetajate töö on väga hea kuni viienda klassini. Siis tekivad probleemid.

Millest see tuleb?

Ebakindlus. Ei osata õpilastele repertuaari valida, mis neile on vajalik ja sobiv. On probleeme pedalisatsiooniga, tempodega;

mängukultuuri probleemid, muud niisugused asjad. Repertuaar on raskemaks läinud, nõudmised komplitseeritumaks.

Võibolla on see tingitud sellest, et õpetajatel ei ole piisavalt võimalusi oma koolist väljas käia ja ennast täiendada?

Nii võib ju olla, aga võimalusi käia ja kuulata on tegelikult palju. Osalt võib põhjus olla ka selles, et paljud õpetajad ise ei mängi, rääkimata esinemisest!

Samas on enamik meie muusikuid nende töö vili; tänu sellele, kuidas õpetaja on õpilast õpetanud, on ta viinud ta sinnamaani, kus üldse on võimalikuks saanud edasiõppimine. Sest algõpetus on ju ka raske.

Muidugi on see raske, nõuab suurt kannatust. Ja see on neil olemas. Seda tuleb ainult kiita. Aga siiski vähe kuulatakse muusikat, ei käida kontserdil, kuulatakse ainult õpilaste esinemisi. Loomulikult on ka erandeid. Näiteks Narva muusikakoolis. Tundub, et nad ise otsivad võimalusi silmaringi avardada, käivad, kus aga saavad – Poolas, Venemaal –, tahavad areneda, kuulavad ja võrdlevad, kuidas mängitakse, valutavad oma südant...

Igas töös võib tekkida rutiin ja avaram vaade asjadele kaduda. Sina oled näide sellisest inimesest, kes ei lange rutiini, kes ei tüdi ega väsi. Kuidas sa suudad selline olla?

Seda ma ei oska küll seletada. Ma ei kujuta elu teisiti ette.

Sa tundud asjadesse suhtuvat eelarvamusteta, tunned kõige vastu huvi, lähed uuega kaasa. Kasvõi arvutiga seonduv. Sul pole ju sellega probleeme?

Arvutikartust ei ole, aga oskamatus on küll. Õpin, mind huvitab. Ma liigun ka palju ringi, maailma asjade vastu on huvi.

Aga miks see huvi võib vahel kaduda? Näiteks kui jäädakse pensionile.

Siin on palju põhjusi. See taandub sellele, mida sa oma ajaga teed ja millest sa mõtled. Elu ei peaks olema seotud ainult välise sunnusega. Paljudel töö ongi elu ja ei osatagi muud teha. Õpetaja on eluaeg ainult õpetanud. Ta annab oma tunned, läheb koju, mõtleb ikka edasi õpilastest ja õpetamisest. Teeb proove, lisatunde, on nii palju tegemist! Ja nüüd see järsku lõpeb. Tühjus! Aga nüüd, kui palju sa loed ja mida sa loed? Kus sa käid? Kino, teater, kontserdid, näitused. Nüüd on aega neid kõiki külastada. Vabadus seda nautida.

Mulle meenub, kui sa ühes seltskonnas mainisid, et unetutel öödel loed Spengleri "Õhtumaa allakäiku". Milliseid järeldusi sa sellest raamatust oled teinud?

See lugemine võttis omajagu aega. Ma ei lugenud seda pidevalt,

1972. aastal puhkehetkel hotellis Vilniuses pianistide konkursi žüriis olles.

Maailm on suur ja avar. Avastamist jätkub!

2008. aastal Keenias.
FOTOD ERAKOGUST

ikka tükkhaaval, jälle mõne aja pärast. Aga järeldusi – olin ju varem ilmunud kokkuvõtvat raamatut juba lugenud, põhiasjad olid seal juba ära öeldud, nii et üldjoontes oli Spengleri mõttemaailm mulle tuttav. Spengleri kõrval on aga veel palju huvitavaid autoreid. Hoopis teisest valdkonnast näiteks Deepak Chopra. Kuidas ta käsitleb armastust, kui ilusasti ja põhjalikult ta selle lahti räägib. Või tema “Buddha. Virgumise lugu”. Erialane kirjandus võtab ka oma osa. Palju olen lugenud mägi-ronijatest, kes vallutavad 7000 ja 8000 meetri kõrguseid tippe, inimestest, kes purjetavad ihuüksi ümber maailma või sõidavad üksi jalgrattaga ümber ekvaatori!

Sind huvitab inimese tugevus piirsituatsioonides?

Jah, see on midagi erilist, mida nad on teinud, läbi elanud ja näinud. See näitab, kui suured on inimvõimed, kui suur on tahtejõud. Üldse on väga huvitav, mis maailmas sünnib. Mis kõik on olemas ja kui vähe ma sellest tean. Oli aeg, kui käisin mööda Venemaad, siis tuli Euroopa maade aeg, aga ikka on, mida ei tea. Nüüd saab ka juba kaugemale minna, Aasiasse, Aafrikasse.

Mis maades Aasias ja Aafrikas oled käinud?

Näiteks Bali saar Indoneesias. Seal on väga huvitav arhitektuur, tohutu hulk vanu vulkaanilisest kivimist ehitatud templeid ja hiidkulptuure. Bali saarel viis giid meid oma koju mägedesse. Elasime seal neli päeva ja tohtisime osa võtta nende usutsere-mooniast. Ja muidugi gamelanimuusika. Jüri Alperteni-ga vahetasime muljeid, kui temagi seal oli käinud ja gamelanimuusikat tündimuse-ni kuulanud. Aga mind see ei tüüdanud. Nende gruppide koosseisud on väga erinevad, väikestest suure orkestrini. Eriti huvitavad on nende maskiteremooniad gamelanimuusika saatel. Siis Jordaania. Elasime seal beduiinide juures kõrbes nende telkides. Meid viidi kõrbereisile vaatama imelikke looduslikke kal-juskulptuure, mis on aastatuhandete jooksul tuule ja liiva poolt lih-

vitud, moodustades nagu terve kunstinäituse. Kuulsasse Petra mägikloostri-sse ma omal jalal üles ronida ei saanud, sest tuli astuda 850 kalju sisse raiutud astet, mida mu jalad ei lubanud. Siis sai-me kaubale poisiga, kelle muul viis mind treppidest üles ja tõi ka alla. Keenia on veel omaette lugu. See on nii eriline, et sellest võiks raamatu kirjutada.

Öeldakse, et muusikaga võib lahendada sotsiaalprobleeme, tõsta elukvaliteeti, parandada tervist ja astuda vägivalla vastu. Hiljutisel üleilmsel Muusikanõukogu foorumil Tallinnas tekkis mõte, mis juhtuks maailmas kui näiteks kõigi maade muusikaärimehed saavutaksid selle, et kogu sõjanduses ringlev raha voolaks kultuurile, sealhulgas pillimängu ja muusikahariduse arendamisse? (Nüüd võib kuulda taevani küündivat homeerilist naeru). Me teame, et meie psüühika avaldub tunnetamise ja mõtlemise kaudu. Need kaks põhimõtteliselt erinevat viisi koos kujundavad meie vaimse elu. Missugune tähtsus meie vaimses elus on ühel pianistide konkursil? Ühele on see meelelahutus, teisel aga seotud sügava professionaalse huviga. Viimase puhul seostub hulk informatsiooni esineja kohta, esineja “ülestunnistus” publikule, siseilma avamine – siit sünnivad elamus, põhimõtted. “Iga tõe läbib kolm staadiumi. Esmalt peetakse seda naeruväärseks, teiseks kohtab see vi-hast vastupanu ja kolmandaks peetakse seda iseenesestmõis-tetavaks” (Schopenhauer).

Teater.Muusika.Kino 2012 nr. 2

See tulekski kirjutada.

Olen seal nüüd kahel korral ol-nud ja kogunud neid muljeid. Mulle meeldib see maa. Eelmine kord käisin peamiselt safaritel, et näha loomi, seda, kuidas nad va-bas olekus jahivad, paljunevad, poegivad. Nad on inimestega harjunud, ei pane neid tähelegi, ei karda, sest nad teavad, et ei ahistata, ei peeta jahti, ei tulistata. On keelatud neid toita, sest nad peavad ise endale toitu hankima. Teisel korral olin seal kaks nädal-lat, et inimeste elulaadi ja nende muusikaga tutvust teha. Mul on seal väga hea sõber-giid. Temast oli mul kõikjal palju abi, sest üksik-ul naisterahval ei ole seal, eriti pimedas, eriti ohutu liikuda.

Kuidas inimesed sellel maal elavad? See on ju täiesti teistmoodi elulaad.

Tohutu kontrast. Alates sellest, et rikkad elavad uhketes villades ilusate lilleaedadega, müürid ümber, okastraat peal ja raudvärav ees. Siis on nn keskklass, kes elab umbes nagu meil äärelinnades või väikeasulates või ka osalt Mustamäe-taolistes korrusmajades. Siis alamklass nendes tohututes slummides, kus on elamiseks viletsad katusealused ja viltused hurtsikud prügimägede ja solgiojade vahel. Siis vanad suguharud oma suurte perede ning lehma- ja kit-sekarjadega, elamiseks savist ja lehmasõnnikust tehtud onnid. Vesi tuuakse kümne kilomeetri kauguselt, elektrit ei ole. Seal nad laulavad ja tantsivad ja võtavad su enda hulka. Nende soe suhtumine, see on lausa imeline. Nad on nii rõõmsad!

Maailmas on ikkagi nii erinevat elulaadi, millega tuleb kohane-da, kui tahad seda mõista. Neist teada ja seda kogeda teeb head siin ja praegu elades.

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Statistikat 2012. aasta kohta

Internetilehekülj Bachtrack.com tegi juba kolmandat aastat järjest oma andmebaasi põhjal ülevaate möödunud aasta kontserdielust. Andmebaasis on valik nimekamat kontserdikorraldajatest ja neist, kes on Bachtrackiga koostööd teinud. Kokku oli valimisandmeid 12 597 kontserdi ja 4 451 ooperietenduse kohta. Järgnevalt mõned nopped esituste edetabelist.

Kontserdisaalis enim kõlanud heliloojate tabeli tipp on ootuspärane: Beethoven on 1 510 esituskorraga esikohal, talle järgneb 1 416 esituskorraga Mozart. Seejärel tulevad Bach ja Brahms, olles viimased, kelle esituskordade arv on üle 1 000. Möödunud aastal tähistati Debussy 150. sünniaastapäeva ja see tõstis ta tavapäratult kõrgele 9. kohale. Suure languse tegid 2011. aasta sünni- ja surma-aastapäevalised Liszt ja Mahler. Elavate heliloojate seast hoiab teist aastat esitushulga poolest esikohta Arvo Pärt (olles heliloojate üldises nimekirjas 54. kohal), talle järgnevad Eric Whitacre ning John Adams.

Kõige rohkem kontserte andsid jätkuvalt Ameerika Ühendriikide orkestrid. Esikolmiku moodustasid New Yorgi Filharmoonikud, San Francisco sümfooniaorkester ja Bostoni sümfooniaorkester vastavalt 144, 139 ja 115 kontserdiga. Neljandal kohal on esimese Euroopa orkestrina Berliini Filharmoonikud 111 kontserdiga.

Sümfooniaorkestrite dirigentidest andis möödunud aastal kõige rohkem kontserte (80) New Yorgi Filharmooniaorkestri peadirigent Alan Gilbert. Järgmine on Michael Tilson Thomas 65 kontserdiga. Kolmanda koha selles tabelis sai 62 kontserdil dirigendipuldis seisnud Herbert Blomstedt, mis on 85-aastase dirigendi kohta supersaavutus. 2010. ja 2011. aastal oli ka Paavo Järvi enim esinenud dirigentide edetabelis, 2011. aastal 69 kontserdiga lausa neljas, kuid 2012. aastal oli tal kontserte vähem ja esikümnes teda ei ole.

Täpsemalt leheküljel www.bachtrack.com/node/3316.

Wagner Dresdenis

22. mail möödub 200 aastat Richard Wagneri sünnist. Dresdenil on selle sünd-

Dresdeni Semperoper nagu see oli 1840ndatel aastatel, kui siin esietendusid Wagneri "Rienzi", "Lendav Hollandlane" ja "Tannhäuser".

muse puhul korraldatavate pidustuste juures oluline roll, sest dresdenilased peavad oma linna kohaks, kus Wagnerist sai WAGNER.

12. jaanuaril avati Dresdeni lähistel asuvas Pirna linnas uus muuseum, mis annab huvilistele võimaluse tutvuda Wagneri elulooga, pöörates erilist tähelepanu Wagneri sidemetele Dresdeniga. Muuseum asub endises jahimajas, mis on vaid väikese jalutuskäigu kaugusel Lohengrinhausist, talumajast, kus Richard Wagner elas oma naise Minnaga 1846. aasta suvel. Just seal kirjutas ta "Lohengrini" partituuri esimese mustandi. Avatud muuseum pole küll väga suur (selles on vaid 6 ruumi), kuid eksponaadid annavad Wagnerist ja tema loomingust hea ülevaate.

Sir Simon Rattle ei pikenda lepingut Berliinis

Sir Simon Rattle andis teada, et lõpetab töö Berliini Filharmoonikute peadirigendina 2018. aasta suvel, kui lõpeb praegu kehtiv leping. Rattle ütles, et selleks ajaks on ta Berliini orkestri ees olnud kokku 16 aastat ning et siis on kellelgi teisel aeg peadirigentitöö üle võtta. Tema sõnul pole te-

gu kerge otsusega, sest ta armastab seda orkestrit väga. Oma otsuse tegi ta varakult teatavaks, et anda võimalikult palju aega uue peadirigendi otsimiseks. Orkestri mäenedžer Martin Hoffmann ütles, et see on neile väga kurb uudis, kuna Rattle on seisnud hea selle eest, et Berliini Filharmoonikuid tuntaks maailmas kui Berliini kõige tähtsamaid kultuurisaadikuid.

Richard Rodney Bennett (1936–2012)

24. detsembril suri 76-aastaselt tuntud briti helilooja, pianist ja jazzmuusik Richard Rodney Bennett. Ta oli laialdaselt tuntud filmimuusikahelilooja, näiteks on tema kirjutatud muusika kuulsatele filmidele "Mõrv Idaekspressis" ning "Neli pulma ja üks matust".

Richard Rodney Bennett sai hariduse Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias Howard Fergusoni ja Lennox Berkeley käe all. Ta oli ka üks Pierre Boulezi vähestest õpilastest. Bennett on loonud kolm sümfooniast, kaks balletti ja arvukalt instrumentaalkontserte. Ta oli ka andekas pianist, kes mängis noorena tolleaegset kõige keerukamat muusikat. Näiteks esitas ta veel enne

20-aastaseks saamist Inglismaal esimesena Boulezi klaverisonaati; tema enda klaverisonaadi oli selleks ajaks välja andnud kirjastus Universal. Samal ajal mängis ta jazzi ja esines klubides. Oma elu viimased 30 aastat elas Bennett New Yorgis, kaotamata seejuures sidet Inglise muusikaeluga, kuid tundmata enam erilist huvi nüüdisheliloomingu vastu. Ta oli väljapaiste jazzpianist ning "suitsuse" hääletämbriga laulja. Oma filmimuusikatöödega on Bennett olnud kahel korral Oscari nominent.

Probleemid La Scalas ja Metropolitan Operas

Milano La Scala tühistas balletihooaja alguseks planeeritud "Romeo ja Julia" esietenduse, sest lavastuses osalevad kooriliikmed hakkasid lisatasu nõudma ja streikima. La Scala on viimastel aastatel olnud mitu korda streikivate töötajatega hädas. Paraku ei näe teatri juhtkond Itaalia valitsuse poolt rakendatavate kasinusmeetmete tõttu võimalust töötajate rahalistele soovidele vastu tulla. La Scala on praeguseks oma eelarvest kaotanud 7 miljonit eurot. Ooperimaja kunstiline juht Stephane Lissner on öelnud, et kui riigi toetus veelgi väheneb, tekib oht, et La Scala privatiseeritakse. Kui 1998. aastal sai La Scala 61 protsenti oma eelarvest riigilt, siis nüüdseks on see langenud 37,5 protsendile. Lissneri sõnul on mujal Euroopas riigi toetus ooperimajadele vähemalt 50 protsenti, näiteks Pariisi Ooperile 60 protsenti, Viini Riigiooperile 55 protsenti. Lissneri arvates on paljud Itaalia teatrimajad La Scalast veelgi suuremas rahahädas.

New Yorgi Metropolitan Opera avalikustas hiljuti, et ooperikompanii kahjum suureneb pidevalt ja esimest korda ooperimaja ajaloos valmistatakse välja andma obligatsioone. Neid antakse välja 100 miljoni dollari väärtuses, 63,2 miljonit sellest läheb teatri varasemate võlgade tagasimaksmiseks. Reitingufirma Moody's leiab, et Metropolitan eelarve sõltub liiga palju erannetajatest. Näiteks andis eelarves tugevalt tunda teatri suurtoetaja Agnes Varise surm möödunud aasta juulis.

Läti Riiklik Sümfooniaorkester peadirigendita

Briti dirigent Karel Mark Chichon astus tänavu 1. jaanuaril ootamatult tagasi Läti Riikliku Sümfooniaorkestri peadirigendi ja muusikajuhi ametikohalt. Ta süüdistas Läti kultuuriministeeriumit, mis taganes lubadusest tõsta orkestrantide palka. Chichon

Dirigent Karel Mark Chichon oma abikaasa, läti ooperidiiva Elina Garančaga.

väitis, et ei suuda dirigendina orkestrante enam motiveerida, sest nende palk on väga armetu. Chichon on varem töötanud Grazi sümfooniaorkestriga (2006–2009). Läti orkestriga on ta koostööd teinud viimased kolmteist aastat, orkestri peadirigent oli ta alates aastast 2009. Chichon leiab, et Läti orkester on viimastel aastatel teinud läbi suure arengu ja muutunud parimaks Baltikumis. Siiski plaanib ta juhatada tänavu esimeseks poolaastaks välja kuulutatud kontserte.

Bernard Haitink on Madalmaade Raadio orkestri patroon

Bernard Haitink võttis vastu Madalmaade Raadio Filharmoniaorkestri pakkumise ning hakkas orkestri patrooniks. Bernard Haitink asus aktiivselt tegutsema Madalmaade Ringhäälingu Muusika Keskuse kaitseks pärast Hollandi valitsuse poolt majandussurutise tõttu tehtud kärpeid 2010. aasta sügisel. Tema tähelepanu keskenduski eelkõige selle orkestri päästmisele ning seni pole seda õnneks suletud. 2014. aastal möödub kuuskümmend aastat ajast, mil Haitink astus esimest korda Madalmaade Raadio orkestri ette, peadirigendina töötas ta 1957–1961.

Viktor Meržanov (1919–2012)

94-aastaselt suri vene pianist Viktor Meržanov, kes tõusis maailmalavadele 1945. aastal, mil jagas esikohta Svjatoslav Richteriga kolmandal üleliidulisel pianistide konkursil. Konkursi järel sai Meržanov hulga esinemis- ja salvetusvõimalusi nii Nõukogude Liidus kui ka paljudes välisriikides. Meržanov töötas 1947. aastast kuni elu lõpuni professorina Moskva konservatooriumis. Paljud tema õpilased on olnud rahvusvaheliste konkursside laureaadid ning Meržanov ise oli oma pianistiteel rohkem kui 40 rahvusvahelise konkursi žüriiliige, näiteks Tšaikovski-nimelisel konkursil Moskvast, Chopini-nimelisel konkursil Varssavis ja samuti tema enda asutatud Rahmaninovi-nimelisel konkursil. Tema repertuaari kuulus muusika alates Bachi ajastust, ent palju mängis ta just nüüdismuusikat. Näiteks Sergei Prokofjev valis just tema oma Kuuenda klaverisonaadi esiettekandjaks.

Lisa Della Casa (1919–2012)

Ooperimaailm leinab väljapaistvat lauljannat, sopran Lisa Della Casat, kes suri 10. detsembril 93-aastaselt. Lisa Della Casa

Lisa Della Casa oli eriti hinnatud Mozarti ja Richard Straussi esitajana.

sündis 1919. aastal Šveitsis, hariduse sai ta Zürichis. Teda armastati tema kirka ja õrna hääletämbri tõttu, tal oli ka erilisel kaunis ja elegantne lavavälilimus. Kõrgelt hinnati tema osatähtsusi Mozarti ja Richard Straussi ooperites. Ta on laulnud näiteks Metropolitan Operas, Londoni Kuninglikus ooperimajas, Milano La Scalas; ainuüksi Viini Riigiooperis astus ta üles üle 400 korra. Aktiivsest lavaelust tõmbus ta tagasi 1974. aastal, 55-aastaselt.

Vardo Rumessen ajakirjas Fanfare

Ameerika ühe suurima muusikaajakirja Fanfare viimases numbris ilmus nelja lehekülje pikkune intervjuu Vardo Rumesseniga. Artikli autor Martin Anderson alustab lugu, mainides Rumesseni juubeli-aasta esinemisi ning viib siis jutu tema tööle Tobiase "Joonase lähetamisega", teosega, mida ta nimetab "üheks inimõistuse suurimaks saavutuseks". Intervjuus meenutatakse veel ka Rumesseni tööd Artur Kapi "Hiiobiga" ja Tobiase kantaadiga "Johannes Damaskusest" ning nende suurteoste esituse ja noodiväljaandeid. Vesteldakse ka Rumesseni õppe- ja loometeest ning peatatakse tema tegevusel Eesti iseseisvuse taastamisel Eesti Kongressi ning Riigikogu liik-

mena. Juttu tuleb Rumesseni noodiväljaannetest ja raamatutest, uurimistest ja avastustest eesti muusikaklassikute Tubina, Saare ja Oja loomingust Eesti Teatri- ja Muusikamuseumis töötades. Käsitluse all on Rumesseni tegevus pianistina, repertuaar ning esinemised maailma eri paigus, samuti Tubina Ühingu asutamine ja selle tegevus.

Intervjuule järgneb viis muusikakriitiku te põhjalikku plaadiarvustust Rumesseni viimase aja CDdest: Chopini klaverimuusikale pühendatud heliplaadist "Žal", Bachi "Hästimpereeritud klaviiri" I osa salvestusest, Tubina ja Rahmaninovi klaverimuusikast ning neljast CDst koosnevast Skrijabini albumist "Tähtede kutse". Samas on avaldatud arvamust, et kuigi Rumessen on maailmas peamiselt tuntud eesti muusika tõlgendajana, on tema isikupärased esitused huvipakkuvad ka laiemalt. Varem on sama ajakiri avaldanud arvustusi Rumesseni Tubina klaverimuusika kogumiku (1988) ja Elleri prelüüdid (1999) kohta; leitakse, et loodetavasti aitab see ajakirjanumber kaasa tema laiemale tuntusele. Ajakirja posteris on avaldatud fotod Rumessenist ja tema CD-plaatidest koos tsitaatidega varem ilmunud arvustustest.

Ia Rimmel

VARIA

Hiina viiuldaja **Wen Wei** sõlmis hiljuti lepingu plaadifirmaga Decca ja andis välja omanimelise debüütalbumi. Hiinas ilmunud pressiteate andmeil on tegu esimese Deccaga lepingu sõlminud hiinlasest viiuldajaga. Wen Wei on sündinud 1981. aastal, ta on võitnud 9. Sibeliuse-nimelisel viiuldajate konkursil 2005. aastal kolmanda koha.

Viiuldaja **Maxim Vengerov** andis pärast viieaastast pausi välja CD Wigmore Hall Live plaadimärgi sarjas. Teggu on möödunud aasta 5. aprillil tehtud kontsertsalvestusega. Viimati astus Vengerov Wigmore Hallis üles üle kahekümne aasta tagasi.

Sydney ooperimaja sõlmis kokkuleppe Youtube'iga, et järgneva kahe aasta jooksul tuua selle kasutajateni 20 etendust. Esimene veebis otsepsildis ülekantav etendus avalikustatakse 2013. aasta alguses.

77-aastaselt suri hollandi helilooja **Otto Ketting**. Tema helitööd esindavad nii tonaalset kui atonaalset suunda, teoste seas on sümfooniaid, klaveriteoseid ja hulgaliselt filmimuusikat.

Hiljuti toimunud Miss Universumi valimistel krooniti missiks 20-aastane tšellist **Olivia Culpo**, kes on varem saanud ka miss USAks ja kes õpib tšellomängu Bostoni ülikoolis. Teggu on ilmselt esimese tšellistiga maailmas, kes on pälvinud Miss Universumi tiitli.

BBC Raadio 3 plaanib käesoleval aastal teha ülekanded kõikidest Wagneri, Verdi ja Britteni ooperitest, sest Wagneri ja Verdi sünnist möödub tänavu 200 ja Britteni sünnist 100 aastat. Ooperiülekannetele kulub 140 tundi eetriaega ja neid tehakse kuulsatest ooperimajadest, nagu Metropolitan Opera, Londoni Kuninglik Ooperimaja, Inglise Rahvusoper, Viini Riigiooper ja Milano La Scala.

Jamaica juurtega briti jazzitipp Courtney Pine.

2012. aasta väljapaistvamad jazziplaadid

Ajakiri JazzWise pani eelmise aasta lõpul paremusjärjestusse 2012. aastal ilmunud jazziplaadid. Esimesele kohale asetasis jazzikriitikud mitmel korral ka Eestis kontserte andnud briti saksofonisti Courtney Pine'i albumi "House of Legends", kus Pine, üks oma generatsiooni olulisemaid Euroopa jazzmuusikuid, miksub jazzi selliste stiilidega nagu *ska*, *soca* ja *reggae*. Varasematel aastatel on esikoha pärvinud näiteks Keith Jarrett, Dave Holland ning üks 2013. aasta "Jazzkaare" peasinejaid Gregory Porter. Esikolmikusse pääsesid ka Esbjörn Svensson Trio varasemast materjalist kokku pandud "301" ning briti saksofonisti John Surmani "Saltash Bells". Ära märgiti ka Keith Jarretti album "Sleeper", mis ilmus mullu, kuid kujutab endast tegelikult 1979. aastal Tokyos toimunud Jarretti "Euroopa kvarteti" kontserdi salvestust.

2012 – vanad rockistaarid on endiselt elujõulised

2012. aastal tõestasid uute albumitega oma jätkuvat elujõulisust mitmed rockiklassikud. Nende seas on juba 1972. aastal

loodud USA bänd Van Halen, mis andis plaadi välja koguni neljateistkümneaastase pausi järel. Üle kaheksakümne miljoni albumi müünud kollektiiv on leidnud koha ka Guinnessi rekordite raamatus, nimelt on just neil Billboardi peavoolurocki edetabelis läbi aegade enim esikoha võitnud singleid.

Ka teine USA rocki raskekahur Kiss, mis on peaaegu Van Haleni eakaaslane, oli 21. sajandi esimesel kümnendil võrdlemisi vähe tootlik, kuid mullu valmis ansambli 24. stuudioalbum "Monster", mis küll kriitikuid ülearu ei vaimustanud. Rockilegendidest tuli uue albumiga välja ka Bruce Springsteen. CDd "Wrecking Ball", mille tekstides on tunda Springsteeni märgatavalt suurenenud ühiskonnakriitilisust ja protestimeelsust, toetab ka märtsis alanud ülemaailmne kontserttuur, mis kestab 2013. aasta suveni.

Ansambel Aerosmith röömustas 2012. aasta lõpul fänne uue plaadiga "Music from Another Dimension!". Bänd ei olnud uut materjali kokku pannud juba üle kümne aasta. Aerosmithi juhtfiguur Steven Tyler, kes on viimastel aastatel olnud enam tähelepanu all USA superstaarisaate "American Idol" žürii liikmena, on intervjuudes kinnitanud, et omavaheline klapp ansambelis on endiselt hea ja laiali minna veel ei kavatseta.

Suri Montreux' jazzifestivali asutaja Claude Nobs

10. jaanuaril lahkus siit ilmast maailma-kuulsa Montreux' jazzifestivali asutaja ning peakorraldaja Claude Nobs. Šveitsi Alpide kuurortlinnas toimuv festival on läbi aastate olnud väga laia haardega ega hõlma juba ammu ainult jazzmuusikat. Turisminduse alal alustanud Nobs pani Montreux' festivalile aluse 1967. aastal ning juba esimesel festivalil astusid üles Keith Jarrett ja Jack deJohnette. Nobs tutvustas Euroopas esmakordselt selliseid USA tähti nagu Roberta Flack ja Aretha Franklin. 1970. aastatel suurenes oluliselt popi ja rocki osatähtsus; legendaarseid kontserte andsid teiste seas Deep Purple ja Frank Zappa. Räägitakse, et Frank Zappa ansambli Mothers of Invention kontserdi ajal puhkes Montreux' kasiinos tulekahju. Sellest intsidendist olevat inspireeritud Deep Purple'i laul "Smoke on the Water".

1980. aastatel aitasid Nobsi kava koostamisel Quincy Jones ja Miles Davis. Mullu olid festivali enim reklaamitud artistid Bob Dylan, noorema põlvkonna popikoon Lana del Rey ning pigem näitleja kui muusikuna tuntud Hugh Laurie.

Mõned asjad ei muutu mitte kunagi. Rockilegend Kiss aastal 2012. FOTOD INTERNETIST

Tšellole pühendunud
Miša Maiski.
FOTO INTERNETIST

Kõike tuleb teha südamega! Romantiline Miša Maiski

ARDO VÄSTRIK
tšellist

Maailm on viimasel aastatuhandel väga kirjuks ning globaalseks muutunud. Ühest küljest on informatsiooni levik muutunud väga lihtsaks, teisest küljest on valikuvõimalusi tekkinud nii palju, et keerulisemaks ning isegi tähtsamaks osutub vajaliku selekteerimine. Kui küsida inimeselt tänavalt, kes on Miša Maiski, võib päris kindel olla, et vastuseks on olakehitus. Kui paluda nimetada teadaolevaid tšelliste, siis võibolla teatakse Mstislav Rostropovitši (1927–2007), võibolla ka Yo-Yo Ma (1955) nime. Aga Jacqueline du Pré (1945–1987), Pablo Casals (1873–1973), Gregor Piatigorsky (1903–1976)? Ei usu...

Ometi ei ole vist palju vastuvaidlejaid, kui öelda, et Miša Maiski on hetkel üks kuulsamaid ning legendaarsemaid elavaid tšelliste, keda nüüd ka veebruarikuus Eestis kuulda saab. Kes on teda kasvõi korra pildilt näinud, ei unusta seda iseloomulikku pikka lokilist soengut, mis raamib jõulist kikkhabemega nägu. Kes on teda kuulnud, panevad eelkõige tähele ilusat rikkalikku tooni, mis on saavutatud teatud suure ja intensiivse *vibrato*ga ning mida sobib kõige rohkem iseloomustama sõna "romantiline". Ja võin kindel olla, et kõik muusikaarmastajad tunnevad selle tooni seda uuesti kuuldes pimesi ära. Aga isi-

kupära on praeguses maailmas üks tähtsamaid asju.

Miša Maiski nime teadsin juba 1990ndatest aastatest, oma õpinguajast. Pean tunnistama, et toona ei olnud mul tema kunstiga mingit erilist suhet. Olin kuulnud mõnda plaati, kuid kindlasti ei kuulnud ta mu lemmikartistide hulka. Nagu seda tihti juhtub, pidin teda esimest korda kontserdil kuulma, et tema suurusest aru saada. Kahtlemata oli see just isikupära, mis mind kõige rohkem võlus, sest äkki kuulsin ja nägin seda, mida olin kõige rohkem otsinud. Võibolla olin liiga palju vanemaid salvestusi kuulanud, kuid tema puhul oli äkki olemas mingisugune side vanemate tšellistide põlvkonnaga. Kõik kõlas modernselt, kuid samas olid seal olemas mingid põhimõtted, mida pidasin tähtsaks. See oli nagu ühenduslüli ammuste aegade ja tänapäeva vahel. Loomulikult on aeg jälle edasi läinud ning me kõik muutume, kuid siiski kehastab Maiski mäng endiselt selliseid väärtusi, mida tänapäeval kohtab väga harva.

Miša Maiski on sündinud Riias juudi perekonnas kolmanda lapsena. Kuna kaks vanemat last

Miša Maiski mängib itaalia meistri Domenico Montagnana (1686–1750) tšellol. Montagnana arendas välja suhteliselt lühikese, aga väga laia tšello kuju, mistõttu tema tšellosid hinnatakse kõrgelt sooloinstrumendina ning neid peetakse võrdväärseks Antonio Stradivari pillidega. Kõige tuntum Montagnana pill kannab hüüdnime Uinuv Kaunitar. Montagnana pillidega on mänginud Yo-Yo Ma, Truls Mørk, Steven Isserlis, Heinrich Schiff jt. Miša Maiski Montagnana pill on valmistatud 1720. aastal, mille tundmatu austaja talle poolenisti "kinkis" 1973. aastal pärast kontserti Carnegie Hallis Pittsburghi sümfooniaorkestri ja dirigent William Steinbergiga. Pill kuulus elatanud amatöörmuusikule, kelle sooviks oli see edasi anda noorele andekale mängijale.

olid hakanud pilli õppima (vend viiulit, õde klaverit), lootsid isa-ema kolmandast “normaalset” last. Kõigile ootamatult teatas 8-aastane Miša, et tahab tšellot mängida. Järgnesid õpingud lastemuusikakoolis, kuid juba 14-aastaselt suundus noor tšellist edasi õppima Leningradi konservatooriumi juures asuvasse muusikakooli, kuna sealsed nõudmised olid suuremad. 1966. aastaks oli Mišal ette näidata võit ülevenemaalisel konkursil, kolmas koht üleriigilisel keelpilimängijate konkursil ning kuues koht Tšaikovski konkursil (võitjaks tuli Karine Georgian).

Vastupidi tavakujutlusele vene õppesüsteemist peab Maiski end “poolamatöör”-tšellistik, sest ta ei mäleta, et keegi oleks talle midagi tšellol ette näidanud või mingi kindla tehnilise süsteemi kasutamist nõudnud. Väga palju on ta toetunud ka intuitsioonile ja seetõttu ei meeldi talle ka alaliselt kusagil õpetada.

Tšaikovski konkursile järgnes neli aastat õpinguid Moskva konservatooriumis Rostropovitši juures. Kindlasti oli see unelmate täitumine, sest tase ning õhkkond selles klassis tähendas tol ajal midagi, mida me ei suuda praegusel ajal enam ettegi kujutada (see kehtib ilmselt kõigi erialade kohta). Informatsiooni hulk, energia, intensiivsus, rikas kujutlusvõime on vaid mõned märksõnad.

Segastel asjaoludel (kindlasti oli siin oma osa ka õe emigreerumisel Iisraeli) sattus Maiski 1970. aastal paariks kuuks vanglasse ning hiljem neljateistkümneks kuuks sunnitoõlaagrisse. 1972. aasta lõpul emigreerus ta aga Iisraeli. Selleks ajaks oli tšello-mäng peaaegu kaheks aastaks pooleli jäänud.

Lühikese “taastumise” järel mängis ta

seal juba mitmetel kontsertidel ning esines kõigi Iisraeli orkestritega. Siiski ei saanud rääkida veel rahvusvahelisest karjäärist. Kool oli tal ametlikult lõpetamata jäänud. Vastupidi kuulsa juudi soost viuldaja Isaac Sterni (1920–2001) nõuandele minna New Yorki, mis oleks karjääri jaoks tol ajal parim hüppelaud olnud, läks Maiski läänrannikule Los Angelesi. 1974. aastal õppis Maiski neli kuud legendaarse, samuti juudi päritolu vene tšellisti Gregor Piatigorsky juures, olles seega ainuke, kes on õppinud nii Rostropovitši kui ka Piatigorsky käe all. Maiski ise on öelnud, et need mehed olid võrreldamatud, kuid mingis mõttes siiski väga sarnased, uskudes, et nii tähtis kui tšello ka ei ole, on see ikkagi ainult vahend muusikalise mõtte edasi andmiseks, kommunikatsiooniks. Mõlemad püüdsid avardada õpilase kujutlusvõimet ning pidasid tähtsaks püstitada selge muusikaline lõppeesmärk. See, kuidas sinnani jõuda, oli juba igapäevane teha.

Ja nii see läks. Nüüdseks on Maiskit juba ligi kolmkümmend aastat saatnud Deutsche Grammophoni kollane firmamärk ning selle aja jooksul on salvestatud üle 30 plaadi selliste orkestritega nagu Viini ja Berliini filharmoonikud, Londoni sümfooniaorkester, Iisraeli Filharmoonikud, Orchestre de Paris jt. Tema repertuaaris on olnud peaaegu kõik olulisemad tšellokontserdid. Tema kammeransamblipartneriteks on olnud pianistid Martha Argerich, Radu Lupu, Lang Lang, Lily Maiski, viuldajad Gidon Kremer, Vadim Repin, Julian Rachlin jne (kui nimetada vaid plaadistusi). Siinkohal ei saa üle ega ümber lavapartnerlusest Martha Argerichiga, kellega Maiski on aastate jooksul kõige enam mänginud. Maiski sõnul on Argerich üks kõige tundli-

kumaid partnereid, kellega koos musitseerides on spontaansuse aste nii suur, et teineteise mõtteid nii proovis kui ka laval aimatekse juba lennult.

Maiski salvestuste hulgast kerkib esile ka mitmeid laulude ning teistele pillidele kirjutatud meloodiate transkriptsioone. Nende hulgas on mitmeid Brahmsi, Schuberti, Tšaikovski, Rahmaninovi, Glinka ja Straussi seadeid. Ühelt poolt on selle taga ilmselt soov laiendada tšello mängitavat repertuaari, teisalt püüd laiendada just oma instrumendi kõlavõimalusi. Samuti ei hääbene Maiski mängida aeglasi lugusid, öeldes, et need sobivad instrumendile ideaalselt.

- 1948 Sündis Riias. Esimesed muusikaõpingud lastemuusikakoolis
- 1962 Õpingud Leningradi konservatooriumi muusikakoolis
- 1966 Tšaikovski-nimelise konkursi finalist, õpingud Moskva Konservatooriumis Rostropovitši juures
- 1970 Vangistamine ja neliteist kuud sunnitoõlaagris Gorki lähedal
- 1972 Emigreerumine Nõukogude Liidust Iisraeli
- 1973 Võit Gaspar Cassadó-nimelisel konkursil Firenzes
- 1973 Debüüt Carnegie Hallis Pittsburghi sümfooniaorkestri ja dirigent William Steinbergiga
- 1974 Õpingud legendaarse tšellisti Gregor Piatigorsky juures
- 1976 Debüüt Londonis Kuningliku Filharmooniaorkestri ees
- 1982 Esimene plaat Deutsche Grammophonis: Brahmsi Topeltkontsert koos viuldaja Gidon Kremeri ja Viini Filharmoonikutega, dirigent Leonard Bernstein
- 1995 Esimene kontsert Venemaal pärast 23-aastast pausi
- 2000 Üle saja Bachi muusikaga kontserdi üle maailma
- 2008 Benjamin Yusupovi Tšellokontserdi esiettekanne Luzerni sümfooniaorkestri ja dirigent Juri Temirkanoviga
- 2011 Štšedrini topeltkontserdi “Romantic Offering” esiettekanne koos Martha Argerichi, Luzerni sümfooniaorkestri ja Neeme Järviga

“Ma mängin Itaalia tšellol, Prantsuse poognatega, Austrias ja Saksamaal valmistatud pillikeeltel, mu tütar sündis Pariisis, vanem poeg Brüsselis, noorem Itaalias. Ma sõidan Jaapani autoga, kannan Šveitsi kella, indiaani kaelakeed ning tunnen end igal pool kodus, kus inimesed hindavad ja naudivad klassikalist muusikat. Olen maailmakodanik.”

Gewandhaus-orkestri minevikust, olevikust, tulevikust

Gewandhaus-orkestri praegune peadirigent Riccardo Chailly.

KAI KIIV
EMTA välissuhete spetsialist

Leipzigi Gewandhaus, 1981. aastal valminud moodne kontserdimaja.

Gewandhaus zu Leipzig on kompleksne institutsioon, mille alla kuulub kolm organisatsiooni: Gewandhaus-orkester, Leipzigi ooperiteater ja Tooma kirik ühes poistekooriga.

Mis on teie teie tegevuses praegu kõige tähtsam eesmärk?

Gewandhausi direktor ANDREAS SCHULZ: Kõige tähtsam on mitte kaotada sidet minevikuga. Gewandhaus on unikaalne institutsioon, siia kuulub maailma vanim tegutsev linnaorkester, mille asutasid kuusteist Leipzigi kaupmeest juba 1743. aastal. Orkestris on 185 mängijat, tegutsetakse kolmes kohas: Tooma kirikus mängitakse vaimulikke teoseid, Leipzigi ooperiteatris oopereid ja ballette ning Gewandhausi kontserdisaalis sümfoonilist muusikat. See tähendab, et muusikud peavad valdama kõiki kolme valdkonda, ja see on maailmas täiesti erakordne. (Ka Viini Filharmoonikud mängivad nii sümfoonilist

muusikat kui ooperit, vahetevahel ka vaimulikke muusikat, ent viimast mitte Viini Filharmoonikute nime all.) See on orkestrile kõva pähekkel nii käesoleval ajal kui ka tulevikus. Sest ega Leipzig ole finantsprobleemidest, mis kummitavad kogu Euroopat, puutumata jäänud. Aeg-ajalt tekib Saksamaal diskussioone, et kas maksumaksja raha ikka kulutatakse õigesti? Kultuuriorganisatsioonid küsivad jätkuvalt raha juurde, linnad aga ei taha maksta. See arutelu puudutab ka meid, enamasti orkestri struktuuri – milline see peaks olema? Ja kui suur peaks orkester olema, kas 120, 180 või hoopis 200 muusikut? Ma pean palju selgitama, et praegune korraldus pole mitte ainult unikaalne, vaid läheb linnale ka kõige vähem maksma. Sest kui oleks kolm iseseisvat orkestrit, kaks suuremat ning üks kammerorkester, tuleks Leipzigi linnal praeguse 185 asemel hoopis 240–260 muusikut ülal pidada. Seetõttu oli juba 1860. aastatel toonase linnavalitsuse poolt vastu võetud otsus luua üks n-õ liitorkester (*fusioniertes Orchester*) väga mõistlik.

Väga olulised on ka kunstilised küsimused. Kui orkestri kunstilise juhi ja peadirigendina töötas **Kurt Masur**, ehitati tema initsiatiivil uus kontserdimaja. Järgmine peadirigent **Herbert Blomstedt** viis samuti läbi mitmeid olulisi muudatusi. Tema ajal läks pensionile koguni 45 muusikut, nii et praegu on orkestriliikmete keskmine vanus vaid 42 aastat. See tähendab, et see küllaltki noor orkester ei tohi unustada oma traditsiooni, ent peab samal ajal vaatama nii repertuaari kui ka turneede mõttes tulevikku. Ka koostöö praeguse peadirigendi **Riccardo Chaillyga** on olnud erakordselt hea. Oleme andnud väga häid kontserte, turneed on olnud edukad ning ka vastukajad meedias on olnud väga positiivne.

Gewandhaus-orkester reisib päris palju, sellepärast küsiks, et kas on mõni riik, kuhu te mingil põhjusel, olgu siis poliitilisel või eetilisel, ei läheks ka siis, kui näiteks rahas poleks küsimus?

Meile on kõige olulisem, et sõit oleks orkestri tuleviku seisukohalt oluline. Kui

■ Leipzigi Gewandhaus-orkester on üks vanimaid tänini tegutsevaid orkestreid maailmas, asutatud 1743. aastal. 1781 kolis orkester riidekaupmeeste messihoonesse (Tuchwaren-händler- ehk Gewandhaus), sellest ajast on pärit orkestri nimi.

■ 1884 valmis uus uhke kahe saaliga maja, mis sai Teises maailmasõjas tugevasti kannatada ning lammutati protestidest hoolimata 1968. aastal. Ajavahemikul 1946–1980 oli orkestri põhiline saal Leipzigi Kongresshalle am Zoo.

■ 1981 koliti uude moodsasse, hea akustikaga majja (arhitekt Rudolf Skoda). See asub Leipzigi vanalinna lähedal ooperiteatri vastas. Hoones on suur, amfiteatri eeskujul ehitatud ligi 2000-kohaline saal ning väike, Mendelssohni-nimeline saal umbes 500 kuulajale.

■ Gewandhaus-orkester annab aastas umbes 48 kontserti, 12 kammermuusikaõhtut ning ligi 35 külaliskontserti erinevais paigus üle maailma, lisaks sellele mängitakse ooperis ning Tooma kirikus.

■ Gewandhaus-orkestri peadirigente: Felix Mendelssohn (1835–1843 ja 1845–1847, tema ajast pärineb orkestri üleeuroopaline kuulsus), Arthur Nikisch (1895–1922), Wilhelm Furtwängler (1922–1928), Bruno Walter (1929–1933), Franz Konwitschny (1949–1962), Kurt Masur (1970–1996), Herbert Blomstedt (1998–2005), alates 2005. aastast Riccardo Chailly.

mingi riik kutsuks meid vaid poliitilistel põhjustel, siis ma pigem ei läheks, ent kui meie visiit aitaks kaasa sealse kultuuri arendamisele või tekitaks diskussiooni sealse olukorra üle, siis võiks minekut kaaluda. Ma ei läheks Abu Dhahisse pelgalt selle pärast, et kõik orkestrid seal käivad. Samas India, mis võõrustab päris palju külalisorkestreid ning kus tegeldakse praegu agaralt kultuuri edendamisega, võib mõne aasta pärast olla küllaltki huvipakkuv turg. Või näiteks Hiina, kus viimase kümne aastaga on ehitatud hulga suurepäraseid kontserdisaale. Kõik ütlevad, et nüüd tuleb kindlasti Hiinasse minna, kuna seal on väga kultuurialdis publik. Ent tegelik olukord on selline, et kontserdisaale on küll palju, kuid festivale või linnu, millel on raha külalisorkestrite finantsee-

rimiseks, on vaid paar-kolm – Peking, Shanghai ja Hongkong.

Meie jaoks on tähtis olla n-ö õigetes kohtades nagu Viin ja London, Ameerika Ühendriigid ja Jaapan. Ütleme nii, et Lõuna-Aafrikasse minek pole paha mõte, sest kohalikke esinejaid on seal vähe, publik on samas väga kultuurihuviline ja meie visiidil oleks kindlasti vähemalt muusikahariduslik aspekt, nii et kui sponsor leida, siis miks mitte. Ent turneede põhiohk jääb ikkagi nendele paikadele, mille publiku arvamus loeb, kus on vastav meediakajastus ja agentuurid, kes aitavad meie orkestrit muusikamaastikul positsioneerida. Nagu näiteks London – seal on kõik olulisemad plaadifirmad, agentuurid, suurepäraseid kontserdisaale ja meediakajastus. Seetõttu on London minu meelest üks olulisemaid kohti maailmas.

Teisest küljest on sellistes suur-linnades nagu London, Pariis ja Viin publik üsnagi ära hellitatud, sest kõik parimad orkestrid esinevad seal. Nii et publikut millegagi üllatada – kui see peaks olema eesmärk omaette – oleks ju väga raske...? Jah, see on tõsi, ent siiani on see meil siiski õnnestunud. Näiteks 2011. aasta oktoobris toimunud ringreis Beethoveni üheksa sümfooniaga oli uskumatult edukas! [Peale Leipzigi esineti Viini Musikvereinis, Pariisi Salle Pleyelis ja Londoni Barbican Centre's. Üheksanda sümfoonia solistina tegi kaasa ka Annely Peebo. – *Toim.*] Oluline on panna rõhk suurtele, tähtsatele muusikakeskustele ja festivalidele, ent ei tohi ära unustada ka väiksemaid linnu. 2012. aastal külastasime näiteks Helsingit ja Vilniust. Turneesid pikemalt ette planeerides on võimalik nende kahe vahel tasakaalu hoida.

Rahvusvahelisi ringreise võiks niisiis Gewandhaus-orkestri ja üldisemalt ka saksa kultuuri eksporditartikliks pidada. Ja kultuuriekspordis, mis ei hõlma üksnes muusikat, peaks omakorda olema riigi

ekspordiplaani osa. Siit ka minu küsimus: kas Saksamaal on orkestritel mingisugune ekspordiplaan? Või on orkestritele antud vabadus minna ja mängida, kuhu ja mida nad ise soovivad?

Teatud mõttes on see tõesti nii, kuid reisil olles on meiega enamasti kaasas ka Leipzigi äriinimesi ning kontsertide kõrval toimub alati ka muid üritusi, näiteks vastuvõtte. Üritame äriinimesi viia kokku muusikaelu korraldajatega, see side on väga oluline. Gewandhaus-orkestri asutasid ju kaupmehed, mis tähendab, et oleme alati äriilmaga seotud olnud.

On tõsi, et maailmas reisib ringi palju suurepäraseid orkestreid. Seetõttu on esmatähtis eristuda, leida üles oma kõlaidentiteet ja seda arendada. See on meie peadirigendi Chailly ülesanne. Teiseks tuleb osata seda publikule serveerida nii, et nad teak-

sid ja tahaksid meid just meile iseloomuliku kõla pärast kuulama tulla. Kolmandaks peab oskama jutustada lugu. Võtke näiteks meie Beethoveni tsükkel. Beethoveni loomingu esitavad ju paljud orkestrid, selles pole iseenesest midagi uut ega üllatavat. Ent on hoopis teine asi, kui tuua iga teose kohta välja mingi spetsiifiline tahk, nagu näiteks see, et Beethoveni sümfooniade esiettekanded toimusid enamasti küll Viinis, kuid juba mõni kuu hiljem Saksamaal

ning esimesena just Leipzigi, seega juba helilooja eluajal, mis tähendab, et meie side tema loominguga on üsna autentne. Veelgi enam, Gewandhaus-orkestri kvartett tõi omal ajal esiettekandele kõik Beethoveni keelpillikvartetid, orkester omakorda Kolmikkontserdi ja Viienda klaverikontserdi. Kui neid fakte rõhutada, pole tegu enam lihtsalt Beethoveni teoste ühe järjekordse esitusega, vaid millegi hoopis enamaga, need faktid on loo jutustamise seisukohalt vajalikud! Nii et kui meie Beethoveni tsükkel ilmub plaadifirmas Decca, oli selle muusikaturule väga suur mõju – kõik teadsid, et Gewandhaus-orkestrilt on ilmunud midagi erilist.

Sellised asjad on orkestri tuleviku seisukohalt väga olulised! Peab oskama teis-

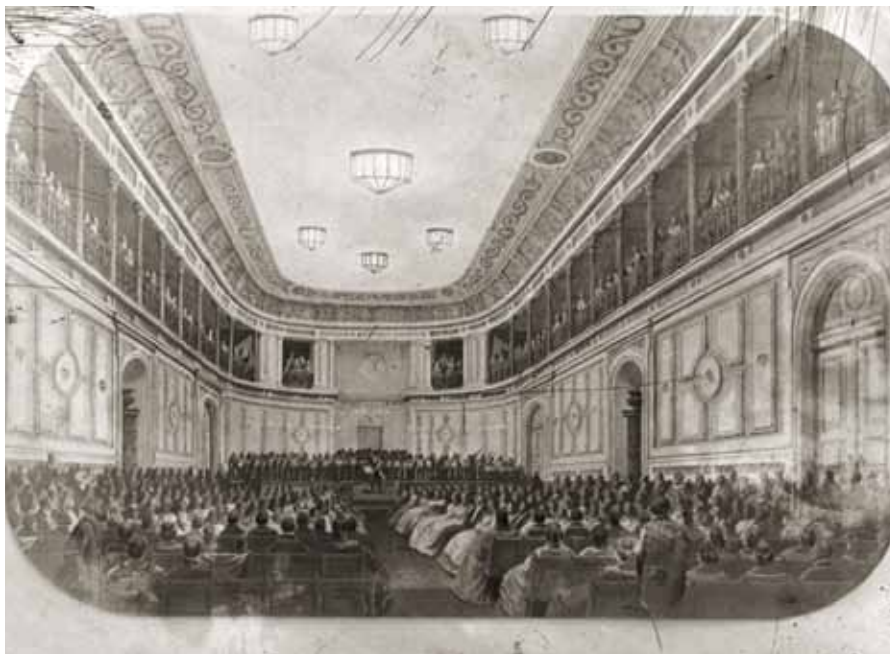
Peab oskama teistest eristuda: interpreteerima vanu asju uut moodi, jutustama publikule ja ajakirjandusele lugusid nii, et neil tekiks huvi meie kontserte kuulama tulla.

test eristuda: interpreteerima vanu asju uut moodi, jutustama publikule ja ajakirjandusele lugusid nii, et neil tekiks huvi meie kontserte kuulama tulla. Ja tähtsamatesse suurlinnadesse tuleb iga paari aasta tagant tagasi tulla. Meil on näiteks Londoni Barbican Centre'ga kokkulepe, et anname seal iga paari aasta tagant kaks kuni viis kontserti, see on meie Londoni muusikaline residents. On vajalik iga paari aasta tagant keskenduda mingile tähtsale kohale, ent vahepeal külastada ka teisi linnu ja festivale.

Muusika eksport ei sõltu ju ainult rahast, vaid nõuab ka professionaalseid teadmisi ning oskusi. Kas teie arvates panustatakse muusikamäedžeride koolitamiselle ja võrgustike loomisse Saksamaal piisavalt?

Ütleme nii, et medalil on kaks külge. Minu nägemuse kohaselt ei ole seda kunagi piisavalt. On ju selge, et kui me inimestesse, nii mäedžeridesse kui ka kontserdikülastajaisse, piisavalt ei investeerime, siis ei saa ka tulevik eriti helge olla. Aga kui võrrelda Saksamaa olukorda näiteks Hispaania, Prantsusmaa või Itaalia omaga, kus ongi kokku umbes kaheksa ooperiteatrit, siis on meil olukord vägagi luksuslik. Meie kultuur on väga kõrgel tasemel, räägitagu siis muuseumidest või teatritest. Loomulikult arutletakse ka meil pidevalt kultuuriväärtuste üle ühiskonnas – kas kultuuriasutusi ikka tuleks rahastada ja missugune on kultuuri olukord viie kuni kümne aasta pärast. Arvan, et järgmise kümne aasta jooksul lakkavad mõned orkestrid ja ooperiteatrid eksisteerimast, ent üldjoontes on saksa kultuur siiski palju kõrgemal tasemel kui mujal Euroopas. See muidugi ei tähenda, nagu võiksime loorberitel puhata – poliitikuid on vaja alati tagant utsitada. Näiteks viis aastat tagasi meil kultuuriväärtustest eriti ei räägitud. Aga mõni kuu tagasi ilmnes selline uskumatu raamat nagu “Der Kulturinfarkt” (autorid Armin Klein, Pius Knüsel, Stephan Opitz ja Dieter Haselbach). Lisaks ilmus ajalehes Handelsblatt raamatu ideedest kantud kultuuriväärtusi käsitlev pikk artikkel, mida luges arvatavasti palju äriinimesi, kes kultuuriorganisatsioonidele spondeerivad. Mida nad küll võisid mõelda – kas me kulutame ikka õigele asjale? Võibolla peaks kultuuri asemel hoopis sporti toetama?

Minu arvates tegid raamatu autorid kultuurile vägeva karuteene. Tihti küsitakse, kas ehitada koole ja lasteaedu või rahastada hoopis kultuuri. Neid asju ei saa üldse võrrelda! Meil on neid kõiki vaja, ent minu arvates on kultuur ühiskonna alustala ja keskpunkt. Ka Saksamaa ajalugu on tegelikult kultuuriajalugu, mitte majandus- või internetiajalugu. Viimane on nagunii väga uus nähtus, mis muudab paljusid asju ja nähtusi väga põhjalikult. Sestap peame kinni hoidma väärtustest, mis on meie ajaloo seisukohalt olulised. Loomulikult vaatame me kõik tulevikku, ent me ei tohi unustada minevikku. Eriti puudutab see kultuuri. Nii et minu vastus on, et me peame tegema palju rohkem, kui oleme teinud seni, ning me ei tohi unustada, et Saksamaa kontekstis on jutt väga kõrgetasemelisest kultuurist.

Esimene Gewandhaus 1870ndatel aastatel.
FOTOD INTERNETIST

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid VEEBRUARIS

2. veebruar kell 12.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Tiiu Ranna saateklassiõpilased**

23. veebruar kell 12.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Aino-Marika Riikjärve viiuliõpilased**

23. veebruar kell 12.00
Tallinna Keskraamatukogu suur saal
Esinevad **Niina Murdvee viiuliõpilased**

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

Brian Blade – trummar,
laulja, helilooja,
ansamblijuht.
FOTO INTERNETIST

Mees, kes maalib muusikat

Intervjuu trummar Brian Blade'iga

MADLI-LIIS PARTS
muusikaajakirjanik

Mullu novembris Chick Corea trioga Tallinnas esinenud **Brian Blade** on tõenäoliselt üks tänase jazzi nõutumaid trummareid. Seda tõestab ainuüksi fakt, et Wayne Shorter, Kenny Garrett, Bill Frisell, Herbie Hancock või ka Joni Mitchell eelistavad võimalusel just teda. Blade'i mõju kinnitab ka see, et ta on juba aastaid jazziedetabelite tipus. Tihedale turneegraafikule vaatamata on trummaril õnnestunud hoida enam kui viihteist aastat koos sõpruskondliku Fellowship Bandi ning salvestada sooloalbum "Mama Rosa".

Chick Corea on tunnistanud, et Blade on üks tema lemmiktrummareid, kuna ta läheneb muusikale helilooja vaatevinklist. Trummar Jeff Ballard on öelnud, et Brian Blade'i teeb eriliseks kannatlikkus ja oskus välistada võimalus, et musitseerimine muutub mingilgi moel automaatseks. Blade'i mäng on täpne ja nõtkelt nüansirikas. Oskus olla kohal "siin ja praegu" innustab lavapartne-

reid ja köidab publikut. Ka Tallinnas toimunud vestlusel ilmutas Brian Blade maksimaalset "kohalolekut", vaimustudes Eesti laulupeotraditsioonist ja näidates üles lugupidamist kõige suhtes, millest ta räägib ja mis teda kõnetab.

Jõudsite muusikani tänu perekonnale ja Siioni baptistlikule kirikule Shreveportis, Louisianas, kus teie isa on pastor. Kuivõrd erinevad vaimulikust keskkonnast saadud impulsid ja muusikaalased teadmised sellest, mida kogesite hiljem koolis?

Kõige olulisem vahe ongi vaimulik aspekt. Spirituaalsus on minu hinnangul muusikas kõige olulisem, see ongi tuum, kõige algus. See on teadmine, et muusika on kingitus, mille vahendaja ma saan olla. Teadsin seda juba siis, kui mängisin algkoolis viiulit.

Kolmeteistaastaselt jõudsin trummideeni, kuna mu vend lahkus ansamblist ja ma pidin võtma järje üle. Kirikus muusitseerides ei suhtunud me sellesse kui esinemisse, püüdsime saavutada kõrgeimat tasandit, teatavat laadi ekstaasi.

Kirikuga seotud taust andis ettevalmistuse mängida ükskõik millises keskkonnas, olgu selleks baar, kontserdisaal või hoopis kaubanduskeskus. Musitseerimise põhjus ei sõltu olukorrast. Olen selle teadmise eest tänulik. Ma ei võta võimalust muusikat mängida kunagi iseenestmõistetavalt. See on iga kord võimalus millegi erakordse sünniks.

Muidugi jõudis muusika minuni ka sõprade ja kooli kaudu. Väga oluline oli algkooliaeg. Mängisime Orffi instrumente, õpetamise meetodika ei erinenud oluliselt kirikus kogetust. Muusikaõpetaja mängis meile tihti plaate. Just seal kuulsin esmakordselt Raveli "Bolerot". Vaieldamatult mõjutas see minu tulevikku, seda, kuidas ma muusikat mängin ja kuulen.

Mis viis teid muusika kirjutamiseni?

Vajadus kasvas koos ajaga. Kolledžis tegin bändi pianistist sõbra Jon Cowherdiga. Kuulates tema lugusid, samuti ühe oma muusikaõpetaja palu ja vanu plaate, hakkas mulle tunduma, et kuulen midagi, mida võiks justkui oma looks pidada. Kuulsin küll lugusid, aga ei omistanud sellele erilist tähendust. Mul ei olnud ka ühtegi

polüfoonilist instrumenti, millel proovida.

Keskkoolis avastasini Joni Mitchelli muusika ja selleks ajaks oli kitarril minu elus juba oluline koht. New Orleansis kohatasin Daniel Lanois'd, kes kirjutab muusikat ja on ka väga hea kitarrist. Daniel inspireeris mind väga; tundsin üha tugevamat sidet kitarriga. Püüdsin kirja panna seda, mida enda peas kuulsin. Kildudest kujunesid lood. Osadest said instrumentaalid, osadele tekkisid ka sõnad. Ühest voolust tuleb kaks erinevat lahendust. See on tänaseni minu jaoks müsteerium. Mul ei ole kindlat, meetoodilist lähenemist kirjutamisele.

Teie kui laululooja ja laulja debüütalbum "Mama Rosa" ilmus 2009. aastal ja üllatas paljusid, sest mängite kitarril ja laulate ning stilistiliselt on muusika pigem

folgilik. Kirjutasite ise ka sõnad. Kui lõplik on sõnadesse pandud mõte?

Vaatasime abikaasaga filmi, kus tegelane läks katusele, võttis sulepadja, löikas selle kõõginoaga lõhki ja tuul viis suled laiali. Just seesama juhtubki lugude jutustamisel – sa ei

tea, kuhu nad maanduvad. Saadad lood välja heas usus, sest ei tea, millisele pinna-le need suled langevad ja kuidas aeg ning olud neid mõjutavad.

Sõnade tähendus võib aja jooksul muududa. Minu vanaema toa seinal oli rahupalve tekst. Lapsena ei öelnud see mulle midagi. Kolme-neljakümneandatesse jõudnud, tekkis neisse sõnadesse sügavus ja sõnum. Näiteks Joni Mitchelli muusika on samasugune, see muutub ajaga üha sügavamaks. Muusika on tema jaoks väga isiklik. Viis, kuidas Mitchell muusikat kirjutab, tundub mulle unikaalne ja pihtimuslik.

Igapäevatoos liigute justkui erinevates maailmades: mängite vanameistrite Herbie Hancocki, Wayne Shorteri ja Chick Coreaga, samal ajal ka eakaaslastega ja oma gruppidega; olete loominguiliselt seotud Daniel Lanois', Joni Mitchelli ja Emmylou Harrisega; olete mänginud rockansamblites. Kuidas te neid kogemusi sünteesite?

Wayne ja Chick on kui kangelased, olen nende muusikat kuulanud teismeeast saadik, justkui oleksin neid tundnud enne, kui tegelikult tutvusime. Nendega tutvaks saamine mõjus väga rikastavalt. Ka

praegu tunnen, et mulle on antud haruldane võimalus. On väga õpetlik jälgida visioonääre, seda, kuidas nad sunnivad end edasi liikuma. Chicki ja Wayne'i hingestatuse võtan kaasa Fellowship Bandi, nii et ka meie ei jääks hetkekski puhkama. Loodan, et suhtun nii igasse oma tegevusse.

Ei mäleta, et oleksin teid kunagi näinud kasutamas elektroonilisi vahendeid. Kas akustiline musitseerimine on teadlik valik?

Mind köidab pigem akustiline kitarr. Tõsi küll, mulle meeldib, kui inimesed suudavad luua elektroonilisi helimaailmu niioelda "karbist". Üks väike instrument, kuid palju helisid! Ka elektroonilises helimaailmas on ülistus võimalik, kui sa paned sellesse oma hinge. Aga ise ei ole ma väga elektroonikaga eksperimenteerinud. Mama Rosa grupis kitarril mängides ja lauldes näen üldpilti siiski akustilise ja loomuliku. Seegi annab vaimustava tulemuse.

Mis on jazzis teie arvates liikumapanev jõud?

Wayne Shorter peatab meid tihtilugu ja ütleb: "Kasutage nüüd võimalust!" Kogu asja mõte ongi võimaluse kasutamises, sest see viib tulemusteni, mida veel ei näe ega tea. Just nii juhtuvadki tõelised imed. Samm tundmatusse, kus on vaid tühi paber ja kõik on meie kätes, see inspireerib.

Improvisatsioonilises muusikas on tore piiride puudumine, vabadus mängida, mida soovid. Sellega kaasneb muidugi küsimus, mida vabadusega peale hakata. Kas me suudame üldse midagi koos luua, kas tulemus on ilus, kas sellele tekib ka sügavam tähendus, kui sa algselt oskasid ette kujutada?

Mainisite kunagi, et jazz võib ka ette kujutada nagu maali. Kas olete sama meelt ka praegu?

Praegu mõtlen jazzist pigem kui tühjast lõuendist ja teatud laadi vabadusest luua midagi näiliselt mitte millestki, kasutades kujutusvõimet, kogemusi. Selliselt komponeerides ja mängides muutub improvisatsioon justkui liivajoonistuseks – lood teose ja järgmisel hetkel on tuul selle ära viinud. Selles on midagi hädaolukorra sarnast, kus sa justkui püüad liikuda edasi, kuid reaalsuses jagad kohalolijatega valitud hetki ja kui kõik läheb hästi, tekib sellest lõpuks kompositsioon. Ehk siis kujundlikult mõeldes maal, millelt tõmbad kätte eest ja millest saab igaüks isemoodi aru.

Märksõnad nagu koorilauljad, raha, loovus, isiksus ja halb ilm – kõik ühel pildil koos.

Kooriilmateade

JAANUS KANN

MTÜ Kammerkoori Voces Musicales juhatuse liige
muusikaõpetaja

Artiklite, kõnede, ettekannete ja kursuste kaupa püütakse kunstnikele selgeks teha, et nende õige koht on majandussektoris ja nad peaksid õppima ennast müüma.

Pole halba ilma, on halvad riided – nii võtaksin kokku kooriühingu esimehe Veronika Portsmuthi avasõnad 24. novembril toimunud konverentsil, millega tähistati ühingu 30. tegevusaastat ning mis püüdis anda aimu, mille eest ja millega kaitsta eesti koorimuusikat. Konverentsi pealkiri “Sisu ja pakend” viitas otseselt problemaatikale, millega on käesoleval sajandil kokku puutunud usutavasti kõik koorimuusika eest seisjad ning tegelikult mistahes loojad, kes on püüdnud viljelda keskmisest sügavamalt ja professionaalsemat, aga seetõttu ka kulukamat kunsti. Ometi selgus, et konverents ei otsinudki vastust küsimusele, kuidas pakendada loomingut ehk kuidas praegusel ajal võimalikult suur auditoorium oma sõnumi juurde meelitada. Siiski pakkus see piisava ülevaate eilsest ja tänasest muusikailmast, selleks et prognoosida homset.

Oma koorilaulutoakese aknast välja vaadates tundub mulle, et praegust eesti kultuuriilma mõjutavad suurel määral pragmatismitsüklonid, mis tekitavad muusikutegi kohale tumedaid loome-majanduse pilvi. Sage pilvisus ehk suhtumine loomeinimesse kui tootjasse/teenin-

dajasse ning regulaarne nõue kunstnikele oma looming tabelarvutusprogrammidesse sisestada võib aga kohalikes “kuluinimestes” tekitada soovi astuda lennukile, mis teatavasti sõidab pilvede kohal. Õnneks või kahjuks pole neil selleks piisavalt raha.

Loomemajandus on üks neist tehisi-

kest termineist, mis liigse kasutuse ning sisutühjuse tõttu on kuluma ja seega iseenda paroodiana mõjuma hakanud, kuid kultuuripoliitiline kaader ei väsi sellest vaimustumast. Artiklite, kõnede, ettekannete ja kursuste kaupa püütakse kunstnikele selgeks teha, et nende õige koht on majandussektoris ja nad peaksid õppima ennast müüma. Enese kaubana turundamist on pidanud õppima ka koorimuusikud, seda enam, et kollektiivne looming on üldjuhul kulukam kui individuaalne.

Kui kultuuriminister on seadnud prioriteediks loomemajanduse ja kultuuriekspordi edendamise, siis äkki majandus- ja kommunikatsiooni- või rahandusminister tegeleks kultuuriküsimustega?

et ühe kontserdikava ettevalmistamiseks ja ettekandmiseks vajalik rahastus tuleb Kultuurkapitali toetuse kõrvalt kokku ajada veel paljudest eri allikatest, tähendab see suurprojekti puhul ohtrate taotluste koostamist, sadade kirjade saatmist, ning – kui juhtub sponsoriotsingutel õnne olema – suhtlemist ja kooskõlastamisi väga paljude osapoolte vahel ning hiljem ka mitmekordset aruandlust. Kõige selle kõrval saab aga otsa ressursid mõelda koori sülise töö kui kõige olulisema peale.

Mänedžeri palkamine võib tunduda lahendusena, aga see tähendaks esiteks lisakulu. Samuti ei ole just suurt konkurentsi nende kultuurikorraldajate seas, kellel on oskusi, kontakte ja, mis peamine, tahtmist

mise seisukohalt ning küllap nii mõnigi saates osalenud kollektiiv avastas enda kontsertidel uut publikut. Ilmselt on selline “pildilolek” abiks ka rohkemate toetajate leidmisel ning seega on lootust lihtsamini määndžeride silme ette dollarimärke manada. Nendele kooridele aga, kes ei taha laulda saarele sauna rentimisest, saateist suurt abi polnud. Pigem vastupidi – seda raskem on publikule mõista anda, et muusika kuulamise esmane tasand võib küll tuju toredaks teha, kuid tõelise elamuse nimel peavad nii esineja kui ka kuulaja pingutama. Nõiaringikujuline oht muusikakultuuri labastada on suur, kui valdavaks saab põhimõte “arvestada tuleb turu nõudmisega”.

Kogu enesemüümise propageerimise taustal oleks justkui tähelepanuta jäänud, et loomemajanduses sisaldub kaks ilma – kultuur ja äri. Kui mina loomeinimesena olen selgeks õppinud majandamise ja vajadusel pärin pidevalt nõu tuttavalt, foorumitest ja muudest abiallikatest, siis kas võin kindel olla, et majandajad on selgeks õppinud, mida öieti tähendab looming, ja neil on, kellelt kunsti kohta küsida? Kui Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse esindaja tuleb koorijuhtidele majandusest rääkima, kas ta käib siis ka majandusinimesi koorimuusikast vaimustuma panemas? Kui kultuuriminister on seadnud prioriteediks loomemajanduse ja kultuuriekspordi edendamise, siis äkki majandus- ja kommunikatsiooni- või rahandusminister tegeleks kultuuriküsimustega?

Või kes üldse peaks olema see inimene või institutsioon, kes võtab enda peale üldrahvalikult meelde tuletada, et kultuur ei ole tarbitav, vaid osaletav? Kes võtab “tuluinimestele” tulemuslikult selgitada, et kunst ei ole ega saagi olla kasumlik, kuid on vajalik sellest hoolimata – kasumlikkus ei avaldu nüüd ja kohe eelarve alumises veerus, vaid kõige märgatavamalt alles siis, kui ühiskond on kriisis. Kui me aga laseme tekkida olukorral, kus kultuur jõuab kriisi, siis ei ole meil enam tuge, mille abil tulla toime muude valukohtadega.

Alati jääb variant lükata avaliku suhtumise kujundamise ülesanne haridussüsteemile, nagu kõik teisedki ühiskonna probleemid, aga kuna soovitakse ruumi teha majandusõpetusele, siis ei ole muusikaõpetajatel ilmselt enam kuu võimalik õpilasi üle

Kes peaks olema see inimene või institutsioon, kes võtab enda peale üldrahvalikult meelde tuletada, et kultuur ei ole tarbitav, vaid osaletav?

Kui koori ees seisab isikus, siis ei küsi lauljad, mis kasu nad laulmisest saavad.

Looja ja majandaja

Küll väikeste mõõndustega, pean end koorilauljana pigem loomeinimeste hulka kuuluvaks. Sellest hoolimata olen näinud väga suurt vaeva kohanemaks meid ümbritseva äriilmaga, et organiseerida kammerkoori Voces Musicales tööd. Järjest saadamin avastan end kasutamas sõnu “projekt”, “eelarve” ja “aruanne” ning olen teinud endale nii teoorias kui ka praktikas selgeks raamatupidamise, maksunduse, finantsjuhtimise, turunduse ja meediasuhtluse aluspõhimõtted, sest ilma nende teadmiste ja oskusteta ei saa kollektiiv täita oma peamist eesmärki, eesti koorimuusika ja koorimuusikute sisulist arendamist. Loomulikult tuleb endale aru anda, et teatud mahus paberitöö käib kaasas mistahes ettevõtlikkusega. Kui aga antakse mõista,

rabelda ülla eesmärgi nimel olukorras, kus seadused pidurdavad kultuuri toetamist ning kuulajaskond on piiratud. Peale selle tuleb arvestada ka sponsoriolustevõime eetilise küljega. Oleme harjunud, et sportlasel ripub rannanumbri küljes toetaja logo, mis teleülendade abil suurelt massideni jõuab, samas tähendaks seesama logo kirikukontserdi puhul altari küljes või lauluväljakul Lüdiggi “Koidu” saatel nähtuna pigem sponsori ja ka esineja maine kahjustamist. Seisu võib leevendada piletitulude kasvatamine suurema rahvahulga kontserdisaali meelitamise abil, mis üldjuhul eeldab aga järeleandmist kunstilistes taotlustes.

“Laululähing” oli tänuväärne ettevõtmine koorilaulu propageeri-

koormata geniaalsete heliteoste tutvustamise, kontserdikülastuste nõude ega sellise ebapraktilise tegevusega nagu laulmine.

Asendamatu koorimuusika

Kooriühingu konverentsi kahtlemata meeldejäävaim ning tegelikult ka kõige teemakohasem esineja oli Linnar Priimägi, kes *stand up comedy*'t meenutavast pakendist hoolimata jõudis probleemi lahendamisel kõige sisukama tulemuseni. Ta opereeris mõistetega "isik" ja "isiksus", defineerides esimese kui asendatava ja ootuspärase ning teise kui asendamatu ja harjumuspärase; ning tõi teravaid näiteid konkreetsetest isikutest ja isiksustest: presidente on meil olnud mitu, aga Lennart Meri oli üks ja ainus, lauselõppe riimi sätida on proovinud meist igauks, aga luuletajateks võime nimetada vaid Gustav Suitsu väärilisi. Ehk – isiksused on need isikud, kes on võimelised jõulisi positiivseid muutusi tekitama ning kelle väärtus on seetõttu ajas jääv.

Seda ei tohiks unustada ka meie tänapäeva jumala, Innovatsiooni teenimisel: selle asemel et nii üksmeelselt põlata ära vana ja võtta kasutusele uus lihtsalt seepärast, et see on uus, tuleks panustada sellesse, millel on potentsiaali olla asendamatu; ükskõik, kas me räägime inimestest, kollektiividest, teostest või olmekaupadest. Innovatsioon selle sõna heas tähenduses saab üldjuhul tugineda vaid püsivatele väärtustele, mis läbi geeniuse ennast ootamatult taastoodavad. Liigsed ja kiirustades tehtud muudatused tekitavad aga ebakindlust, mis on üks põhjus, miks inimesed soovivad minna ära sinna, kus tundub kindlam.

Innovatsioon ei avaldu ainult esemetes, vaid ka terminoloogias. Kui me kasutame "kunsiti" asemel sõna "loomemajandus", käsitleme esinemist välisriigis kultuuriekspordina ning "kontserdi" asemel lubame riigiasutusel kirjutada "kultuuriline teenindamine", on see märk sel-

Selle asemel et nii üksmeelselt põlata ära vana ja võtta kasutusele uus lihtsalt seepärast, et see on uus, tuleks panustada sellesse, millel on potentsiaali olla asendamatu.

lest, et meie jaoks ei ole need nähtused enam nii olulised – mingi väärtuse asendatavaks tegemine seda ju tähendab?

Põhjusena näen nn avaliku arvamuse süvendatud liigset pragmatismi ehk kommet küsida kõige kohta, mis kasu sellest on. Näiteks koolis ei käida enam õppimas inimeseks olemist, vaid selleks, et diplom toovvat kunagi kasu "hea elu" näol; sponsor annab raha ainult siis, kui ta saab kasu reklaami näol, jne. Ühest küljest on ju vajalik endale aeg-ajalt aru anda, mis on oluline ja mis mitte, et me end üleliigselt ei koorimaks. Aga teisalt kipume unustama, et on mingid nähtused, mis ei olegi otseselt mitte millekski, vaid mis on väärtused iseeneses. Ja sellised, tegelikud väärtused tekivad ainult järjekindlal, kohati isegi põhjendamata panustamisel, mitte konkreetsete tehingute tulemusel.

Kui koori ees seisab isiksus, nagu Priimägi seda mõistet defineeris, siis ei küsi lauljad, mis kasu nad laulmisest saavad. Neile on koorilaul väärtus iseeneses, mistõttu on nad nõus selle nimel aastaid pingutama. Seega ei ole eesti koorimuusika sisulise arengu seisukohalt oluline mitte niivõrd see arv, mitu koorijuhti lõpetab muusikaakadeemia, kuivõrd nendele tudengitele antud võimalus kasvada isiksusteks, kes oma erialaliste oskuste ja inimlike omaduste abil suudaksid olla mitte ainult juhid koorile, vaid teenäitajad kogu rahvale. Et nad ei oleks juhid, kelle kogu jõud läheb kätega vehkimise peale, vaid juhid, kes suudavad kätega vehkides mingid olulised jõud liikuma panna.

Kuigi ootas vastupidist, on mul hea meel, et kooriühingu kon-

verents käsitles eelkõige sisulisi, mitte pindmisi küsimusi. Alustatud diskussioon koorijuhi professioni üle ei olnud küll aega jõuda lahendusteni, aga kui see arutelu jätkub ning kui sellesse kaasatakse muusikaõppeasutuste, eelkõige muusikaakadeemia esindajad, professionaalsete ja amatöörkooride juhid, miks mitte ka koorilauljad ja muud asjaosalised, võib loota, et õige pea leevenevad ka praegused kitsaskohad. Täielikult lahenevad need probleemid aga alles siis, kui ühiskond mõistab, et koorimuusika kvaliteet ei ole ainult dirigentide, vaid ühiskondlik, st iga isiku ja isiksuse mure. Ja rõõm.

Loodan, et eesti koorimuusika ei lähe kergema vastupanu teed ja pelgalt ei riieti end vastavalt ilmale, vaid hoopis oli, on ja jääb selleks, mis meie ilma teeb. Sellele ambitsiooni elushoidmiseks soovin jõudu nii kooriühingule kui ka teistele kultuursetele asutustele.

Kipume unustama, et on mingid nähtused, mis ei olegi otseselt mitte millekski, vaid mis on väärtused iseeneses. Ja sellised, tegelikud väärtused tekivad ainult järjekindlal, kohati isegi põhjendamata panustamisel, mitte konkreetsete tehingute tulemusel.

Lauljaile on koorilaul väärtus iseeneses, mille nimel nad on nõus aastaid pingutama. FOTOD INTERNETIST

Interpreedi ellujäämisvõimalustest Eestis

ehk missioonitundega inimesed pole maailmast kadunud

KAI TAAL
muusikaajakirjanik

“Kui meil pole võimalik saada suureks arvult, peame me saama suureks vaimult,” on juba 140 aastat tagasi öelnud Jakob Hurt. Hämmastav, kui aktuaalselt kõlavad need sõnad tänapäeva Eestis. Meie rahvaarvu arvestades on meil erakordselt palju loominguliselt andekaid inimesi. Aga kas on ka võimalusi neid andeid välja arendada ja meie kultuurielus rakendada?

Võim ja vaim on tihti teineteisele vastandunud, kuid praeguses maailmas tundub see konflikt eriti terav olevat. Kunstnik on sageli asetatud klienditeenindaja rolli ning tema looming on toode – kõike on vaja müüa, kõik peab meelt lahutama, tarbimisühiskond on matnud kunsti sügavama olemuse. Kas sellistes tingimustes saab sündida kunst, mis kirgastab meeli, puhastab hinge, muudab maailma paremaks paigaks?

Ma pean interpretatsioonikunsti üheks kompleksseritumaks kunstiliigiks üldse. Pillimängu kui eriala hakatakse tavaliselt õppima juba viie–kuue-aastaselt ning sellest alates täidab see inimese kõik päevad. Pidev, igapäevane harjutamine, et vormi saavutada ja seda hoida; enese tundmaõppimine ja arendamine uut repertuaari õppides ning seda kontsertidel esitades jne – see on lõputu protsess. Ning kõige suurem

pinge – olla tippvormis kindlaksmääratud ajal ja kohas, sest vastutus kontserdile tulnud publiku ees on suur.

Ma ei hakka pikemalt rääkima lausa naeruväärselt väikestest honoraridest, mida eesti interpreedid oma esinemiste eest saavad. See ei korva kümnendikku sellest ajast ja vaevast, mida kontserdiks ettevalmistamine nõuab, ning kindlasti mitte pole see korrelatsioonis esinemise kvaliteediga. Kui tihti mõeldakse sellele, et eesti interpreedid annavad kontserte oma põhitöö kõrvalt, milleks on enamasti õpetamine, töö kontsertmeistrina või orkestris? See töömahukas ja sageli kontserttegevust väga keeruliseks muutev elustiil pole ilmselt tihti interpreedi südamesoov, vaid elu poolt peale surutud valik. Kontserte saada on niivõrd keeruline ja nendest ei ela ära. Kontserdiorganisatsioonidelt on olnud kuulda mõtteid, et keegi ju ei keela minna välismaale tööd otsima: kui ollakse piisavalt head, leitakse seal ka rakendust. Justkui oleks Eestis interpreedina tegutsemine näitaja, et tase pole piisavalt kõrge. Julgen öelda, et see pole tõsi. Tihtipeale on eesti interpreedid kontserdit kõrgema tasemega kui välismaalt imporditud ja palju kiidetud muusikute omad. Ja pealegi annavad viimased kontserte pidevalt, samal ajal kui meie muusikutel õnnestub suurele lavale saada heal juhul korra aastas. Milline kogemuse vahe!

Miks on nii raske uskuda, et interpreet on Eestisse jäänud lihtsalt seetõttu, et talle meeldib oma kodumaa? Et talle meeldib olla oma perega koos, et ta tahab oma las-

PLMF 10!

- Pille Lille Muusikute Fond loodi 7. veebruaril 2003. aastal.
- 2004. aasta sügisel alustati üleeestiliste kammermuusikasarjadega “Meistrite akadeemia” ja “Hingemuusika”, mille raames korraldatakse ligi 100 kontserti aastas.
- Regulaarselt toimub neli muusikafestivali: Tallinna kammermuusika festival, Rapla kirikumuusika festival, Väike-Maarja muusikafestival ja Tallinna Talvefestival.
- Tallinna kammermuusika festivalil on välja antud järgmisi auhindu: Marje ja Kuldar Singi nimeline preemia “Noor laulja” ja “Noor muusik”, PLMF-i patrooni Lord Carlisle'i preemia “Noor muusik” ja Vendor Eesti OÜ preemia “Noor dirigent”.
- Lõimimaks eesti- ja venekeelset elanikkonda on ellu kutsunud Rahvuste Koor, projekt “Südamesse” ja projektfestival “Muusikasillad”.
- Korraldatakse ka suuremaid projekte, näiteks 2010. aastal etendunud Jerry Bocki “Viiuldaja katusel”, 2012. aasta kammerfestivalil kõlalnud Rossi–Terranova ooperi “Orfeus” kontsertetendus jpm.

test kasvatada eestlased? Et ta tase on küll piisavalt kõrge, et leida tööd mujal, aga ta eelistab olla seal, kus talle meeldib rohkem? Praegust kultuuripoliitikat vaadates tundub, et selline suhtumine väärrib lausa karistamist – karistamist väheste esinemisvõimaluste näol.

Küsimus pole ju üldse ainult rahas. Kuivõrd oluline osa on interpreediks olemisel esinemispraktikal, teavad vaid need, kes ise laval tegutsenud. Teoste omandamine ja tehnilise vormi lihvimine – jah, seda saab teha ka üksinda, kuid see on vaid osa kontserdi õnnestumisest. Interpreet karastub ja küpseb laval ning kontserdi õhustiku pole parimagi tahtmise korral võimalik kuidagi simuleerida või taastekitada. Kuidas kontsertidel enda ja heliloojate maailmu avada, seda õpib vaid esinemistel. Mida rohkem kontserte, seda rohkem kogemusi; mida rohkem kogemusi, seda suurem enesekindlus laval ning kontserdi õnnestumine tõenäolisem. Seetõttu on puhas ime, et eesti interpreedid nii häid kontserte annavad. Veel on see nii, kuid seda ei maksa võtta isenesestmõistetavana; kõigel on oma hind.

Interpreedid on hakanud ise endale kontserte korraldama. Aktiivselt tegeleb sellega **Eesti Interpreetide Liit**, mis pole ju üldse kontserdiorganisatsioon. Keeruliste läbirääkimiste tulemusena on viimastel aastatel õnnestunud eesti interpreedid taas tuua Estonia kontserdisaali, kus esinemisest on puudust tundnud eelkõige pianistid. Kas see koostöö jätkub, näitab aeg, ent kuuldavasti on Eesti Kontserdil vähemalt siamaani olnud raske mõista interpreetide soovi meie suurimas kontserdisaalis esineda. Ja ega väiksemates kohtades kontsertide saamine oluliselt kergem ole. Ka iseseisvalt kontsertide korraldamine omafinantseeringuga või Kultuurkapitali toel on interpreetide seas levinud. Kui õige see on, et tippinterpreet peab enese müümise ja reklaamimisega tegelema, jäägu igaihe enda otsustada. Isiklikult arvan, et see ei peaks kuuluma interpreedi ellu. Ei maksa ka arvata, et toetuste küsimine ja saamine (või mittesaaamine) midagi meeldivat oleks. Kõigel on oma ego ja eneseuhkus ning kunstnikel ilmselt pigem suurem kui väiksem.

On üks seltskond inimesi, kes juba palju aastaid tagasi nägi Eestis interpretatsioonikunsti kriisi ning hakkas olukorra parandamise nimel tegutsema. Kümme aastat tagasi loodud **Pille Lille Muusikute Fondi** eesmärk on just nimelt andekate eesti interpreetide toetamine nende professionaalsete oskuste edasiarendamisel. Tänu sellele fondile on nende aastate jooksul nii Eestis

kui ka välismaal kontserte saanud väga palju eesti muusikuid.

Pille Lill on suure missioonitundega inimene, kes siiralt muretseb interpreetide elu pärast ning teeb omalt poolt kõik, et nende olukorda parandada. Ta teeb seda tööd praktiliselt tasuta, midagi vastu ootamata ja saamata. Kui harva esinev nähtus tänapäeva maailmas! Ise interpreedina mõistes, kui olulised on muusikule esinemisvõimalused ja väiksemgi lississetulek, on ta loonud mitmeid kontserdisarju ja festivale, sõlminud sidemeid erinevate kontserdipaikadega ning korraldanud muusikutele võimalusi meistrikursustel osalemiseks. Ta mõistab, et professionaalne ja andekas interpreet on rahvuslik rikkus, mida peab hoidma ja toetama. Alahinnata ei saa ka seda, et PLMFi kontserdid toimuvad tihtipeale Eestimaa väiksemates kohtades, mitte suuremates linnades, ning kontserdipilet on soodsa hinna tõttu kättesaadav ka madalama sissetulekuga inimesele. See võimaldab meie tippinterpreetide musitseerimisest osa saada tööpoolest kõigil, kel selleks vähegi soovi on.

PLMF ei tegele üksnes juba meie muusikaelus nime teinud interpreetidega. Aasta-aastalt on fondi jaoks üha tähtsamaks muutunud esinemisvõimaluste leidmine ka noortele muusikutele, veel muusikakoolides või EMTAs õppivatele interpreetidele, kellele see on suurepärane võimalus esinemispraktikat saada ning tihti ka professionaalsete muusikutega koos musitseerida. Just neil eesmärkidel on loodud kontserdisari "**Noorte meistrite akadeemia**", **Rapla suvekool** jpm. Viimane oluline ja ülimalt tänuväärne ettevõtmine oli detsembris toimunud **noorte klaverisaatjate konkurss**. See, millised eesti interpreedid tegutsevad kümne või kahekümne aasta pärast meie kontserdisaalides, sõltub just sellistest väiksematest, sageli piisava tähelepanuta jäänud ettevõtmistest. Signaal noortele interpreetidele, et neid on märgatud, neid oodatakse ja vajatakse, võib tihti olla suurema tähtsusega, kui esmapilgul võib tunduda.

PLMFi tuumik on püsinud muutumatu-na juba aastaid. Fondi asutaja ja loomunguline juht on Pille Lill, kes väsimatult genereerib ja tutvustab uusi ideid ja projekte. Eestis toimuvate kontsertide korraldamisega tegeleb **Viktoria Jagomägi** ning reklaame ja trükiseid kujundab **Tiia Eikholm**. Fondi tegevjuhi **Leelo Lehtla** õlul on Eestis toimuvad festivalid, samuti ka väliskontaktide arendamine, eeskätt eesti muusikutele välismaal

Pille Lill.
FOTO DAISY LAPPARD

esinemisvõimaluste leidmine. Koostööpartnereid on leitud nii Euroopast kui kaugemalt, oma parimaid artiste tutvustatud Tallinn Music Weekil jm. Fondi tegevusvaldkond on väga mitmekesine ja laiahaardeline, pidevalt täienev ja uuenev ning on lausa uskumatu, et kõige selle taga on vaid mõned inimesed. Et sellise tegevuse maht ja raskus ületab kõrgelt rahanumbreid, mida nad teenivad, pole ilmselt vaja toonitada. PLMF töötab missioonitundest ning lootuses muuta eesti muusikute elu paremaks.

14. veebruaril tähistab PLMF **piduliku galakontserdiga** Estonia kontserdisaalis oma 10. tegevusaastat. Üles astuvad meie parimad interpreedid eri generatsioonidest ning erialadelt, kontsert töötab tulla vaheldusrikas ja kõrgetasemeline. Ühtlasi juhatub see sündmus sisse ka juba seitsmendat korda toimuva **Tallinna Talvefestivali**, mille kaunid kammerkontserdid leiavad loodetavasti palju kuulajaid. Kontserdipiletite tulust saab oma osa ka eelmisel aastal PLMFi juurde loodud **pillifond**, mille eesmärk on aidata andekaid eesti interpreete kvaliteetsete instrumentide soetamisel. Nõnda saab selle festivali kontserte külastades anda oma panuse Eesti muusikaelu edendamisse.

Jõudu ja edu kogu PLMFi töökale kollektiivile ning palju õnne!

Et me mäletaksime “Kodumaine viis. Heljo Sepa muusikutee”

RIINE PAJUSAAR

professor Heljo Sepa õpilane aastatel 1989–1994

“Kodumaine viis”. Heljo Sepa muusikutee. Koostaja Iren Lill. Kirjastus TEA, 2012.

Elmise aasta sügisel tähistas pianist ja pedagoog Heljo Sepp oma 90. sünnipäeva. Klaverikunstnik, kes on andnud kontserte nii solistina kui ka hinnatud ansamblipartnerina ning salvestanud hulgaliselt muusikateaseid; õpetaja, kelle käe all on hariduse saanud üle viiekümne pianisti; muusikateadlane, kes on avaldanud artikleid ja raamatuid, teinud raadio- ja telesaateid. Inimene, kes saatuse tahtel on elanud oma põneva elu just siin, Eestimaa pinnal, ja õpetanud just meid. Ja just üks meist, Heljo Sepa viimane õpilane Iren Lill leidis aja ja tahtmise väärtuslikud mälestusküllid kokku koguda ja need väärikalt kõvade kaante vahele kōita.

Raamat “Kodumaine viis” koosneb põhiosas Heljo Sepa enda värvikast jutustusest vestlustes koostaja Iren Lillega. Juba esimestest lehekülgedest on märgata autori lugupidavat suhtumist raamatu peategelasse. Luges kerkib silme ette professor Sepa temperamentne, jutule ägedalt kaasa žestikuleeriv kuju. Ka kirjapildis on nii tuntav Heljo Sepa keelekasutus, millesse on sageli sisse pikitud ka murdesõnu – sealjuures alati koos tõlkega kirjakeelde. Detailiderohkelt ja kaasakiskuvalt pajatab professor oma armastavast perest ja pääkeselisest lapsepõlvest väikeses Valga linnas, oma esimestest muusikaelamustest Vana Vata toas, suvedest Koiva jõe ääres. Ühel fotol istub käharpäine Heljo suvemaja aknal, peenikesed jalad õue poole rippumas, ja mängib akordioni. Ausõna, see vene muinasjuttu meenutav foto väärib Pulitzeri!

Hoolimata Heljo ema seisukohast, et

“ammet peass egäl inimesel rutuste selgess saama”, või just tänu sellele, leidis Heljo suur ja sõbralik suguselts üksmeelselt, et tüdruk peab klaverit õppima. Sattudes Valga muusikakooli klaveriõpetaja Emilie Kuuse klaveriklassist Ellerite eraõpilaseks, omandasid ta muusikaõpingud uued mõõtmed. Südamlikult kirjeldab Heljo Sepp laupäevaseid muusikatunde Anna ja Heino Elleri juures Tartus. Ja ühtäkki teab 15-aastast Valga tüdrukut kogu Euroopa! Põnev on lugeda Briti Nõukogu korraldatud pianistide võistlusest 1938. aastal, kus peaaühinnaks oli kolmeaastane õppimisvõimalus Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias. Fotod ja ajaleheväljavõtted konkursi võitnud Eesti tüdrukust ning Heljo Sepa mälestused 1930ndate aastate Londonist on maiuspala igale muusika- ja aja-loohuvilisele.

Millise vingerpussi mängis peagi alanud sõda Heljo Sepale, võib raamatust täpselt lugeda. Sõja virvarr, nõukogude aja vaikiv kaamos... Kuid jälle ümbritsevad Heljo Seppa armastavad inimesed, aidates noorel muusikul, kel oli olnud loožikoht Euroopas, leida paigakese ka kodumaal.

Olulisel kohal on raamatus professor Sepa õpilaste ja ansamblipartnerite mälestused. Esimene meenutus pärineb Lilian Semperilt, kes ühena esimestest Heljo Sepa õpilastest lõpetas 1957. aastal Tallinna Konservatooriumi. Järgneb terve plejaad pianiste, klaveriõpetajaid ning muusikateadlasi, kelle sõnade kaudu vormub ettekujutus professor Sepast kui äärmiselt professionaalsest, võimekast ja otsekohehest muusikuisiksusest. Viimased meenutused on raamatu autorilt Iren Lillegt (lõpetas professor Sepa klaveriklassi 1995. aastal) ja Heljo Sepa n-õ muusikaliselt lapselapselt Sten Lassmannilt. Seoses Sten Lassmanniga

laotub raamatu lõpulehekülgedel lugeja ette erakordselt kaunis ajasild. Nimelt võimaldas Briti Nõukogu 2004. aastal anda ühele noorele Eesti pianistile edasi Heljo Sepa stipendiumi, mis oli sõja tõttu kasutamata jäänud. Valituks osutus Sten Lassmann, kes on jätkanud Heljo Sepa tööd ka Elleri traditsiooni edasikandjana, võttes lisaks õppimisele Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias ette kogu Elleri klaveriloomingu salvestamise. See kaunis lõpplahendus, see viimane ülestähendus Sten Lassmannilt seob ka teised mälestusküllid kokku ja vormib raamatust täiusliku terviku, millist isegi ilukirjanduses väga sageli ei kohta.

Jah, silla ehitamiseks kulus rohkem kui pool sajandit hingevalu. Me võime vaid aimata Heljo Sepa segaseid tundeid ja muret, mis ühe lõpetamata elupeatükiga tahes-tahtmata kaasas käivad. Raamat “Kodumaine viis” on kirjutatud maitsekas, huumorikas ja elujaatavas võtmes. Liigsete emotsioonideta, justkui kristalliseerunud tõe esitades käib Heljo Sepp koos Iren Lillega oma muusikutee veel kord läbi. Kumama jääb mõte, et “kodumaine viis” on olnud talle elamiseks ja loomiseks sobiv.

Tere!

Kirjutan Mozarti linnast Salzburgist. Töötan kontsertmeisterina siinses muusika- ja teatriülikoolis Mozarteumis ning Grace Bumbry erastuudios. Tegutsen ka vabakutselise lauljana. Tunnen end väga privilegeerituna, kuna mul on õnn olla ja elada muusika sees ning tegeleda millegagi, mida südamest armastan!

Hiljuti juhtus naljakas lugu. Läksin raamatukokku lugejapiletit pikendama. Küsiti, et kas telefoninumber on sama, kas aadress on endine, ega sünnikuupäev pole muutunud? Küsisin jahmunult, et kas see saab siis muutuda? Vastus oli: "Pigem harva." Lugejapileti sain ka – see kehtib aastani 2099!

Muidu tegeletakse pühendunult muusikaõpingutega. Nii Mozarteumis, kus ma töötan Michèle Crideri ja Andreas Maccio Klassides, kui ka Grace Bumbry juures. Nad on oma ala meistrid ja kõigil on õnneks ka huumorimeelt! Tundub, et autoritaarsete psühhoterroristide ajajärk hakkab läbi saama ja järjest rohkem hakkab tooni andma inimlik suhtlemine, ehkki veel kaks aastat tagasi puutusin Bellini "Puriitaanlaste" juures kokku maailmakuulsa lavastajaga, kes lauljatele näkku sülitas.

Grace Bumbry tähistas paar aastat tagasi oma viiekümnendat(!) lavajuubelit ja laulab ikka veel! Ta on selles mõttes erakordne, et otsustas noore lauljannana, et ei lase end mingisse hääleliiki suruda, ja laulis nii soprani kui ka metso partiisid, näiteks Verdi Reekviemis, "Trubaduuri", "Aidas". Aida-Amnerise duetti on isegi filmitud, Bumbry mõlemas(!) osas. Minu teada on ta ka Estonia teatris gastroleerinud [1976.

aastal Verdi "Don Carlos". – Toim.]

Mängida tuleb iga-aastane repertuaari, palju lehest, aga koolis on see eelis, et ka siis, kui õpilased unustavad öelda, et täna teeme uusi asju, näiteks Wolfgang Rihmi või Richard Straussi, on neil vähemalt noodid kaasas! Hiljuti juhtus Salzburgi festivali näitlejate ettelaulmisel, et mitte keegi polnud noote kaasa võtnud! Pidin mõistatama, et mis looga on tegu, mis helistikus see on ning laulja hääleulatuse testimisel seda ka transponeerima. Ükskord Passau teatris ettelaulmisi saates juhtus samuti. Laulja hakkas siis lihtsalt midagi laulma, mul oli see juhuslikult peas.

Sellel suvel oli mul Salzburgi festivali uue korraldusmeeskonnaga au teha kontsertmeisteri tööd nüüdisteoses "Meine Bienen. Eine Schneise" ("Minu mesilased. Üks metsasiht"). See on romantilis-fantastiline lugu kolmele näitlejale, poiss-sopranile ja ansamblile Franui noorelt, mitme preemiaga autasustatud Austria näitekirjanikult Händl Klausilt. Ta on välja töötanud uue draamavormi, kus lause iga sõna ütleb erinev näitleja. See on väga raske, sest kui kogu tekst on peas, ei tea enam, mis sõna tuleb endal öelda või mida ütlevad kolleegid. Muusika kirjutasid Franui juhid Andreas Schett ja Markus Kraler. Franui on kümneliikmeline, täiesti erilise kõlaga ansambel, sellesse kuulub kuus puhkpilli, harf, simbel, kontrabass ja viiul. Viimastel aastatel on nad muusikamaailmas vallutanud endale kindla koha ja see asub kõikide žanrite vahel! Midagi

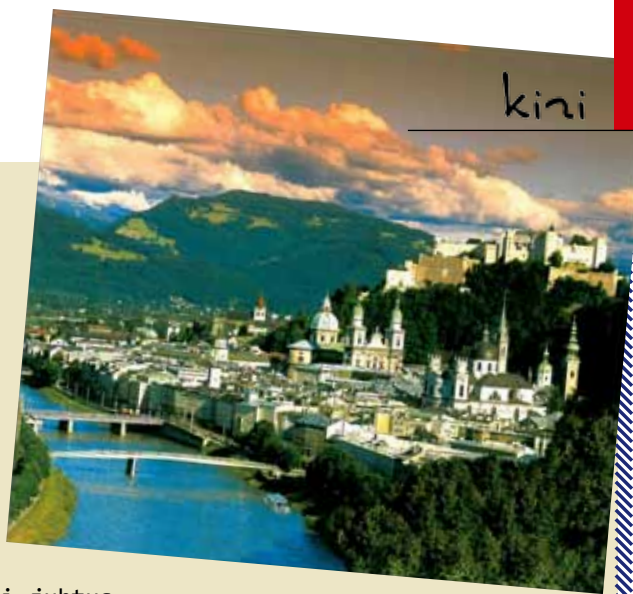

FOTO INTERNETIST

uut, omanäolist ja täiesti teistmoodi! Näitlejate koosseis oli fantastiline, töötasin nendega viis nädalat, kuuni nädal enne esietendust võtsid muusikajuhid tüki üle. Sel ajal sain maigu suhu, kuidas tõenäoliselt vanasti muusikalavastusi tehti – Mozart olevat ju "Don Giovanni" avamängu alles esietenduse päevaks valmis saanud. Nii oli ka "Mesilastega": tekst valmis alles mõni nädal enne proovide algust, proovide käigus saime järjest uusi muusikanumbreid. Klaviiri loomulikult ei olnud, ei jõutud teha, mängida tuli partituurist. Lavastaja soovis avamängu lavastada, aga seda veel ei olnud. Küsisime autoritelt, et kui pikk see tuleb, ja mina siis improviseerisin midagi, lavastaja assistent mõõtis aega. Kriitika jagunes kahte leeri – ühed olid vaimustuses, teised põrmustasid, nagu juhtub sageli erakordsete, teistest erinevate teostega. Ise arvan, et põhjus oli selles, et ei osatud määrata, kas tegu on sõna- või muusikateatriga. Ent publik juubeldas iga kord, mis on uue tüki puhul harukordne.

Katrin Lehismets,
Salzburg, Austria

Rännakud ajas ja muusikas

HELE-MAI POOBUS

laulja

Allan Vurma *“Mati Palm: slancio della voce”*. Toimetanud Kristel Pappel, kujundanud Mari Kaljuste. Eesti Teatriliit, 2012.

Kauaaegsel Estonia teatri esibassil Mati Palmil täitus möödunud aastal 70 eluaastat, sümboolselt juubeliks ilmus Eesti Teatriliidu kaasabil Allan Vurma kirjutatud raamat *“Mati Palm: slancio della voce”*. Tegemist on tõeliselt mahuka ja põhjaliku ettevõtmisega, kus viieaastase töö tulemusena on kaante vahele saanud ühe eesti vokaalkunsti suurkuju elu ja looming.

Lauljate, tantsijate ja näitlejate lavasaatus kipub olema ühesugune. Pärast rambivalgusest lahkumist jäävad vaid tähetolm ja legendid. Tõsi küll, video- ja heliülesvõtted on tänuväärased ning sageli asendamatud abimehed tutvustamaks oma aja tähti ka järgmistele põlvedele. Kuid paraku suudab seda erilist lavafluidumit täielikult edasi anda vaid see üürrike hetk, mis sünnib siin ja praegu. Ja mis ei kordu oma ainulaadsuses enam kunagi. On suur õnn, kui mõne inimese looming on nende hetkede jada, millest saavad aegade jooksul osa paljud. Mati Palm on Eesti muusikaelus üsna harukordne nähtus: pühendunud, eesmärgikindel, tõsine, intellektuaalne suurte kogemustega mitmekülgne muusik ja pedagoog. Üks väheseid tolle aja lauljaid, kel õnnestus õppida Itaalias Milano La Scala laulukoolis, võita konkursse ja teha karjääri ka väljaspool Eestit. Huvitav on lugeda tema värvikaid mälestusi inimestest, kellega erinevatel aegadel kokku puutunud, mõtteid laulmisest ja muusikast ning saada osa lavalis-elulistest juhtumistest.

Raamatu ülesehitus on Eestis viimastel

aastatel pidevalt ilmuvate “elulooraamatute-ga” võrreldes mõneti tavatu, keskendudes eelkõige Mati Palmi loomingule.

Puuduvad kõiksugu eraelulised seigad ja paljastused, ka nii tavapäraseid sõprade, kolleegide jt arvamused ei leia sellest raamatust, välja arvatud pianist Ivija Ilja eessõna. Raamatu autor Allan Vurma on diskreetselt tagaplaanil, andes erinevate teemade sissejuhatavas osas informatsiooni, selgitades tausta või suunates kergelt vestluskaaslast pikemates dialoogivormis lõikudes. Vestlusi alustatakse ooperilaulja jaoks kõige tähtsamast, tema kehastatud rollidest eri lavastustes. Rolle käsitletakse heliloojate päritolumaade järgi. Muidu nii traditsioonilise peatüki õpingutest, noorusest ja lauljaks kujunemisest leiame hoopis raamatu lõpuosast. Ooperimuusikat käsitlevas osas saavad põhjendatult enim ruumi Mati Palmi kolm titaanirolli: Philipp II Verdi *“Don Carlos”*, Hollandlane Wagneri *“Lendav Hollandlases”* ja Boriss Godunov Mussorgski samanimelisest ooperist. Raamatu on kujundanud Mari Kaljuste, keda julgen kõhklemata nimetada üheks Eesti parimaks sellel alal. Kaljuste oskus tabada teose olemust on haruldane, tema kujundusalased tööd pakuvad alati suurt esteetilist naudingut. Kaanepildil on Mati Palm oma karjääri läbivas ja ühes olulisemas rollis, kuningas Philippina Verdi *“Don Carlos”*. Valik on oma soliidsusega erakordselt sobiv, kuigi raamatu lõppedes jäävad omamoodi kummitama 1982. aasta Savonlinna ooperifestivali lavastuse *“Lendav Hollandlane”* mustvalged fotod. Midagi Mati Palmile sügavalt omast tundust olevat neis fotodes...

Raamat on väga põhjalik, süsteemne, andes detailse ülevaate Mati Palmi loome- teest. Samuti on ta ka omamoodi kroonika,

ajastu ja teatrielu peegeldus, mida lugedes poeb kohati hinge iseäralik nostalgiahõnguline nukrus. See on kui rännak ajas tagasi.

Minu lapsepõlve saatjateks olid just needsamad Estonia kuldajastu lauljad: Kaal, Voites, Krumm, Kuusk, Palm, Maiste, Tauts... Seda küll põhiliselt teleri vahendusel, sest kõigi nende ajalukku läinud etenduste ja suurepärase koosseisude nautimiseks teatrit olin liiga hilja sündinud. Ikka vahel läheb mõte sellele, mis saanuks siis, kui piirid oleksid olnud lahti. Ehk just tänu piiride suletusele sai Estonias üldse võimalikuks sellise koosluse ja sünergia tekkimine? Mati Palm on vana kooli laulja, just pühendumus tundub peegelduvat kõigis tema tegemistes, olgu selleks laulmine või sport. Võibolla rabelen kusagil paremate aegade meenutuste võrgus, kuid millegipärast näib mulle, et enam pole nii palju eredaid isiksusi kui varem. On väga palju väga häid lauljaid, kuid tõelisi gigante napib. Ja seda kogu maailmas. Vokaalkunst on mõneti kommersialiseerunud, žanrid segunenud. Kui varem tuli kuulsus tööga ja teeniti välja laval, siis nüüd ei pea tuntuks saamise nimel isegi jalga helistuudiost välja tõstma. Meedia kaasabil on paljud võimatud asjad saanud võimalikuks. Mati Palmi puhul tuleb omaette suursaavutuseks pidada ka kuuendiku planeedi kuulajaskonna südame võitmist ning Nõukogude Liidu lauljate ringkonnas oma autoriteedi kehtestamist. Moskva ja Peterburi publik on seni ajani tuleproov artistile, kust võitjana ei välju just igauks.

Ainus, mis raamatut lugedes kohati segas, oli teatud reserveeritus ja mõningane soojuse puudumine, kuid lõppkokkuvõttes tundub selline laad Mati Palmi põhjamaise ja meheliku olemusega isegi paremini sobivat.

ERSO, Neeme Järvi ja metsasarvemängija Stefan Dohr, kelle mäng oli üheks lõppenud aasta meeldejäätavaimaks muusikasündmuseks.
FOTO MAARJA KASEMA

Tabamata ja tabatud imed ERSO kontsertidelt

KAI TAAL
muusikaajakirjanik

ERSO pakub viimasel ajal publikule haruldaset kauneid kontserdikavu: igihaljast klassikat ja muusikaliteratuuri tähtteoseid. Inimestel on vajadus seesuguse muusika järele ning soov kuulata just elavat ettekannet, seda tõendavad väljamüüdud saalid ERSO kontsertidel, mis on juba reeglits muutunud. See on ülimalt rõõmustav, arvestades, kui kerge on tänapäeval kuulata muusikat internetist, CDlt või DVDlt. Mitte miski ei asenda aga vahetut kontserdielamust ning inimesed tunnetavad seda.

Kas populaarsuse ja kvaliteedi vahele ka võrdusmärgi saab panna, on juba iseküsimus. Vahel need on vastavuses, vahel mitte. Kõik neli arvustamisele tulevat kontserti olid võrdselt hästi reklaamitud ning publikurohked, kuid tekitasid üpris erinevaid tundeid ja mõtteid. Oli hingematvalt kauneid hetki ja ülimalt tehnilist meisterlikkust, kuid ka ehmatavalt madalatasemelist interpretatsiooni.

22. novembril andis ERSO kontserdi pealkirjaga **“Tallinn – St. Peterburg”** – kava, mida Euroraadio “à la carte”-sarjas vahendati kümne riigi raadiojaamadesse ning mis 24. novembril kõlas ka Peterburi filharmoonia suures saalis. Minna vene publikule mängima vene muusikat on julgustükk, mis näitab, et ERSO ei kahtle oma võimetes ega tee endale hinnaalandust. Kontserdi avaloona kõlanud **Tšaikovski “Pidulik kroonimismarss”** on loodud tellimustööna tsaar Aleksander III kroonimispidustusteks; seega nn tarbemuusika,

kust ei maksa otsida muusikalisi sügavusi ja kompositsioonitehnilisi keerukusi. Orkester esitas seda uhkelt, võimsalt ja säravalt ning sellest piisas, et teos toimima panna.

Seevastu **Šostakoviši Viies sümfoonia** on kõike muud kui lihtsakoeline. See paljutähenduslik, filosoofiliselt sügav teos pakub mitmeid tõlgendusvõimalusi. Järvi ja ERSO esitus oli haarav, eriti veenvad olid kulminatsioonide ülesehitamised ning Šostakoviši helikeelele nii iseloomulikud ironilisel valusad motiivid kriipisid hinge põhjani.

Artur Lemba Esimene klaverikontsert G-duur liigitub oma kõlameailma poolest vene romantilise muusika alla ning kompositsioonitehniliselt meenutab Liszti ja Griegi klaveriteoseid. Kuigi kahtlemata pole tegu šedöövriga, pakub see kontsert ometi pianistile päris palju võimalusi nii oma tehnika kui ka muusikaalsuse näitamiseks. ERSO on sellest teosest õnnestunud salvestus 1997. aastast, kus soleerib Lauri Väinmaa ja dirigeerib Arvo Volmer. See tõlgendus on lahenatud vene romantilise muusika interpreteerimise põhimõtetest lähtudes – musitseerimine on üliromantiline, muusika voogab ning kujundid on selged ja karakterised; Väinmaa mäng on särav, suurejooneline ja tehniliselt meisterlik. Sellisena toimib see muusika päris hästi. Kõne all oleval kontserdil meeldis Järvi ning ERSO nägemus teosest: oli lüürikat ja romantilist hingust, märglevust ning kaunilt fraseeritud meloodiaid. **Mihkel Polli** tõlgendus ei olnud kahjuks seekord väga haarav. Teos oli hästi ette valmistatud, esitatud korralikult ja hea kontsentratsiooniga, kuid minu jaoks oli esituses liiga vähe kõlajõudu, riskijulgust, sära ning enesekehtestamissoovi. Poll ei tundu taotlevat kõla fokuseeritust ja eredat fraasikujundust, mistõttu on oht, et sõltumata ajastust omandavad teosed pastelsed toonid ning impressionistliku varjundi. Romantilises muusikas jääb emotsionaalne laeng sel juhul nõrgaks, kujundid pole joonistatud lõpuni ning dünaamika mängitud reljeefseks. Ka tehniliselt polnud esitus eriti veenev, sest ehkki kiirus ja ladusus olid muljetavaldavad, jäi puudu täpsusest, raskusi oli eelkõige *martellato* ning nn suure tehnikaga – akordid ja oktavid.

Ometi on kõik suhteline. See esitus oli lausa suurepärase võrreldes sellega, mis ootas ees nädal hiljem. 30. novembril andis ERSO oma esimese kontserdi **sarjast “1001 ööd”**, dirigendipuldiks **Nikolai Aleksejev**. **Rahmaninovi Kolmandas klaverikontserdis** oli solistik **Aleksandr Markovitš**. Midagi nii kehva kui selle pianisti mäng pole ma tükk aega Estonia kontserdisaalis

Mõningaid interpreete ilmselgelt eelistades asetab see nende esinemised paratamatult luubi alla ning tekitab soovi näha-kuulda midagi suurepärasest; midagi, mille poolest nad teistest silmanähtavalt üle on.

kuulnud. Rahmaninovi muusikat oli selles esituses väga vähe: pikad mustad pedaalid varjamaks valesid noote, peaaegu olematu kõlakultuur ja faktuurikäsitus, puudulik tehnika – seda kõike oli piinlik kuulata. Meenus lõik AK uudistest, kus Markovitš rääkis, et ei harjuta üle ühe tunni päevas, sest rohkem harjutamine on sama halb kui vähene harjutamine, sest siis kaob esitusest värskus... Kõigest jäi mulje, et pianist tuli siia “mütsiga lööma”. Ma ei saa ega taha taganeda veendumusest, et kui muusik valib klassikalise muusika interpreedi elukutse, peaks tal olema soov ja võimed esitada seda, mis helilooja on kirja pannud. See tähendab, mängima õigeid noote ning arvestama veel ettekandemärke, temposid, dünaamikat jpm. Kõiges selles valitses käesoleval juhul kaos, see oli Markovitši poolt endale sobivaks kohandatud variant, mida ei saa ka parima tahtmise juures nimetada Rahmaninovi Kolmandaks klaverikontserdiks.

Õnneks kujunes kontserdi teine pool oluliselt meeldivamaks, **Rimski-Korsakovi sümfoonilise süüdi “Šeherezade”** esitus oli täis väga kauneid hetki. Dirigenditöö oli suurepärase, põhjalikult läbitöötatud ning erakordselt selges faktuuris joonistused hästi välja eri pillirühmade liinid ja meisterlikud soolod. Eriti haaravaks kujunesid süüdi II ja IV osa, kus helimaalingud lausa kangastusid silme ette. Aleksejevi peen, tundlik ja nüansirikas tõlgendus sobis selle läbinisti jutustava teosega suurepäraselt ning avas Rimski-Korsakovi muusika kogu värvirikku.

Mihkel Poll on esinenud ERSOga regulaarselt kõigil viimastel aastatel ning käesoleval hooajal on ta meie rahvusorkestri juures resideeriv pianist, soleerides kolmel kontserdil. Markovitš soleeris ERSO ees aienuüksi möödunud aastal kolmel korral. Kui mõningaid interpreete nii ilmselgelt eelistatakse, siis asetab see nende esinemised paratamatult luubi alla ning tekitab soovi näha-kuulda midagi suurepärasest; midagi, mille poolest nad teistest silmanähtavalt üle on. Novembris ERSO favoriite kuulates jäi aga vägisi vaevama mõte, et need eelistused pole põhjendatud. Viimastel aastatel on

mitmed noorema põlvkonna eesti pianistid andnud väga õnnestunud ja kõrgetasemelisi soolokontserte ning samas isegi ei mäleta, millal neil viimati oli õnne soleerida meie eliitorkestriga. Loodan väga, et see olukord muutub.

Kui novembrikuu kontserdid olid praktiliselt tervenisti pühendatud vene muusikale, siis detsembris keskenduti lääne klassikale: kaks kontserti **sarjast “Pariisi sümfooniaid”** **Neeme Järvi** dirigeerimisel pakkusid kuulamiseks Haydni sümfooniaid, Mozarti instrumentaalkontserte ning ülituntud sümfooniaid. Kavad mõjusid kardeitava maailmalõpu ärevuses ootamatult mitmetähenduslikult: 19. detsembril kõlas Beethoveni nn “Saatusesümfoonia” ning 21. detsembril Dvořáki sümfoonia “Uuest maailmast”. Ehkki Dvořák on “uue maailma” all mõelnud loomulikult Ameerikat, omandas see alapealkiri neil detsembripäevil ilmselt nii mõnegi jaoks ka teistsuguse tähenduse. Kahtlemata oli aga ERSO ees suur ülesanne: esitada kõigest päevase vahega kaks väga nõudlikku ning tuntud teostest koosnevat kava.

19. detsembri kontserdi solist oli **Stefan Dohr**, kes on juba ligi 20 aastat olnud Berliini Filharmoonikute metsasarverühma esimängija ning keda kriitikud on tituleerinud oma instrumendi kuningaks. Tema esituses kõlas **kaks Mozarti metsasarvekontserti**, nr 3 Es-duur KV 447 ja nr 4 Es-duur KV 495. Peab tunnustama, et seekord olid ülistav reklaam ja tegelikkus täielikus vastavuses – Dohri tõlgendus Mozarti muusikast ei kujunenud üksnes selle kontserdi kõrghetkeks, vaid üheks lõppenud aasta meeldejäävaimaks muusikasündmuseks üldse. Dohr valdab oma pilli lausa ideaalilähedaselt ning tehniliste probleemide täielik puudumine tema mängus hämmastab juba iseenesest, teades kuivõrd komplitseeritud instrumendiga on tegemist. Kuid tehnilisest meisterlikkusest oluliselt enam vangistas kuulama interpreedi kaunis, kristallpuhas toon ning väga nüansirikas musitseerimine. Selle äärmiselt andeka ja muusikaalse interpreedi mängus kütkestas eelkõige

ge peen ja nõtkes fraseerimine ning erakordselt lai dünaamiline skaala, säravatest forte'dest ülivaksete, pehmete ning hingematvate piano'deni. See oli erakordne elamus.

Ka kaks päeva hiljem ERSO ees soleerinud flötist **Sharon Bezaly** oli meeldiv avastus. **Mozarti Flöödikontserdis** nr 2 D-duur KV 314 soleerinud muusikut on nimetatud jumala kingituseks flöödile ning flöödi-Paganiniks. Nendest kõlavatest iseloomustustest nõustuks pigem viimasega – interpret näitas tõepoolest ülimalt tehnilist meisterlikkust pillivaldamisel ja kontserdi tempod olid tavapärasest pigem kiiremad. Seevastu muusikaliselt jäi teos mõnevõrra ühetaoliseks, kohati ka väheütlevaks ja oma osa selles on kindlasti ka eesti flötistide kõrgel tasemel, mis on ootused selle pilli mängijate suhtes tõstnud väga kõrgele. Kõige enam meeldis Bezaly esituses lisapalaks mängitud Hoffstetteri Keelpillikvarteti F-duur *op. 3 nr 5 II* osa (tuntud ka kui “Haydni serenaad”) seade, siin leidis rohkem agoogilisi vabadusi ja ka dünaamilist vaheldusrikkust.

Haydni sümfooniatega seob Neeme Järvi pikaajalisem sümfaatia: juba 1970ndate lõpul kanti tema dirigeerimisel populaarses tele- ja raadiosarjas “ERSO stuudiotund” sageli ette selle helilooja sümfooniaid, sh ka kõik kuus “Pariisi sümfooniaid”. ERSO pole neid sümfooniaid ligi 35 aastat mänginud, sel hooajal on **abonemendi “Pariisi sümfooniaid”** raames võimalik neid taas kuulata. ERSO detsembrikontserdid olid mõlemad sellest sarjast ning avalugudena kõlasid **Sümfoonia nr 83** g-moll “Kana” ning **Sümfoonia nr 84** Es-duur. Järvi toob Haydni muusikast välja eelkõige teoste elurõõmu, huumorit ja tantsulisust. Esituses oli palju nauditavat, aga oleks soovinud peenemat faktuuritunnetust, viimistletumat esitust ja suuremat sisulist sügavust. Pooleli jäänud viimistlusprotsess häiris ka mõlema kontserdi põhiteoses, **Beethoveni Viindas sümfoonia** ja **Dvořáki sümfoonia nr 9 “Uuest maailmast”**. Vormiliselt olid sümfooniaid kujudatud veenvalt, kuid palju oli intonatsioonilisi ebatäpsusi ning loginat pillirühmade vahel ja sees. Tundus, et nende kahe praktiliselt järjestikku toimunud kontserdiga oli panustatud pigem kvantiteedile kui kvaliteedile.

Eduard Vilde “Tabamata ime” ilmumisest on möödunud juba sada aastat, ent näidendis kirjeldatud teemad on ülimalt ajakohased: “laia maailma” idealiseerimine, võõrsil elavate kunstnike pime kiitmine ja usaldamine ning kõlavad reklaamid interpretidele, kelle mängust on raske imet tabada. Mul on konkreetne soov kuulda ERSO ees oluliselt rohkem eesti muusikuid, just Eestis elavaid eesti interpreete. Nad on seda väärt.

Youn Sun Nah.

“Jõulujazzi” hääled

MARJE INGEL
kuulamishuviline

Läinud aasta “Jõulujazzi” raamisid kahe suurepärase laulja kontserdid. Festivali a ja o olid vastavalt alguse- ja lõpuotsa sisustanud Youn Sun Nah ja Kurt Elling.

Youn Sun Nahd võis Tallinnas esmakordselt kuulda 2010. aasta “Jazzkaarel” duos Ulf Wakeniusiga. Kõige ilmsema muutusena hakkas seekord kõrva lauljatarit eri häälevarjundite julgem kasutamine. Kui avaloona kõlas mõtlik ja minimalistlik, üksnes *kalimba*-saatega versioon muusikalihitist “My Favorite Things”, siis järgnevalt kostis korealanna huulilt üllatavalt lai ampluaa helisid, mis olid tema leebelt naeratava näolapiga (kohati sõna otsestest mõttes) karjuvas vastuolus. Iseäranis tõsi oli see Tom Waitsi loo “Jockey Full of Bourbon” puhul, kus Youn Sun Nah muutis oma häält jämedamaks, seejärel ninast kinni hoides nasaalseks ja lõpuks joodikulikult kärisevaks. Tõeliseks virtuoside jõudemonstratsiooniks kujunes Egberto Gismonti pala “Frevô”, kus

Wakenius võttis kitarrisoos üles lausa naeruväärselt kiire tempo. Youn Sun Nah omakorda hoidis vokaalimprovisatsioonil nii pikka nooti, et arvasin juba, et ta kasutab puhkpillimängijate seas levinud ringhingamist. Nii see siiski polnud, kuid hirmpikana tundunud noot kestis tervelt pool minutit ja kutsus lõppedes esile aplausitormi. Vokaaltehnilise virtuosuse kõrval mõtestas Youn Sun Nah tekste – tundlikult ja täpselt, lisades õige koguse kibedust, irooniat või hellust.

Traditsiooniliselt on “Jõulujazzi” külastanud vokaalansamblid. Seekord esines viiest mehest ja ühest naisest koosnev **Slixs** Saksamaalt. “Slick” tähendab inglise keeles ladusat, šikki, oivalist, kuid ka riukalikku. Üksnes ladusa esitusega on raske silma paista, sestap püüab iga

Vokaaljazzi härrasmees

Kurt Elling.

FOTOD INTERNETIST

Kurt Ellingi visiiti Tallinna, mis hõlmas peale “Jõulujazzi” kontserdi ka õpituba Otsa koolis. Seal kogetust olin ma isegi rohkem lummatud, kui järgmisel päeval koos **Estonian Dream Big Bandiga** antud kontserdist. Eelkõige vapustas mind Ellingi tõhusus õpetajana. Olles ka ise muusikakoolis õppinud ning hiljemgi meistriklassides osalenud, pole ma varem samavõrd efektiivsesse jazzlaulu õpituppa sattunud. Haruldaselt hea imitaatori- ja koomikuandega Elling leidis otsekohe kõigi talle ette laulda jõudnud noorte vokalistide nõrgad kohad ja pakkus nende probleemidele inspireerivaid lahendusi.

“Jõulujazzi” lõppkontsert näitas, et Kurt Elling on jazzi meesvokalistide suveräänne liider. Laulus “Stepping Out” esitas ta ulatusliku *scat*-improvisatsiooni, teises juhatus lõvitaltsutaja ilmel orkestrit, kolmandas kutsus lühikeseks ajaks lavale **Hedvig Hansoni**, et temaga flirtivat duetti laulda. Üks Kurt Ellingi voorusi lauljana on peaaegu täiuslik kontroll hingamise üle, mis ilmes kõige paremini laulus “Love is Everything”. Üllatavalt aeglase tempoga tõlgendus oleks mõne teise laulja esituses kardetavasti “välja surnud”, kuid Elling suutis intensiivseks ja sisukaks laulda ka näiliselt igavad pikad noodid. Veel üks tema tugev

vokaalkoosseis rõhutada talle omaseid tugevaid külgi. Slixsi puhul on nendeks hoolikalt välja töötatud humoorikas *show* ja lõppematu energiaga lõuapoolik Michael Eimann. Slixsi kontserdilt Vene kultuurikeskuses jäigi meelde pigem pilt kui heli. See punt võinuks helindada vahetult enne “Jõulujazzi” lõppenud PÖFFil mõnda tummfilmi; oma artistlikkusega suutnuks nad ehk isegi terve filmi miimadena ette mängida. Eelöeldule vaatamata on Slixsi repertuaaris oma koht ka peene rätsepatööna teostatud vokaalseadetele, mis ei püüa olla naljakad. Omapäraselt kõlas kuuiku esituses biitlite “All My Loving”, mida ma ilma sõnadeta poleks ära tundnudki.

Tihedas konkurentsis astus üles ka Eesti vokaalansambel **Greip**. Kohati hulljulge repertuaarivaliku kiuste püsis kvintett üldjoontes ülesande kõrgusel. Mõnes loos oli siiski tunda õpilaskkust ning kerkis küsimus, kas esinemine “Jõulujazzil” pole ansamblile liiga kõva pähkel.

“Jõulujazzi” kavva kuulusid ka **Tõnis Mägi** ja **Rebecca Kontuse** kirikukontserdid. Kontus esitab tänuvärselt religioosset jazzmuusikat, mille kõrge tase teeb selle nauditavaks ka uskmata kuulajale.

Ligi veerand sajandit tagasi kirjutas usulise kallakuga laule ka Tõnis Mägi. Omal ajal ansambli 777 repertuaari kuulu-

Haruldaselt hea imitaatori- ja koomikuandega Elling leidis otsekohe kõigi talle ette laulda jõudnud noorte vokalistide nõrgad kohad ja pakkus nende probleemidele inspireerivaid lahendusi.

nud “Vikerkaar” kõlas Tallinna Jaani kirikus Eesti Raadio laululaste kaasabil uhkes seades, mis kasvas nii võimsaks, et võinuks kogu festivalile punkti panna. Raadio laululapsed väärivad ka eraldi kiitust, sest samal kontserdil said nad hakkama paraja vägitükiga, kandes Kadri Hundi hoolsal juhatusel ette ka Margo Kõlari keerukavõitu “Ave Maria”. Ka Tõnis Mägi on jätkuvalt suurepärase loominguilises ja vokaalses vormis ning tõi kontserdil (lisaks harjumuspärasele registrile) kuuldavale kauneid falsetinoote. Väikese rahva jaoks on Mägi taolise viljaka looja jätkuv panus meie kultuuripärandisse üldse üks omamoodi ime. Ärgem võtkem seda iseenesestmõistetavana.

Väikeseks imeks võib pidada ka tänapäevase vokaaljazzi kuningaks nimetatud

külj on laulusõnade lisamine instrumentaalsoolodele ehk nende vokaliseerimine. Vokaliis on jazzlaulu haru, mille traditsioone jätkav Elling on esinenud ka selle ühe tuntuima esindaja Jon Hendricksiga.

Tallinna kontsert näitas siiski vaid üht Ellingi mitmekülge ande tahku. Olin Kurt Ellingit aasta varem Helsingis kuulnud ning seal kvartetiga esinedes pääses tema nüansirikkus paremini mõjule. Tookordne soulilikum maneer, õrnem tämber ja takistamatult kõrgustes uitav falsetihääl löid “Jõulujazzil” nähtud-kuuldud (pigem matšolikust) Ellingust kontrastselt erineva pildi. Seda suurema tunnustuse on vokaaljazzi kuningas ära teeninud. Kontserdi lõppedes tänaski publik teda ja suurepäraselt esinenud Estonian Dream Big Bandi püsti seistes.

Potentsiaali on – see on peamine

PÄRTEL TOOMPERE

Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli muusikateooria eriala õpilane

Tasakaalust ära orkestrikoosseis, võrdlemisi pikk ja raske kava ning veel pisut väike kogemuste pagas – Tallinna Muusikakeskkooli sümfooniaorkestril ja peadirigent **Mikk Murdveel** ei olnud kerge kontserti anda. Kuid 18. detsembril 2012 said nad Estonia kontserdisaalis sellega suurepäraselt hakkama, kui ettekandele tulid Brahmsi “Traagiline avamäng”, Saint-Saënsi Esimene tšellokontsert, Martinü Kontsert flöödile, viiulile ja orkestrile ning Schuberti “Lõpetamata sümfoonia”. Teisipäeva õhtul oli muusikat tulnud nautima küllaltki arvukas ning peamiselt noor publik, mis oli igati rõõmustav.

Ning publik ei pidanud pettuma, kuigi kontserdi algus Brahmsi avamänguga oli pisut ebakindel. Eriti võis seda tunda arglikes ja “loksuga” sisseastumistes. Kuid õhtu jätkudes kõhklused kadusid ning orkestrandid näitasid kogu hiilguses, milleks nad on võimelised. Noored muusikud mängisid väga entusiastlikult, seda oli selgelt näha nende kehakeelest, kuid see väljendus ka kuuldus. Rõõmustas intonatsioon, mis oli mõne erandiga terve kontserdi vältel puhas. Eriti märkimisväärne oli metsasarvemängijate toonipuhutus, sest näiteks ERSO sarvemängijatel on väga suuri raskusi õigetele nootidele “pihtasaamisel”. Arvan nii, kuigi ERSO metsasarvemängijaid ülistasid oktoobris nii Toomas Velmet Sirbis kui ka dirigent Patrik Ringborg intervjuus Klassikaraadios.

Kõige enam häiris aga kõlatasakaal. Enne kontserti oli näha, et suurem osa pulte oli dirigendist vasakul. Kahekümnele viiuldajale pidi vastu astuma kaheksa vioolamängijat, vaid viis tšellisti ja kaks kontrabassimängijat. Ning kui balanss keelpillirühmade vahel oli olukorda arvestades suurepärase, siis ülekostvad puhkpillid Schuberti ja Brahmsi teoses häirisid väga. Eriti segas see “Lõpetamata sümfoonia”, kus näiteks klarinetite korduvad süngoobid

Tallinna Muusikakeskkooli sümfooniaorkester Mikk Murdvee juhatusel 2012. aasta detsembris Estonia kontserdisaalis.

FOTO TMKK ARHIIV

muutsid tšellode soolo vaevu kuuldavaks. Olukord polnud kiita mitte ühelgi vaiksomal Brahmsi ja Schuberti teose hetkel, sest nende orkestratsiooni rikastasid ka tromboonid. Martinü ja Saint-Saënsi kontsertidel, kus puhkpillide rühm väiksem, oli tasakaal paigas.

Publiku suurimad ovatsioonid kuulusid õigustatult solistidele. **Johannes Välja**, kes soleeris Saint-Saënsi tšellokontserdis, paistis silma eelkõige väga hea tehnika poolest. Mikk Murdvee otsustas selle teose puhul võtta väga kiire tempo, nii et pusi-mist kui palju. Tempole vaatamata suutis ta mängida puhtalt. Vaid muusikalise poole pealt jäi esitus pisut tagasihoidlikuks, eriti oleks oodanud suuremat kirge. Selle poolest tundusid Martinü kaksikkontserdi solistid, flöödimängija **Pipilota Neostus** ja viiuldaja **Maarja Helen Oserov**, kelle

mäng oli nii emotsionaalne kui ka puhas, õnnestunud. Samas tundusid Martinü soolopartiid ka vähem virtuoossed.

Mikk Murdvee, kes on TMKK sümfooniaorkestri eesotsas 2011. aastast, oli tase-mel. Kontrastid paistavad talle meeldivat ning heliloojate kirjapandut ta austas. Eraldi tasub ära märkida “Lõpetamata sümfoonia” teist osa, mille karakter oli harjumatult, kuid huvitavalt jõuline, isegi marsilik. Just siin kostis Murdvee kontrastilembus eriti kõrva.

Vaatamata mõnele kogenematuses tekkinud pisieksimusele ja mõningale ebakindlusele ning pigem paratamatule kõlatasakaalu probleemile oli kontsert väga hea. Entusiasm ning tooni puhtus, eriti pika ja pigem raske kava puhul, näitavad, et potentsiaali mängijatel on. Ja see on kõige tähtsam.

Jonas Tarm võitis USAs loomekunsti-preemia

Tallinnas sündinud noor helilooja **Jonas Tarm** võitis USA kõrgeima üleriigilise noorte loomekunsti-preemia heliloomingu valdkonnas. 19-aastane Tarm oli üks 150-st noorest loomekunsti valdkondade esindajast, kes pälvis 10 000 kandidaadi seast selle prestiižse tunnustuse. Preemia saamise juurde kuulus ka Tarmi teose "Las Ruinas Circulares" esitus Miamis Uue Maailma keskuse 750 kohaga kontserdisaalis.

Jonas Tarm õppis kümnesta eluaastani Vanalinna Hariduskolleeģiumis, misjärel kolis koos vanematega Ameerikasse. Praegu on ta Bostonis asuva New Englandi konservatooriumi üliõpilane. Tarm kirjutab praegu orkestriteost, mis tuleb aprillis ettekan- dele Eesti muusika päevadel. Võitjatele korraldatud ürituse raames õppis Tarm nädala Miamis maailma tippasemel loomekunsti- nika käe all, nende seas viiuldaja Joshua Belli ja helilooja Richard Danielpouri juu- res. Teiste üritusel osalenud õpetajate hul- gas olid ka Plácido Domingo ja Bobby McFerrin.

Edukas noor helilooja Jonas Tarm.
FOTO INTERNETIST

Aasta muusik 2012 on Paavo Järvi

Eesti Rahvusringhäälingu muusikatoi- metajad valisid kõrgetasemelise kont- serttegevuse ja Eesti muusikaelu arenda- mise eest aasta muusikuks 2012 dirigent **Paavo Järvi**. Järvi eestvedamisel ja kunstilisel nõustamisel toimub Pärnus Järvi suvefestival ning suveakadeemia, mis toob välismaal tegutsevad muusikud mu- sitseerima koju. ERRi muusikatoimetajate sõnul kütkestab Paavo Järvi oma kontser- tide ja salvestustega publikut kogu maail- mas ning võidab klassikalisele muusikale kõikjal uusi sõpru ja järgijaid.

Aasta muusiku tiitel anti Paavo Järvile üle 1. jaanuaril Estonia kontserdisaalis toimunud pidulikul uusaastakontserdil. Selle sündmuse ning ühtlasi dirigendi juubeli tähistamiseks oli Klassikaraadio eetris 30. detsembril Paavo Järvi portree- saade. 6. jaanuaril tutvustas Paavo Järvi

mitmekülgset muusikalist tegevust ka ETV saade "Tähelaev". Aasta muusiku tiitel läheb inimesele, kelle loomingulised saavutused on edendanud eesti muusika- kultuuri ja kes on teinud viljakat koos- tööd Eesti Rahvusringhäälinguga. Tänavu anti välja 31. tiitel. Möödunud aastatel on selle pälvinud teiste hulgas Tiia-Ester Loitme, Arne Saluveer, Kalle Randalu, Alo Mattiisen, Valter Ojakäär, Erkki-Sven Tüür, Tõnu Kaljuste, Rein Rannap jt.

(ERR)

"Con brio – klassikatähed 2013"

Veebruaris alustab Eesti Televisioon, Klassikaraadio ja Eesti Kontsert ka- hekuulist telekonkurssi "Con brio – klas- sikatähed". Tegemine on 1991. aastal Eesti Kontserdi algatatud noorte interpretide konkurssifestivali "Con brio" järglasega. Telekonkurssile on oodatud eesti keelt kõ- nelevad klassikalise muusika vallas tegut- sevad noored muusikud, kes on 2013. aasta 10. veebruari seisuga 15–25-aasta- sed.

Erinevalt varasemast "Con brio" kon- kursist on uuele telekonkurssile oodatud lisaks noortele instrumentalistidele ka vo- kalistid. Repertuaar on vaba, igapäev võib konkureerida oma ande kõige tugevama- te külgedega. Võistluse eesmärk on leida noorte seast muusikuid, kes suudavad publikut köita, ning pakkuda neile või- malust end proovile panna nii telestuu- dios kui ka Estonia kontserdisaali laval. Ühtlasi on korraldajate sooviks anda laie-

male avalikkusele ülevaade Eesti noorte muusikute paremikuist.

Telekonkurssile eelneb video-eelvoor, milleks osalejatel tuleb teha 10–15-minu- tine ülevõtte oma esinemisest ja laadida see Youtube'i või saata korraldajatele DVD. Nende hulgast valitakse välja kuni 15 edasipääsejat. Järgneb eelvoor EMTA kammersaalis, kust pääseb televooru ka- heksa osalejat. Telekonkurss koosneb viiest stuudiovooru otsesaatest Eesti Televisioonis ning ühest kontsertvoorust Estonia kontserdisaalis. Konkurss lõpeb finalistide galakontserdiga Estonia kont- serdisaalis koos ERSOga, kontserdi kan- navad üle Klassikaraadio ja ETV. Võit- jatele panevad auhinnad välja Eesti Kontsert, Eesti Muusika- ja Teatriaka- deemia, ERSO, Eesti Televisioon ja Klassikaraadio. Konkursi reglemendi ja ajakavaga saab tutvuda Eesti Kontserdi kodulehel www.concert.ee.

Pärnu nüüdismuusika päevad

5.–13. jaanuarini toimusid Pärnus nüüdismuusika päevad (PNP). 1988. aastal alguse saanud festivali peakorraldaja on **Andrus Kallastu**. 5. jaanuaril avati Pärnu raekojas kolme aasta jooksul EKA tudengite valmistatud eksperimentaalsete muusikariistade näitus. Näitusel sai pille ka proovida. Samas sai tutvuda projekti vedanud loomingulise koosluse **Postinstrumentum** tegevust kajastavate fotode, videote ja dokumentatsiooniga. Näituse kuraatorid olid **Urmas Lüüs** ja **Erik Alalooga**. Samal päeval avati Pärnu Linnagalerii kunstnike majas esimese futuristliku ooperi “Võit Päikese üle” kostüümide ja lavakujunduse rekonstruktsioonide näitus. Ooperi autorid on helilooja Mihhail Matjušin, libretist Aleksei Krutšonõhh ja kunstnik Kazimir Malevitš ning see esietendus 1913. aastal Peterburis. Näituse kuraator oli vene lavastaja ja teatriurija **Galina Gubanova**. 12. jaanuaril tuli Vanalinna Põhikoolis ettekandele kõnealuse ooperi ideid edasi arendav kontsert **Repo Ensemble'i** ja Postinstrumentumi eestvedamisel. Päev varem andis Endla teatri Kütünis kontserdi **ansambel U**:

11.–13. jaanuarini toimus Pärnu Keskraamatukogus sümposion “Futuristlike ideoloogiate jäälil”. Ettekannetega esinesid nii Eesti kui ka välismaa teadlased. Süm-

poosioni tutvustuses on öeldud, et kuigi ajalooliselt võib futurismi kui organiseeritud kunstivoolu vaadelda juba pigem muusaalse nähtusena, on mõningad selle ideed kultuuris olulised tänini. Sümposiooni eesmärk on vaadelda tänapäeva eri kultuurivaldkondades toimuvat läbi futuristlike ideoloogiate prisma. Oodatud ei ole mitte niivõrd futurismi kui ajaloolist voolu käsitlevad ettekanded, kuivõrd arutelud sellest, kuidas futurism mõtteviisina on mõjutanud tänapäeva kultuuri erinevaid avaldumisvorme. (www.schoenberg.ee)

Missugune oli kõige enam vastukaja või mõtteid ärgitanud ettekanne?

Andrus Kallastu: Saan rääkida ainult enda muljest. Kuna futurismi kohta on teada ja siit-sealt lugeda päris palju üksikuid teabekilde, tunnen kõige suuremat puudust kontekstist. Günter Berghausi ettekanne, milles ta käsitles kunsti, elu ja poliitika segunemist futuristidel, täitis minu jaoks seda lünka kõige paremini.

Kas arutelul jõuti tuleviku ideoloogiaid prognoosides ühiste seisukohtadele või oli ka radikaalselt erinevaid arvamusi? Milliseid?

Arutasime pärast Kerri Kottaga, et võibolla oli diskussiooni teema “Kuidas analüüsida

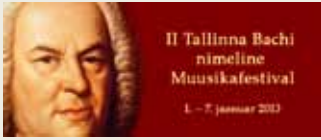
uut?” sõnastatud liiga pehmelt. “Uue” mõiste jäi kõlama eelkõige suhtes “vanaga” ning diskussioon ei jõudnud päris sinna, kuhu me lootsime: sõnastama võimalikke meetodeid ja töövõtteid, mida oleks otstarbekas kasutada kohtumisel tundmatuga.

Kuidas õnnestus festivali pedagoogiline osa, st kuidas haakusid nüüdismuusikaga Vanalinna Põhikooli lapsed, kes olid, kui ma olen õigesti aru saanud, osalised multimeediaõpitoas?

Pärnu nüüdismuusika päevi tervikuna võib pidada eelkõige pedagoogiliseks ettevõtmiseks meile kõigile, sest nüüdismuusika ja laiemalt nüüdiskultuuri tundmine ja tunnetamine edeneb eesti keeleruumis visalt. Meil puuduvad paljud maailma kultuuri fundamentaalsed tekstid ning seetõttu pole ka paljud ideed meile omaseks saanud.

Kui küsid konkreetselt Pärnu Vanalinna Põhikooli õpilaste kohta, siis üldiselt on lapsed olnud alati avatud uutele kogemustele ja teadmistele, mida nende kooli saalis toimunud töötoad on pakkunud. Mäletan omast kooliajast, et nii mõneltki meie kooli külasthanud esinejalt kuulnud info on säilinud ja mõjutanud mind hiljem aastaid.

Virge Joamets

II Tallinna Bachi-nimeline muusikafestival

O malaadse ja ilusa uusaastatervitusena toimus Tallinnas 1.–7. jaanuarini juba teist korda J. S. Bachi nimeline muusikafestival. Kuulda sai 13 kontserti, esines üle kahekümne muusiku, nende hulgas **Andres Uibo**, **Ulla Krigul**, **Ene Salumäe**, **Denis Kasparovich**, **Andres Mustonen**, **Mari-Liis Uibo**, **Arvo Leibur**, **Kädy Plaas**, **Anto Önnis**, **Ka Bo Chan**, **Tõnis Kaumann**, **Aarne Ots**, **Oksana Sinkova**, **Olev Ainomäe** jt. Samuti osalesid festivalil **Eesti Filharmoonia Kammerkoor Daniel Reussi** juhatusel ning külalisorganistid **Edouard Oganessian** (Prantsusmaa) ja **Peter Van Dijk** (Holland). Kontserdid toimusid Niguliste ja Jaani kirikus. Ettekandele tulid Johann Sebastian Bachi monumentaalsed helitööd oreleile, kantaadid, kontserdid, instrumentaal- ja vokaalteosed.

Tartu Noortekoori edu

13.–16. detsembrini toimus Kaunases 20. rahvusvaheline vaimuliku-, advendi- ja jõulumuusika festival “Cantate Domino”, kus **Tartu Noortekoor** (dirigendid **Kadri ja Riho Leppoja**, hääleseadja **Viviane Kallaste**) pälvis eri voorudes osaledes esikoha, teise koha ja kaks kulddiplomit. Konkursil oli 25 eri kategooriat. Tartu Noortekoor osales kaasaegse muusika kategoorias, kus tuli esitada kooriteoseid, mis on kirjutatud pärast 1950. aastat. Tartu koori kavas oli Aare Kruusimäe “Laudate Dominum”, Tõnu Kõrvitsa “Minu hing, oh ole rõõmus”, Pärt Uusbergi “Miserere” ja Arvo Pärdi “Bogoroditse Devó”. Samuti osales Tartu Noortekoor nn kohustusliku kavaga kategoorias, kus konkurentideks oli kokku viis kollektiivi Tšehhist, Venemaalt, Singapurist ja Leedust. Tulemuseks oli kulddiplom, teine koht Singapuri poistekoori Raffles Voices järel ning pääs *grand prix* vooru. *Grand prix* voorus saavutas Tartu Noortekoor teise koha.

(Kooriühing)

“Koolijazz” 2013

“Koolijazz” – Jazzikooli õppe-laager, mis toimus tänavu juba üheksandat korda, viib igal aastal kolmeks päevaks kokku Eesti muusikakoolide jazzihuvilised õpilased ning professionaalsed muusikud, et pakuda jazz- ja rütmimuusikalaast õpet ning luua põnevaid koosmängu võimalusi. Laagris osaleb tavaliselt 60–80 õpilast. Kui seni on sündmusest võtnud osa põhikooli vanema astme ning gümnaasiumiealised noored, siis tänavu oli osalejaid ka Tartu Heino Elleri nimelisest Muusikakoolist.

“Koolijazz” toimub alati talvisel koolivaheajal, kestab kolm päeva ning tunniplaan on väga tihe. Tänavu oli kutsutud noortele teadmisi jagama **Kalju Komissarov**, eelmisel aastal oli selleks **Tõnis Kahu**. “Koolijazzi” põhiline õppe-tegevus toimub ansamblitööna. Kõik õpilased on jagatud bändidesse ning kolmel

päeval toimuvate pikkade proovide vältel saadakse juhendamist pillimängus ja ansamblitöös. “Koolijazzil” on noori juhendanud suur osa eesti tuntud jazzmuusikuid: **Sirje Medell**, **Siim Aimla**, **Raul Vaigla**, **Marti Tärn**, **Raivo Tafenau**, **Tiit Paulus**, **Andre Maaker**, **Hedvig Hanson**, **Urmas Lattikas**, **Raul Sööt**, **Mart Soo**, **Taavo Rimmel**, **Raun Juurikas**, **Tiit Kikas**, **Ain Agan**, **Lembit Saarsalu**, **Marek Talts**, **Olav Ehala**, **Villu Veski** ja paljud teised. Tänavu õpetasid pillimängu ja ansamblitööd **Jaak Sooäär**, **Kadri Voorand**, **Joel-Rasmus Rimmel**, **Jaan Jaago** ning ansambli Ajavares liikmed **Paul Daniel**, **Mingo Rajandi**, **Liina Saar**, **Ahto Abner** ja **Teet Raik**. Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli rütmimuusika suunajuht **Virgo Sillamaa** tutvustas noortele, kuidas uut veebipõhist õppematerjali “Kõlakool” kasutades arendada oma muusikalist kuulmist. Toimus ka öö-rütmika õpituba “Koolijazzi” kõige staažikama õpetaja **Reigo Ahvena** juhendamisel. “Koolijazzi” peakorraldaja on **Aivar Trallmann**, partneriteks Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia muusikaosakond ja Viljandi muusikakool.

Tuulike Kivestu

Hetk “Koolijazzilt”.

Allegro oma põhikoosseisus pärast juubelikontserti.

FOTO ERAKOGUST

Klaveriansambliselts Allegro 10

Klaveriansambliselts Allegro asutati 2002. aastal klaveripedagoogide **Malle Velmeti** ja **Maie Kolditsi** eestvõttel. Selts ei ühenda kontsertpianiste, pigem klaveriõpetajaid, kes tahavad propageerida ansambli-mängu kui suhtlusvormi.

Seltsi praegune aktiivne liikmeskond on peamiselt Tallinnast, on aga ka Sakus, Paldiskis, Kohilas, Kosel, Lool ja Kostiveres töötavaid klaveriõpetajaid. Seltsi tööd veab praegusel hetkel juhatuskoosseisus **Anu Pärn** (Lasnamäe MK), **Tiina Muddi** (Jõelähtme MKK direktor) ja **Veera Nõps** (Paldiski MK) Üheks igaaastaseks tähtsamaks sündmuseks on klaveriansambli festival, mis algselt toimus kaunis Tohisoo mõisas ning jätkub selle aasta veebruaris juba kolmandat korda Lasnamäe muusikakoolis.

Aeg-ajalt korraldavad allegrokad ka toredaid suvelaagreid: 2002 Prangli saarel, 2003 Hiiumaal Käinas, 2004 Loksal, 2005 Haapsalus, 2006 Vana-Vigalas, 2007 Toilas, 2008 Tõrvas, 2011 Hiiumaal Kärddlas. Suurt julgustust ansambliseltsi tegevusele on tulnud hinnatud klaveriduolt **Nata-Ly Sakkos-Toivo Peäske**. Seltsi ühe algataja Maie Kolditsi sõnul on tegevus Allegros võimaldanud end tunda ja tegutseda aktiivse muusikuna ning lisanud enesekindlust õpetajana. "Allegros on kogutud ja kogetud tohutul hulgal ansamblirepertuaari. Algne hirmutunne avaliku esinemise ees on nüüdseks ammu asendunud esinemissooviga. Väga kuluks ära mäenedžer, kes leiaks koole, hooldekodusid, mõisaid jm rahvakogunemisi, kuhu väga hästi sobiks meie väiksema kestusega lood. Kus oleme esinenud, oleme saanud väga head tagasisidet." Seltsi tegevusest saab lähemat infot koduleheküljelt www.allegroselts.com.

Eesti 1970ndate parim jazz-funk taas vinüülil

Norra väike-plaadifirma **Jazzaggression Records** andis 19. jaanuaril välja **Jaan Kumani** instrumentaalansambli vinüülkogumiku. Jaan Kumani oli Eesti parimaid jazztrompetiste, kelle aktiivsem muusikuperiood jäi 1970.–1980. aastatesse. Ta mängis Eesti Raadio orkestris ning erinevates instrumentaalansamblikes. Kumani olulisim töökoht oli Viru varietee ansambli juhatamine ja sellele muusikalise programmi kirjutamine. 1980ndate aastate lõpust alates ei ole ta enam pillimänguga tegelnud, praegu peab pensionipõlve. Vinüülplaati pressitakse 500 eksemplari ja seda levitatakse üle maailma. Lood on ümber võetud vanadelt stuudiointidelt ja uuesti remasterdatud. Plaadi on koostanud jazzisõbrad **Johan Fredrik Lavik** ja **Martin Jõela**. Norra päritolu Laviki juhitud Jazzaggression Records on seni välja andnud nii norra kui ka saksa jazzi ning Webster Lewis Norras tehtud salvestusi.

1994. aastal Saaremaaga seotud kultuuritegelaste tegevuse toetamiseks loodud **Hendrik Krummi** nimelise kultuuripreemia pälvis tänavu tšellist **Aare Tammesalu**. **Tammesalu** on **Mustjala muusikafestivali** algataja ja kunstiline juht, festival on märkimisväärselt rikastanud Saaremaa kultuurielu, pakkunud põnevaid kontserdiideid ning uudisteoste ettekandeid.

FOTO INTERNETIST

ILMUNUD ON:

Rändavad laulud

Toomas Rulli noot ja CD “Laul läks rändama”

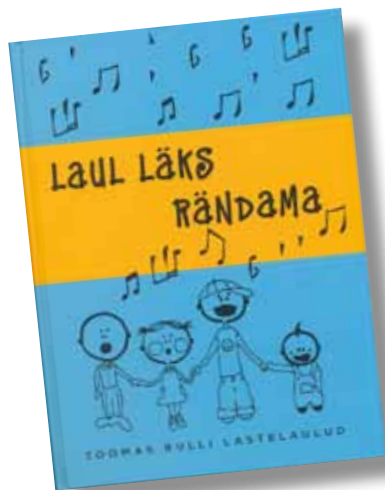
PIRET RIPS-LAUL
helilooja ja muusikaõpetaja

Oleme harjunud tõsiasjaga, et lastelaule kirjutavad enamasti muusikaõpetajad, kes vajavad oma töös uut repertuaari. Kui aga juhtub, et ühel aktiivsel muusikust isal on kunstilembene pere koos kõigi eeldustega noodi ja plaadi valmimiseks, on lauludega rändama minek vaid aja küsimus. Susanne ja Lisanne laulavad laulud plaadile, Meeri-Marie illustreerib noodi, Taavi kujundab noodiraamatu kaane, isa Toomas aga loob muusika, laulab ja mängib pille. Oma rännakul kohtuvad nad luuletajate Heiki Vilepi, Leelo Tungla, Siiri Laidla, Jürgen Rooste, Ilmar Trulli, Aidi Valliku ja Eve Pärnsaluga. Nii sünnib kakskümmend üks uut laulu, mida aitab salvestada ETV kontsertkoor Lii Leitmaa dirigeerimisel.

Tulemuseks on väga hea esitus: kaunikõlaline koor, parimad lapsolistid ning lastest ja lastele laulvad, kähiseva häälega Ivo Linna ja Lauri Saatpalu. Solistide seas on ka Elo Toodo, kes tegeleb igapäevatoos peamiselt noorte lauljate õpetamisega; kaasa teeb ka vokaalansambel (Piret ja Tõnu Laikre, Toomas Rull ja Viljar Kuusk).

Plaat on salvestatud väga andekate muusikutega. Kui aga laulud rändavad stuudiost kaugemale, oleks õpetajatele heaks abivahendiks fonogramm, mille saatel laule õppida ja laulda. Muidu võib heliloojale hiljem mõnel juhulikul kontserdil tunduda – laul on justkui tema kirjutatud, aga kes küll on harmoonia lihtsakoelisemaks muutnud? Laulude harmoonia on nimelt džässilikult uudne ja huvitav, rütm sisaldab sünnikooppe, trioole-kvartoole ja kolmekümnekahendikke, meloodia ei põlga kromatismi. Paras pähhel klaverisaatjatele ja õpetajatele...

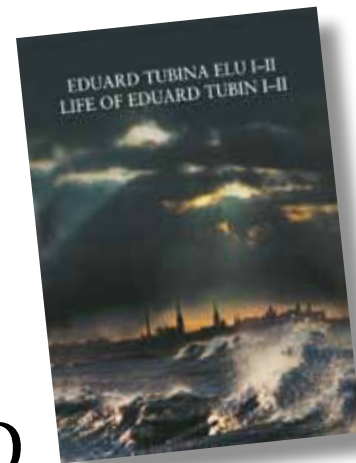
Mind kui muusikaõpetajat paneb mõtlema öhkörn piir teksti eakohasuse ja muu-

sikalise raskusastme vahel. Tekst, mis kajastab väikese lapse mõttemaailma ning keerukas harmoonia, meloodia või rütm ei pruugi omavahel head kooslust moodustada. Ei pruugi, aga võib-olla on see hoopis uudne lähenemine lastelauludele? Veel üks küsimus, mis tekib plaati kuulates ja nooti vaadates: kas õpetada CD-lt kuuldu põhjal või noodiraamatu täpset teksti järgides? Uutel lauludel on tavaliselt vaja sisseelamisega, kus mõni rütm või meloodiajupp praktilise musitseerimise käigus teiseneb. Paraku on tõsiasi, et laulud saavad lõplikult valmis pärast korduvaid esitusi ja päris uuel repertuaaril puudub veel kokkupuude loomingut vormiva ajateguriga.

Mind võlub Toomas Rulli loomingulise vaba mõtlemine, mis ületab piire lastelaulu ja džässmuusika vahel, lisab lastelauludes keerukaid rütmikombinatsioone, paneb täiskasvanud solistid tundma end lastena ja lapsi suurte “tegijatena”.

Noodiga “Laul läks rändama” peaksid tutvuma eelkõige muusikastuudiod, mis tegelevad keerukama repertuaariga, ning õpetajad ja lapsevanemad, keda ei rahulda lihtsad muusikalised võimalused lastelauludes. Igal juhul on Toomas Rulli uus plaat ja noot lisanud eesti muusikasse vürtsi ja tšilit ning avardanud muusikalise mõtlemise piire.

DVD “Eduard Tubina elu”

Elmise aasta lõpus ilmus Alatskivi Liivi muuseumi väljaandel DVD “Eduard Tubina elu” I–II, autoriks Vardo Rumessen, režissöör Toomas Lasmann, toimetaja Eva Potter, DVD kujundus Tiina Sildre. See on põhjalik ja sügavutimenev kronoloogiline ülevaade meie tippklassiku eluteest. Salvestus põhineb 1990. aastal Eesti Televisioonis valminud kaheosalisel dokumentaalfilmil Tubina elust ja loomingu. Jäädvustatud on unikaalseid Tubinaga seotud kohti nii Eestis kui Rootsis. Filmi autori Vardo Rumesseni vestluskaaslasteks on Tooni Kroon, Richard Ritsing, Gustav Ernesaks, Jüri Randviir, Harri Kiisk, Villem Reimann, Eduard Laugaste, helilooja poeg Eino Tubin, Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia endine peasekretär Gunnar Larsson, Moskva konservatooriumi professor Juri Fortunatov, Käbi Laretei, Harry Olt, Neeme Järvi, Merike Vaitmaa, Arne Mikk ja helilooja ise. Saates kõlavad katkendid Tubina teostest, millest pikemalt on käsitletud Teist “Legendaarset” sümfooniast ning oopeleid “Barbara von Tisenhusen” ja “Reigi õpetaja”. Salvestuses saab näha ka haruldasi filmikatkendeid helilooja koduarhiivist, mis näitavad Tubinat tema igapäevases tegevuses. Filmi on restaureerinud ja täiendanud Eesti Rahvusringhääling ning DVD-l on ka ingliskeelsed subtiitrid. Film on saadaval Tubina muuseumis Alatskivil ning Tallinna ja Tartu muusikapoodides.

Contrabassissimo. Mati Lukk, ERSO, Toomas Vavilov.

ERR

Kontrabass on kirglik instrument. Kahjuks leidub harva mängijaid, kes oskavad selle maskuliinse ja võimalusterohke pilli võlusid piisava tundlikkuse ja osavusega kasutada. Eestis on kontrabassisolist haruldasem kui kreeka-roma maadluse maailmameister. Ludvig Juhti silmapaistvast karjäärast kontrabassisolistina on möödas tervelt kaheksa aastakümnet.

Mati Lukk on töötanud omajagu võõrsil – Soome orkestrites Kuopios ja Turus, kuid ka näiteks Rootsis Malmö sümfooniaorkestris. Lisaks projektorkestrid, NYJD Ensemble, Corelli Consort, Turku Ensemble jpm. Alates 2000. aastast on ta ERSO kontrabassirühma kontsertmeister ja 2001. aastast EMTA õppejõud. Luki kõrget taset rõhutada mitmed autasud, sealhulgas diplom Nõukogude Liidu kontrabassimängijate konkursilt (1984), Soome Sümfooniaorkestrite Ühingu kuldne teenetemärk (1992) ning Eesti Kultuurkapitali aastapremia (2002).

Serge Kussewitzky oli tuntud kontrabassisolist ja Bostoni sümfooniaorkestri dirigent. Tema kontrabassikontsert on kirjutatud noorena Venemaal, tõenäoliselt Reinhold Glieri nõustamisel. Üliromantiline teos pakub esitajale rohkelt kantileenivõimalust, mida Mati Lukk ka väga meisterlikult kasutab. Eduard Tubina kontrabassikontsert, mille Mati Lukk salvestas ka 1988. aastal firmas Melodija, on kirjutatud 1948. aastal Ludvig Juhti tellimusel. Karm, tumedates toonides teos püststab nii solistile kui ka orkestrile suured muusikalised ja tehnilised

nõudmised. Tubina muusikaliste kujundite süngus ei rõõmusta, kuid teose kvaliteetne esitus on meelde jääv. Enim vapustas mind Einujuhani Rautavaara kontrabassikontsert “Angel of Dusk” (1980/1993). Teose retoorika seostub kohati Erkki-Sven Tüüri “Wallenbergiga”: vaskpillide paisuvad stretto-motiivid, *glissando*’d, vaserühma vastandamine keelpillidele ja õrnematele löökpillidele. Kontrabassi ülesandeks on peale kantileensete lõikude (kadentsid!) ka värvide ja looduselide väljendamine. Flažoletid, *tremolo*’d, koputused, palju topeltnoote ja kontrastseid registreid. Lummavad kolmanda osa lõpu pikad meloodiad orkestri impressionistlikul taudal. Lugu hajub olematusse nagu mälestus päikeseloojangust.

Mati Luki kontrabassitoon on väga rikas, ühtaegu sametine ja mehine. Ta mängutehnikal on briljantne ning teoste muusikaline ülesehitus loogiline ja selge. Võlub äärmine kõlaline selgus ja kujundite täpsus.

LEMBI METS
tšellist

Eduard Tubin. Works for Violin and Piano vol II. Sigrid Kuulmann, Marko Martin.

ERP

Kuigi Eduard Tubin on laiemalt tuntud eelkõige sümfonistina, on ta kirjutatud ka arvukalt kammermuusikat. Plaadifirmalt BIS on 1992. aastal ilmunud topeltplaat “Tubin – Complete Music for Violin, Viola and Piano”, millel mängivad Arvo Leibur (viul), Petra Vahle (vioola) ja Vardo Rumessen (klaver). Seda tänuväärsem on tööik, et peaaegu kakskümmend aastat hiljem on sa-

malaadse ülesande võtnud viuldaja Sigrid Kuulmann ning pianist Marko Martin. Järjena 2010. aastal ilmutud plaadile on nüüd kuulajateni jõudnud ka käesolev album.

Tundub, et võrreldes esimese osaga on plaadile jäänud veidi kergekaalulisemad Tubina viuliteosed. Kuid see ei tähenda sugugi, et need on kvaliteedilt kehvemad või igavamad. Kõige ulatuslikum ning intensiivsem on Sonaat nr 1 (1936/1969), millele pakuvad head kontrasti lühemad “Kolm pala” (1933), “Meditatsioon” (1938), “Prelüüd” (1944), *Capriccio* nr 2 (1945), aga ka “Süit eesti tantsulugudest sooloviulile” (1979) ning seade “Kuke tants” balletist “Kratt” (1958). Lisaks originaalloomingule on salvestatud ka Paganini “Kapriis” op. 1 nr 24, millele Tubin on kirjutanud klaverisaate (1945). Minu sümpaatia kuulubki varjamatult lühivormidele, mis on tõelised pärlid ning peaksid kuuluma iga eesti viuldaja repertuaari. Nad on esitaja jaoks tehniliselt küllaltki keerulised, kuid pakuvad kuulajale väga kauneid mõtteid. Esitusele saab anda kõrge hinnangu, eriti võib esile tuua viuldaja väga intensiivse, puhtast emotsioonist lähtuva toonikäsitluse ning pianisti laia haarde ja mõtteselguse. Ma tean ütlust, et ilu on vaataja silmades, kuid sellegipoolest sobib lõpetuseks tõdemus, et ka plaadikujundus on väga kaunis (Mart Kivisild, fotod Kaupo Kikkas).

ARDO VÄSTRİK
tšellist

Memories of Tomorrow. Laura Põldvere & Tõnu Naissoo Trio.

Atelier Sawano

Tõnu Naissoo on arvukale ja asjatundlikule jaapani jazzipublikule salvestanud terve rea akustilisi albumeid. “Memories of Tomorrow” on neist värskeim. Osaliselt arvatavasti ka plaadifirma poolt dikteeritud nišši arvestades on kõigil neil plaatidel ülekaalus jazz standardrepertuaar ja klassikaline triokoosseis. Uuel plaadil on uus see, et vanade tuttavate kõrval (Jobimi “Triste”,

Gillespie “A Night in Tunisia”, Bacharachi “Alfie”, Arleni “My Shining Hour”) on uuema põlvkonna instrumentaale, mis on tagantjärele laulusõnad saanud (Keith Jarretti “Memories of Tomorrow”, Herbie Hancocki “Maiden Voyage”, Chick Corea “What Game Shall We Play Tomorrow”, Steve Swallow “Falling Grace”) ja kaks laulu popklassikast (Joni Mitchell “A Case of You” ja biitlite “Fool on the Hill”). Ja loomulikult on uus see, et kogu seda repertuaari kroonib lauljatar Laura Põldvere, kes on meil ju pigem tuntud kui poplaulja. Põldvere suudab korduvalt üllatada, olgu siis avaloos “My Shining Hour” sensuaalselt svingides, laulus “A Night in Tunisia” free-jazzlikult hääldes või Jobimi bossanoovas ülipüüdliselt (kohati ka ülepeüdliselt, kuid üldiselt siiski hämmastavalt autentselt) brasiilia aktsendiga portugali keelt hääldades. Põldverel on jazzlaulja sõnavara ja stiilitaju olemas, tal tasub kindlasti vokaaljazzi sügavamale kaevuda, isegi kui popmuusika rohkem glamuuri, kuulsust ja teenistust pakub. Tõnu Naissoo, bassisti Taavo Rummeli ja trummar Ahto Abneri trio kõlab kokku suurepäraselt, head muljet süvendab ka helirežiim, kus on kenas tasakaalus kord gruuviva, kord helidega maaliva klaveri lai diapasoone, trummide konkreetne ja kontrabassi elementaarne, ansambli ankruna mõjuv sound.

JOOSEP SANG

Tshcier. Argo Vals.

Eesti Pops

Ahja päritolu kitarrist ja helilooja Argo Vals on Eesti noortest kitarristidest üks väljapaistvamaid. Vals on tegev üsna mitmes ansamblis (Animal Drama, Talamak jt) ja astus

plaat

nelja projektiga üles ka tänavusel Tallinn Music Weekil. Sooloalbumit on ta ette valmistanud juba viimased paar aastat. Kontserdil esitab Vals oma loomingut kahel viisil: üksi koos looper'iga ja bändiga. Käesolev plaat võtabki kokku Argo Valsi senise repertuaari nii bändi liidrina kui ka soolokitarristina.

Argo Vals on valinud oma põhi-instrumentideks elektrikitarr, mis on teatavasti rockmuusika sümbol. Tema kätes on see midagi enamat. Steve Reich, üks Valsi suuri eeskujusid (plaadi nimigi on tagurpidi lugedes "Reichist"), on näidanud teosega "Electric Counterpoint", et elektrikitarriga võib ka süvamuusikat teha. Valsi kompositsioonid kõlavadki võrdlemisi eklektiliste süvamuusikapaladena, kus on sünteesitud erinevaid mõjusid: indie-rocki, minimalismi,

ambient'i, folki ja jazzi. Soleerimise ja virtuoositsemise asemel keskendub Vals väljapeetud sõrmitsemisele, jazzist tuletatud harmooniatele, ulmelistele heliefektidele ning ka päris kenadele meloodiatele. Muuseas on tähelepanuväärne Valsi leidlikkus luua kitarr ja efektide abil bassipartiid ning süntesaatorikõlalisi meloodiaid.

Ansambli materjalist on esindatud "Hallitussilmad", "Valentini-päev", "Sünnipäev" ning muidugi nimilugu. Need palad meenutavad ehk kõige rohkem indie-rocki, kuigi "Sünnipäev" kõlab üsna abstraktselt ja looklevalt ning Tanel Kadalipu poognaga bassisoolo on korralik *freakout*. "Tsihciev" jällegi kombineerib stevereichilikku kontseptsiooni tsebraalse funk-motoorikaga ning multfilmimuusika atmosfääri. Argo Valsi debüütplaati ei pidanud nii kaua ootama kui mõne teise oma. Võib olla enam kui rahul, et see pole mitte ainult Argo Valsi debüütplaati, vaid ka progressiivse muusika album, mis sobib hästi seltskonda, kus on juba ees Vaiko Epliku "Tants klavessiini ümber" ja Jakob Juhkami "T".

EDMUND HÖBE
muusik

KUULA KA NEID

Antonio Vivaldi. Suonata á solo. Baltic Baroque.

ERP

Plaadil on viis saksa viiuldajale ja heliloojale Johann Georg Pisendeleile pühendatud sonaati. Viiulit mängivad kordamööda Maria Krestinskaja, Nazar Kozhukhar, Andrei Rešetin ja Jevgeni Sviridov, basso continuo partiid tšellist Sofia Maltzova ja klavessinist Imbi Tarum.

Silmi Island Compilation 1998– 2008. Pia Fraus.

Seksound

Kolmeteist lauluga kogumik on saadaval nii vinüüplaadina kui ka laserketkana ning sisaldab eesti unistava popi lipulaeva parimaid palu ja kaht boonuslugu.

PÄIKESELOOVANGU KONTSERDID 2012/2013

P 17.02.2013 „MUSIKA ON ÕPETLIK, ANDES BEG-AMMI TEGEVUST KA HINGELE“ (JOHN (MIETON) CAGE, 1912-1992)
KELL 16 - ESINEVAD OTSA KOOLI AKORDIONI JA KANDLE ERIALA ÕPILASED NING KÜLALISESINEVAD MUUSIKAKOOLIDEST

P 17.03.2013 „LAUL, HIS RAHVAS SÜDAMI LIIGUTAB ON VÕRDNE ÜLLA TEOST“ (LORD ALFRED TENNYSON, 1809-1892)
KELL 18 - ESINEVAD OTSA KOOLI KLASSIKALISE LAULU JA KEELPILLIDE ERIALA ÕPILASED

P 21.04.2013 - „LÕHN, MÄGI KA MUUSIKA, SALVESTAB MÄLESTUST“ (SUZANNA ARUNDHATI ROY, 1961)
KELL 19 - ESINEVAD OTSA KOOLI ÕPETAJAD

P 19.05.2012 „LÄS MA LAULUAN SU HEEET“ (ROBBIE WILLIAMS, 1974)
KELL 19 - ESINEVAD OTSA KOOLI KLASSIKA- JA RÜTMIMUUSIKA SUUNA ÕPILASED

KONTSERDID TOIMUVAD LAULUVALJAKU KLAASSAALIS
SISSEPÄÄS TASUTA

otsakool
Kooli muusikakool

LAULUVALJAK
Kooli muusikakool

LAULUVALJAK
Kooli muusikakool

Tromboon

TÕNU SOOSÕRV
pedagoog

"Pikka kasvu, räägib bas-sihäälega, kuid väljendub kultuurselt, nagu sobibki intellektuaalile. Paistab silma tõsidusega, temas on mehelikku melanhooliat, kuid ta võib olla ka lõbus, isegi vallatu. Kuid kui ta lõpetab oma naljad ja tema hää hakkab kõlama eredalt ja kirglikult, siis pole inimestel enam naerutuju, vaid nad kuulavad hinge kinni pidades. See on inglise instrument." Kas arvasite ära, millest on jutt? No muidugi. Just nii iseloomustas trombooni oma filmis "Orkestriproov" Federico Fellini.

Tromboon on tänapäeva vaskpillidest üks vanimaid. Tema täpne sünniaeg on teadmata, aga üldise arvamuse kohaselt ilmus tromboon XV sajandil. Vanimad kirjalikud teated trombooni kohta pärinevad 1520. aastast ja nimetavad Nürnbergi pillimeistrilt Hans Neuschelilt, kes oli ka trombonist-virtuoos keiser Maximilian I õukonnas. Andmed trombooni esiisade kohta on vastukäivad, kuid ulatuvad väga kaugele. Trombooni leiutajana on nimetatud isegi jumal Osirist. Arvatakse, et tromboon pärineb antiiksest pasunatest *tuba duktilis*, millel oli väike liikuv toru. Väljakaevamistel Pompeis olevat leitud kaks hästi säilinud kullast huulikutega pronksist trombooni. Kindlalt on teada, et juba IX sajandil valmistati pasunaid liikuva toruosaga. Neid nimetati vanaprantsuse keeles *saguerbouter*, mis tuleneb kahest sõnast – tõmba ja lükka. Tänapäevalgi nimetatakse trombooni

Inglismaal
sackbut. Kõige

tõenäolisemalt arvatakse aga tromboon pärinevat rooma *buccina*'st. Euroopasse jõudis *buccina* II sajandil. See oli kõlalehtriga sirge pronksist pasun. Loomulikult oli kuni kahe-kolmemeetriste pikkade pasunate kasutamine ebamugav ja aegamööda hakati neid S-kujuliselt kokku painutama. Millal ja kus tuli kellelgi geniaalne idee muuta pilli üks keerd liikuvaks, ei ole täpselt teada, kuid ilmselt juhtus see 1434. ja 1438. aasta vahel Burgundias. Sellega loodi esimene vaskpill, millel sai mängida kromaatilisel. Tolleaegne tromboon oli väga lihtsa ehitusega: kitsas kooniline kõlalehter ja kaks toega ühendatud toru, millel libises U-kujuline pikk kroon. Heli tekitamiseks kasutatakse kausshuulikut. Liikuvat osa nimetatakse meil enamasti prantsuskeelsest *coulisse*, aga ka poognaks või tõmmikuks. Saksa keeles nimetati seda *Zug* ja pilli sageli ka *Zugposaune*. Nimetus tromboon tuleb ilmselt sõnast *tromba* (trompet), millele lisatud sufix *one* tähendab suurt. Niisiis suur, (madal) trompet. Saksapärase maades kasutatav nimetus tuleb ilmselt algsest *buccina*'st – *busine* – *busaun* – *Posaune*. Saaremaa mehed on trombooni nimetanud mõnusalt ka "sangaga pilliks".

XVII sajandil kujunes välja tromboonide perekond, kuhu kuulusid sopran- või tiiskant-, alt-, tenor-, bass- ja kontrabass-tromboon. Oma nimed said nad inimhääle järgi, kuna põhiliselt kasutati tromboone kirikumuusikas koori hääle dubleerimiseks, sest nende kõlavärv sobis väga inimhäälega. Aktiivselt kasutas tromboone oma teostes Giovanni Gabrieli. Neljahäälsed tromboonirühmad kasutasid ka J. S. Bach ja Gluck. Sopran-trombooni koos teistega kasutas ka Mozart oma c-moll missas. Ka

Eesti kultuuriloos olulist osa etendanud hernhuutlased kasutasid oma rituaalidel ligi saja aasta vältel nn puhast tromboonikoori (sopran-alt-tenor-bass). Tromboonide eelistamist teistele vaskpillidele põhjendati sellega, et tromboon on piibellik instrument. Ka keskaegses kunstis kujutatakse inglaid ikka just tromboonidega (loomulikult mitte nüüdisaegsetega). Sellele koosseisule kirjutatud hernhuutlikust repertuaarist on säilinud üle mitmesaja koraali ja kaheosalise sonaadi. Teiste pillide arenguga muutusid ka hernhuutlaste pasunakoorid XIX sajandi keskpaiku segakoosseisudeks, kuid kuuldavasti on mõnes Ameerika vennastekoguduses siiani säilitatud puhta tromboonikoori traditsioon. Eestisse see traditsioon ei jõudnudki ja siinsed pasunakoorid vennastekoguduste juures sündisid kohe segakoosseisudena.

Tromboon äratas heliloojate tähelepanu ka soolopillina. Esimesed kontserdid kirjutasid Albrechtsberger, Wagenseil, Leopold Mozart ja Michael Haydn alt-tromboonile. Eriti Michael Haydni Kontsert in D on isegi tänapäeva mõistes äärmiselt virtuoosne. Seejuures tekib puhtpraktiline küsimus, kui hästi libisesid tolleaegsete pillide kulissid ja millega neid määrati. Ei olnud ju siis poest

Trombooni eelkäija, Vana-Rooma *buccina*.

võtta mitmesuguseid tahkeid ja vedelaid pillimäärdeid. Tänapäeval tundub paljudele kindlasti uskumatu, et veel möödunud sajandi keskel keetsid Eestis kogenud tromboonimängijad mäaret vaseliinist, hanerasvast, parafiinist ja kes teab millest veel, õpilased ja isetegevuslased leppisid aga enamasti juukseõidega Briolin, kusjuures eelistatud oli Riia tehases toodetu.

Võeti kasutusele ka uusi võtteid. Näiteks kasutas Haydn oratooriumis “Aastaajad” tromboonil *glissando*’t, Mozart aga “Don Giovanni” tromboonide ähvardavat kõla sünge meeleolu loomiseks Komtuuri ilmumise stseenis. Tromboon ei jäänud aga ainult taustainstrumentideks. Mozarti Reekviemis on “Tuba mirumis” talle usaldatud kande soolo duetina bassilauljaga. Sümfoonilises muusikas kasutas suurtest heliloojatest esimesena tromboone Beethoven oma Viiendas sümfoonia.

Kui XIX sajandil leiutati ventiilid, kasvas vaskpillirühma osatähtsus orkestris. Kui seni olid tromboonid olnud suhteliselt vähese kõlajõuga, siis 1853. aastal suurendati trombooni toru läbimõõtu ja muudeti kõlalehter kitsast koonilisest tänapäevaseks. On ehitatud ka ventiiltromboone, kuid koos ventiilide tulekuga läks kaduma see, mis teebki tromboonist trombooni – iseloomulik ja eripärane kõlavärv. Ventiiltromboone kasutatakse seepärast üsna vähe, eelkõige puhkpilliorkestrites. Tänapäevane tromboon on suletud kulissiga ca 2,9 m pikk ja tema ulatus on üle nelja oktavi. Tromboon ei ole transponeeriv instrument, kuid mängija peab oskama mängida aldi-, tenori- ja bassivõttes kirjutatud noodist.

Sõltub heliloojast, kas tromboonid hakkavad laulma nagu preestrite koor, ähvardama, summutatult oigama, kõlavad vaiksete matusekelladena või laulavad ülistuslaulu, purskuvad õudust äratava karjega või kuulutavad ähvardava fanfaariga surnute ülestõusmist või elavate hukku.

Hector Berlioz iseloomustab trombooni järgmiselt: “Tromboon on minu arvates tõeline nende puhkpillide pea, mida ma liigitaksin eepiliste hulka. Tõepoolest, talle on kõrgemal astmel omane õilsus ja ülevus; ta valdab kõiki kõrge muusikalise poesia tõsisid ja tugevaid nüansse – alates religioossetest, pidulikest, täis rahu kõladest, kuni raevunud ohjeldamatute karjeteni. Ja sõltub heliloojast, kas tromboonid hakkavad laulma nagu preestrite koor, ähvardama, summutatult oigama, kõlavad vaiksete matusekelladena või laulavad ülistuslaulu, purskuvad õudust äratava karjega või kuulutavad ähvardava fanfaariga surnute üles-

Posaunenchor.
FOTOD INTERNETIST

tõusmist või elavate hukku.“ Orkestris ei kasutata tromboone eriti palju, kuid väga olulistel hetkedel. Soolot mängib tromboon orkestris harva, aga kui, siis on need väga mõjuvad. Eriti sobivaks peetakse tromboonile harmoonilisi või unisoonis mängimist kas oma rühmaga, või koos teiste vaskpillidega. Just seepärast usaldatakse tromboonidele sageli koraalsed lõigud. Sageli lisandub kolmele tromboonile tuuba, nii et moodustub kvartett. Kui valjult mängides kõlavad tromboonid sarnaselt trompetiga fanfaarselt, siis vaikselt mängides pigem metsasarvedega, kuid karmimalt ja külmemalt, mis avaldab kuulajatele suurt mõju. Ei ole ilmselt juhus, et tromboone kasutatakse sageli siis, kui kujutatakse kõrgemaid jõude või suuri üldinimlikke tundeid.

Tromboon on tänapäeval ka hinnatud soolopill, millele on kirjutatud suurepäraseid kontserte ja ulatuslikke palu. Suurepärasest muusikast on loodud tromboonikvartette. Kammerkoosseisudest on tromboon ka vaskpillikvinteti püsiliige, varasemal ajal on kirjutatud palju ka nn tornimuusikat trompetitele ja tromboonidele. Väga oluline roll on tromboonil džässmuusikas.

Kui pikka aega tundus tromboon olevat puhas meeste pill, siis tänapäeval on järjest rohkem naistromboniste, kes oma mängutasemelt ei jää meeste millegi poolest alla. Nagu tihti, on ka see uus unustatud vana. Nii on andmeid XVI sajandist, kus kunin-

ganna Austria Margarete viisiidil Itaaliasse 1598. aastal korraldati tema auks kontsert, kus nunnad mängisid teiste instrumentide kõrval ka tromboone.

Kui nüüd jääb lugejale mulje, et tromboon on üks äärmiselt karm ja tõsine pill, siis päris nii see ikka ei ole. Tromboonid esinevad tihti üpris lustakalt ja ka mängijad on tavalised inimesed, kes oskavad nalja heita ka iseenda üle. Levinumad naljapildid on seotud muidugi kulissi pikkusega, millega saab igasuguseid vigureid teha. Küllalt tihti kujutatakse tromboonimängijat saehammastega varustatud kulissiga saagimas kuulajate ja kolleegide kõrvu. Ka väidetakse, et tromboonimängijate “juhtmed” on võrdelises sõltuvuses pilli pikkusest. Eks vahel ole selles ka tõtt. Kunagi olevat dirigent Hans von Bülow proovis hüüdnud tromboonimängijale: “Forte!” Mees mängis kõvemini, aga dirigent hüüdis jälle: “Forte!” Ja jälle ja jälle. Lõpuks tunnistas mängija, et ta lihtsalt kõvemini mängida ei jaksa. Selle peale selgitas Bülow talle armastusväärset: “Vaadake, selleks ei ole ka mingit vajadust. Asi on selles, et te mängisite algusest peale liiga valjusti. Ma tahtsingi teie tähelepanu juhtida sellele, et noodis on märgitud ainult forte”.

Seoses trombooniga tuleks tähele panna veel ühte levinud eksiarvamust. Kui mõnele lasele meeldib selline põnev pill, mis käib “kokku ja lahti”, ning ta tahaks seda õppida, siis arvavad tema vanemad, et see on väga raske pill, sest positsioonid ei ole ju peale märgitud. Tegelikult teeb see just asja lihtsaks. Kui teistel vaskpillidel tuleb huultega parandada ventiilide konstruktsioonist tulenevaid paratamatuid intonatsioonivigu, siis tromboonil piisab ainult väikesest käeliigutusest. Sest see on ju TROMBOON!

XIX Eesti segakooride võistulaulmine

Tuljak

9.-10. veebruaril 2013 Tartus
Miina Härma Gümnaasiumis

9. veebruar

11.00 konkurss
17.00 kontsert Tartu Ülikooli aulas
20.00 Öökonsert Tartu Jaani kirikus

10. veebruar

11.00 konkurss
14.00 Autasustamine ja
lõppkontsert Tartu Ülikooli aulas

TASUTA

Öökonserti piletid a 3 EUR müügil kohapeal.

Täname: • Eesti Kultuurkapital • Tartumaa ekspertgrupp • Tartu Kultuurkapital •
• Tartu linn • Miina Härma gümnaasium •

Maailmakuulus jazzkitarrist
LEE RITENOUR (USA)

21. veebruaril | Nokia
Kontserdimaja

kaasa teevad: **JESSE MILLINER** (klaver/klahvpillid)
MELVIN DAVIS (bass) ja **SONNY EMORY** (trummid)

TICKETPRO
www.ticketpro.ee

Otsa kooli
MUUSIKALINE POOLTUND
EELK Tallinna Jaani kirikus

N 14.02.13, kell 12:35
Rütmimusika laulu osakond

N 14.03.13, kell 12:35
Otsa kooli viiulimängijad ja klassikalised lauljad

N 11.04.13, kell 12:35
Otsa kooli klassikalise laulu osakond

N 9.05.13, kell 12:35
Otsa kooli puhkpillide osakond

**SISSEPÄÄS
TASUTA!**

otsakool

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid veebruaris

1. veebruar kell 18.00

Tartu Ülikooli aula

DOKTORIKONTSERT

Naily Saripova (klaver)

Kavas Beethoven

2. veebruar kell 15.00

EMTA kammersaal

Marten Altrova (klarnet)

Holger Marjamaa (klaver)

9. veebruar kell 14.00

EMTA kammersaal

KÜLALISKONTSERT

**Kaunase Ülikooli Muusikaakadeemia
akordioniüliõpilaste kontsert**

10. veebruar kell 16.00

EMTA kammersaal

Johan Randvere (klaver)

17. veebruar kell 18.00

EMTA kammersaal

**Dots Aavo Otsa TROMPETIKLASS ja
noorteorkester**

Klaveril Meeli Ots

18. veebruar kell 18.00

EMTA kammersaal

“Crossing Keyboards 2013”

Jazeps Vitolsi nimelise Läti

**Muusikaakadeemia klaveriüliõpilaste
kontsert**

22. veebruar kell 19.00

Mustpeade maja Valge saal

Kontsert “Raamid hetk”

Improansambel FREE TALLINN TRIO

**– Anne-Liis Poll (hääli, väikesed
instrumendid), Anto Pett (klaver,
prepareeritud klaver), Jaak Sooäär (kitarr,
live-elektronika)**

**Kaastegevad EMTA improvisatsiooni-
üliõpilased Ivi Rausi, Kristel Marand, Inta
Roost, Eva Eensaar-Tootsen, Mari-Liis Vare,
Jaan Krivel ja Priit Lehto**

